

EUROPolitika

AVRUPA BİRLİĞİ POLİTİKALARI DERGİSİ

YAYIN & İDARİ KURULU

EURO Politika Dergisi
İmtiyaz Sahibi & Genel Yayın Yönetmeni
Yusuf ERTUĞRAL

Baş Editör
Ali İzzet KEÇECİ

Akademik Yayın Koordinatörü (Editör)
Beril HAKVERİR KUTMAN

Editör (Kültür & Sanat)
Filiz DASTAN

E-Bülten Koordinatörleri
Merve KESER | Sinem TAŞTAN

Yayın Katkısı Yapan Yazarlarımız
**Ayşe Tuğçe SAMSUN | Nimet KARAARSLAN |
Seda KARATABANOĞLU**

Yayın Türü / ISSN No
Yaygın Süreli / 2149 - 9217
2 Aylık Süreli

Baskı
**Repar Tasarım Matbaa (Sertifika No: 40675)
Yenibosna Merkez Mh. Cemal Ulusoy Cd. No: 43
Bahçelievler/İstanbul**

İdari Merkez
**Olmadık Projeler | Hızır Çavuş Mescidi Sok. No:40/A Balat 34087
İstanbul- TR**

Web: www.europolitika.com
e-posta: editor@europolitika.com & iletisim@europolitika.com

Makalelerde belirtilen düşünce ve görüşlerin tamamından yazarları sorumludur ve söz konusu düşünce ve görüşler EURO Politika dergisi ve editör kurulunu bağlamaz.

İÇİNDEKİLER

Ukrayna Krizi'nin Avrupa Güvenliğine Olan Etkisi.....7	
Ayşe Tuğçe SAMSUN	
Avrupa Birliğinde Yeni Fransa-İtalya İş Birliği.....16	
Seda KARATABANOĞLU	
Enflasyon ve Risk İlintilerinin Avrupa Birliğine Etkileri.....21	
Medine KÜÇÜKKAHYAOĞLU	
Baş Belası Putin.....30	
Christoph von Marschall Çeviri: İsmail ÇİÇEK	
Egemenlik Ne Anlama Geliyor!.....33	
Von Stefan Kornelius Çeviri: İsmail ÇİÇEK	
Taraflar Gerilimi Azaltmalı.....35	
Von Andreas Zumach Çeviri: İsmail ÇİÇEK	
Doğu Akdeniz'i Vazgeçilmez Kılan Neden.....37	
EUROPolitika - Analiz	
COVID-19 Döneminde AB'nin Terörizmle Mücadelesi.....41	
Doğancan BAY	
Avrupa Birliği'nin Manyetik Alanı: Entegrasyon Süreci Krizleri ve Mıknatıs Etkisi.....53	
Yiğit YAVUZ	

Editör Kurulu Kararı Duyurusu:

Yıl: 5 | Sayı: 6 | Ocak - Şubat 2021 tarihli sayımızda yer alan "Brexit Sonrası Birleşik Krallık'ta Ticaretin Olası Etkileri" başlıklı Dr. Kudret Çeltekilgil tarafından kaleme alınan makale çalışması Editör tarafından etik kaygılar nedeniyle geri çekilmiştir.

Editörden

Çok kutuplu dünyadan tek kutuplu dünyaya geçtiğimiz 1990'lı yılların üzerinden 30 seneden fazla zaman geçmiş olduğundan olsa gerek, dünya siyaseti bu kez de Ukrayna üzerinden çift kutuplu bir dünya görüntüsü vermeye başladı. Öyle ki; Ukrayna'nın NATO'ya üyeliğine taraf olan ülke sayısı kadar karşıt olan ülke bulunduğu bilinmekteyken, Rusya'nın Ukrayna'ya olası müdahalesi ve sonrasında yaşanacak gelişmeleri öngörmeye çalışan kişiler şimdiden batının ve ABD'nin Ukrayna'yı yarı yolda bıraktığını düşünmeye başladılar.

Ukrayna ile Rusya'nın içinde bulunduğu kriz ortamında Rusya'nın üstün olduğunu ve Ukrayna'nın bu açığı kapatmak için başta Türkiye ve ABD olmak üzere diğer batılı ülkelerden destek talebi bazı ülkelerde karşılık bulmasa da başta hava savunma sistemleri olmak üzere çoğu konuda Türkiye ve diğer ülkelerin desteğini görmektedir. Türkiye'nin yine Rusya ve Ukrayna arasında arabulucu olabileceğini ve bunu yapmaktan memnuniyet duyacağını bildirmesi de taraflarda özellikle Rusya'da tam karşılığını bulmasa da Türkiye adına önemli bir adımdır.

Euro Politika olarak bu sayımızda, sadece kuzeyi değil tüm Avrupa ve tüm dünyayı etkileyen ve herhangi bir savaş halinde daha da etkileyecek olan Ukrayna krizine eğilmeye çalıştık, araştırmacı ve yazarlarımızın çoğu bu konuya değinirken, AB ve NATO'nun Ukrayna konusunda yarı istekli yarı isteksiz tavrını da anlamaya ve anlatmaya çalıştık. Batı bloğu yeni bir büyük savaş istemediğini ve çok kutuplu dünya günlerine dönme isteğinde olmadığını niyet beyanı olarak belli etse de pasifize bir siyasetin Rusya'yı daha da saldırgan ve bu saldırıda istekli bir hale getireceği de ortadadır.

Merkel sonrası Almanya başta olmak üzere tüm Avrupa'nın gelişen Ukrayna krizinde nasıl bir pozisyon alacağı ağır ağır netleşirken, tüm uluslararası olaylarda tek bir ses veremeyen ve bu yüzden dünya siyasetinde ağırlığı gün geçtikçe azalan Avrupa Birliği'nin Ukrayna krizinde de "zamana yayma, mekik diplomasisi ve tarafları sağ duyuya davet ediyoruz" gibi 1970'li yıllardan kalma diplomatik yolları uygulayacağı sanki şimdiden görülmektedir.

Unutulmamalıdır ki savaş bir devletin tüm sorunları çözmede başvura-

cağı en son araç olmalıdır, özellikle komşu bir ülkeyi bölmek ayrıştırmak adına yapılacak bir saldırı bu çağa ait bir yöntem olmaktan çok uzaktır.

Umudumuz Rusya'nın Ukrayna üzerinden yeni bir savaş yol açmamasıdır ve bu iki ülkenin sorunlarını diploma-

tik yollarla çözmesi ve neticelendirmesidir. Ancak umut etmek gündelik hayatta işe yarasada uluslararası siyasette pek de bir anlamı bulunmadığı tarihi tecrübelerle sabittir.

Ali İzzet KEÇECİ | EURO Politika Dergisi Baş Editörü

Ukrayna Krizi'nin Avrupa Güvenliğine Olan Etkisi

Ayşe Tuğçe Samsun*

Ukrayna ve Rusya ortak bir tarihi ve kültürü paylaşmakta, ancak iki ülke arasındaki siyasi gerilim çok boyutlu ve uzun erimli olarak karşımıza çıkmaktadır. Ukrayna'nın John Mearsheimer ve Stephen Walt'ın tanımıyla, NATO bloğu ve Rusya arasında yer alan tampon ülke olması, Rus doğal gazının taşınmasındaki kilit konumu ve Rusya dışında en çok Rus'un yaşadığı bölge olma özelliği göz önüne alındığında, ülkenin Rusya için stratejik önemi büyüktür. Ukrayna açısından ise Rusya, batı ile dengeli politikanın izlenmesi gereken bir aktör olmuş, AB yanlısı veya Rusya yanlısı başbakanlar bu denge nin korunmasına büyük önem vermişlerdir. Bu doğrultuda Batı yanlısı Yuşçenko ilk ziyaretini Rusya'ya gerçekleştirmiş, Rusya yanlısı Kuçma ise batı ile yakın ilişkiler kurmaya gayret göstermiştir. Ancak bu hassas denge her zaman korunamamıştır. Örneğin; Batı yanlısı Yuşçenko döneminde Putin Ukrayna'yı siyasi ve ekonomik bir

krize sokmak için doğalgaz akışını durdurmuş, Rusya yanlısı Yanukoviç döneminde ise Yanukoviç'in AB ile Ortaklık Antlaşması imzalamayı reddetmesi üzerine kitleler yönetime karşı ayaklanmıştı.

Ukrayna'da siyasi atmosfer on yıllardır batı yanlısı gruplarla Rusya yanlısı gruplar arasında bir mücadele alanı olarak süregelmiştir. Doğu ve batı arasındaki bu gerilimin kaynağında ülkenin batı kısmının Avusturya-Macaristan; doğusunun ise Çarlık Rusya yönetimi altında yer almasının etkisi büyüktür. Batıda yaşayan Katolik Ukraynalılar kendilerini Avrupalı ve Ukraynalı olarak tanımlarken; doğuda yaşayan Ortodoks halk kendilerini Slav milletine mensup olarak ifade etmişlerdir (Sarıkaya, 2017). Batı Ukraynalılar Sovyet ordusunun özgürleştirici etkisini reddedip, Rusya'yı kendi anavatanları gibi görmezken, Doğu Ukraynalılar da AB üyeliğine ve Batı'ya karşı şüp-

* Altınbaş Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı Araştırma Görevlisi

Photo: Shutterstock

heli bir tutum sergilemişlerdir. Batı'da artan milliyetçilik akımlarının aksine, Marksizm'in Sovyet varyantı Rus olmayan bütün milletleri etnik grup statüsüne indirgeyerek onların modern siyasi ve ekonomik yapılarla uyum sağlayan milletler olarak var olmasını engellemişlerdir (Sziporlauk, 1998). Gorbaçov döneminde izlenen açıklık ve şeffaflık politikalarının milliyetçilik akımlarının yükselmesine izin vermesiyle Ukrayna'da milliyetçi halk hareketleri kendini göstermiştir. Rusya'nın, Batı'ya entegre olacağı umutlarının etkili olduğu, SSCB'nin dağıldığı ilk yıllarda gerilim yok de-

necek kadar az olsa da Putin'in Rusya yönetiminin başına geçmesiyle Ukrayna'nın NATO üyesi olma ihtimali ve AB ile olan dirsek teması Moskova için rahatsızlık unsuru olmuştur.

Rusya'nın Kırım'ı ilhakına yol açan olaylar Yanukoviç'in AB ile Ortaklık Antlaşması'nı imzalamayacağını açıklamasıyla başlamıştır. Bunun üzerine ülke içindeki batı yanlısı halk son derece örgütlü bir biçimde hükümeti istifaya çağırarak protestolar düzenlemiş, hareket AB bütünleşmesini destekleyen niteliğini vurgulamak için "Euromaidan" adını almıştır.

Meydan hareketinde AB yanlısı kanat iktidara gelse de kriz sona ermemiş; Kırım, Donbass ve Odessa devrim sonuçlarına karşı çıkmıştır (Köroğlu & Satymova, 2021). Benzer bir şekilde Rusya'nın olayların akabinde gerçekleştirdiği Kırım ve Donbass bölgesine müdahalesine yerel destek en çok bu bölgelerden gelmiştir.

Eugene Chausovsky' e göre; Rusya'nın bir bölgeye müdahalesinin gerçekleşmesi için beş şartın oluşması gerekmektedir. Bunlar; tetikleyici unsurun oluşması, müdahaleye yönelik yerel desteğin yüksek olması, karşı askeri bir tepkinin zayıf olması ya da hiç olmaması, teknik fizibilitenin uygun olması ve müdahalenin ekonomik ve siyasi maliyetinin görece düşük olmasıdır (Chausovsky, 2021). Rusya'nın, Doğu Ukrayna'ya müda-

halesinde bu beş şart sağlanmıştır. Tetikleyici unsur Meydan hareketi ile gelmiş, genel olarak müdahaleye destek düşük olmakla birlikte işgal edilen bölgelerde yerel destek şartı sağlanmıştır. Lojistik olarak Rusya'nın askeri birlikleri önceden Kırım'da bulundurması, Donetsk ve Luhansk bölgesine doğrudan erişiminin olması, buna ek olarak; Ukrayna'nın NATO üyesi olmadığı göz önüne alındığında karşı bir askeri harekât olasılığının düşük olması Rusya'nın Doğu Ukrayna'yı işgalini kolaylaştıran dolayısıyla harekâta yol açan unsurlar olmuştur.

Donbas'ta devam eden Rus-Ukrayna ihtilafı, her hafta ölen asker sayısı göz önüne alındığında, Kırım'ın ilhakını önem sırası olarak geriye atmış, Ukrayna bu savaşı sona erdirmeye odaklanmıştır. Günümüzde ise gerilim

Photo: Shutterstock

yeniden tırmanmaktadır. Amerikan istihbarat servisinin raporuna göre Rusya 100.000 askeri ve ağır silahları Ukrayna sınırına konuşlandırmış durumdadır (Mackinnon, 2021). Rusya'nın başlıca rahatsızlığını Ukrayna ve Batının yakın ilişkileri oluşturmaktadır. Öyle ki NATO, "Soğuk Savaş Sonrası Genişlemesi" olarak adlandırdığı plana Gürcistan ve Ukrayna'yı ekleme niyetini de belirtince, Putin bunun kırmızı çizgiyi geçmek olacağını dile getirmiştir. Bunun nedeni Putin'in Ukrayna ve Rusya'yı aynı tarihi ve manevi alanı kaplayan "tek halk" olarak görmesidir. Bu doğrultuda; Ukrayna Krizi'nin sıcak bir çatışmaya dönmemesi için NATO'nun doğu genişlemesinin durdurduğunu resmi bir deklarasyon ile açıklaması, yine bloğun Ukrayna'daki askeri alt yapı oluşturma çabalarının ve ülkeye

olan silah yardımının tamamen sona ermesi beklenmektedir. Aksi takdirde Rusya askeri harekate başvurmanın kaçınılmaz olduğunu dile getirmektedir.

Ukrayna'nın taraflar arasındaki önemi açısından büyük bir asimetri göze çarpmaktadır. Batı, 2008 yılında Ukrayna'ya NATO üyeliği perspektifini sunduğunda somut bir yol haritası ve zaman çizelgesi vermemiştir. Rusya'nın Ukrayna'nın doğusunu işgali ve buradaki askeri birliklere olan desteği göz önüne alındığında, ABD'nin Ukrayna'yı NATO'ya dahil etme olasılığı düşük görünmektedir. Buna ek olarak ABD'nin, Ukrayna'ya askeri personel yardımı göndermesinin iç politikada desteklenmeyeceği aşikardır. Biden yönetiminin Putin ile anlaşmaya vardığı durumda ise,

Photo: Shutterstock

ABD siyasetindeki kutuplaşma dik-kate alındığında, muhalefet son de-rece yüksek olacaktır. Anlaşmaya karşı olanlar bu uzlaşmayı Biden'ın bir otokrata boyun eğmesi olarak yo-rumlayacak, Avrupa'ya ise bu anlaş-ma kendilerinin kenarda bırakıldığını hissettirecektir (Trenin, 2021)

Avrupa Birliği- Ukrayna İlişkileri ve Avrupa Güvenliği

Avrupa Birliği, 1990lı yılların ba-şından beri üçüncü ülkelerle olan ilişkilerinde siyasi koşulluluğu araç olarak kullanmaktadır. Ancak bu koşulluluğun kapsamı ülkeden ül-keye değişmekte, ticaret antlaşması, ortaklık antlaşması, iş birliği veya katılım antlaşması şeklini almaktadır. AB'nin Soğuk Savaş dönemi boyun-ca SSCB'den gelebilecek herhangi bir tehdidi önlemeye yarayacak tampon ülke olarak gördüğü Ukrayna ise, AB tarafından adaylık perspektifine ihtiyatlı bakılan, siyasi ve ekonomik stabilizasyonunun sağlanarak ve uluslararası sisteme entegrasyonun gerçekleştirilmesi gereken komşu bir ülke olarak nitelendirilmektedir. Bu durum, SSCB'nin dağılmasının ar-dından stratejik hedefini Avrupa'ya dönüş olarak belirleyen Ukrayna için hayal kırıklığı yaratmıştır.

AB ile Ukrayna arasındaki ilişkile-rin temelini Ortalık ve İş Birliği Ant-laşması oluşturmuştur. 1994 yılında imzalanan bu antlaşmayla beraber Ukrayna'nın serbest piyasa ekono-misine geçişinde iş birliği, AB ile Uk-rayna arasında serbest ticaret alanı-

nın kurulması gibi ekonomi ile ilgili maddelerin yanı sıra AB'nin normatif gücünü vurgulayan adalet, özgürlük ve demokrasi alanında siyasi diya-logların kurulması ve genişletilmesi gibi maddeler yer almıştır. Hukukun üstünlüğü, demokratik yönetim, in-san haklarının korunması yönündeki gelişmeler AB ile Ukrayna arasında gerçekleştirilen görüşmelerde birincil önemdeki konular olmuş ve bu ilke-lerin Ukrayna'nın AB standartlarına ulaşması için önemi daima vurgulan-mıştır. 1996 yılında yayınlanan Eylem Planında, AB'nin Ukrayna ile olan ilişkilerini güçlendirmeye ve ülkenin demokratik dönüşümünü destekle-meye odaklanmıştır. Belge; enerjiden güvenliğe, çoğulcu toplumun oluşturu-lmasından, eğitim programlarının oluşturulmasına kadar birçok alanı kapsamaktadır.

AB ile Ukrayna arasında diyalogun korunmasına özen gösterilmiş, 2009 yılında AB'nin Doğu Ortaklığı politi-kasıyla başka bir boyut kazanmıştır. Her şeyden önce ortaklık politika-sı ilkesel olarak katılım perspektifi sunmayan, dolayısıyla ülkeleri bek-leme odasına almadan ilişkileri güç-lendirmeyi öngören bir politikadır. Ancak bu politika ülkelerin üye ol-ması önünde bir engel oluşturma-maktadır. Doğu Ortaklığı politikası, Avrupa'dan Kafkasya'ya kadar uza-nan bölgedeki ülkelerle ortak dış ve güvenlik politikası, adalet ve iş işleri, çevre ve eğitim alanlarında iş birlikleri yapmayı, ülkelerin bu alan-larda AB standartlarına ulaşmasını

Photo: Shutterstock

hedeflemektedir. AB'nin Ukrayna'yı direkt olarak komşuluk perspektifinde ele almasının adaylık perspektifi sunmamasının temel nedeni enerji konusunda Rusya'ya bağımlı olması, güvenlik açısından ise Ukrayna'nın dahil olduğu birliğin Rusya ile komşu olmasıdır. Örneğin; Almanya'nın sanayi ülkesi olması enerjiye bağımlılığını arttırmakta bu durum Rusya ile imzalanan, Ukrayna'yı bypass ederek Baltık Denizi'nden doğrudan Almanya'ya enerji akışını sağlayan Nord Stream 2 doğal gaz boru hattı projesi ile Rusya'nın eline koz vermektedir.

Sonuç olarak; bu durum Almanya'nın her zaman izlediği pragmatik siyaseti izlemesine yol açmakta ve Rusya'yı sistemden izole etmekten kaçınan ve diyalogun sürmesini sağlayan ancak Kırım'ın ilhakında olduğu gibi yaptı-

rım da uygulayan bir siyaset izlemektedir. Almanya'nın bu ihtiyatlı siyasetinin başka bir nedeni de Rusya'nın ülke için önemli bir ticaret partneri olması ve her şeyden önemlisi eğer Rusya emperyalist arzularına geri dönerse Rusya sınırına en yakın olan Doğu Almanya'nın tehlike altında olmasıdır (Speck, 2015).

Rusya'nın, Ukrayna sınırlarına tekrar asker yığdığı günümüzde AB liderleri Rusya'nın nasıl caydırılabileceğini konuşmak için toplandı ve AB dışişleri bakanları, çeşitli çatışmalarda ve ülkelerde askeri operasyonlardan ve ağır insan hakları ihlallerinden sorumlu Rusya merkezli bir paralı asker grubu olan Wagner Group'a karşı yaptırım paketi üzerinde anlaştılar (Balfour, 2021). Bu önemli bir adım olsa da Rusya'yı caydırmak için ye-

terli görünmemektedir. AB, Rusya'ya uluslararası sistemin kurallarına uymasını sağlamak için yaptırım uygulamak, ancak bunu yaparken de iki taraf arasında gerilimi tırmandırmamak ve ülke ile ilişkilerin bozulmasını önlemek siyaseti izlediği sürece başarılı olması beklenmemektedir. Diğer yandan uzun yıllardır temel amacı AB'ye üye olmak olan Ukrayna'ya böyle bir perspektifin sunulması ülke içinde büyük yer tutan AB yanlısı halk arasında hayal kırıklığı yaratmakta, bölünmüşlük ve AB-Rusya ikileminin yarattığı bunalım ülkenin AB ile de ilişkilerinin de istenilen düzeyde ilerleyememesine neden olmaktadır.

Avrupa Güvenliği ve Ukrayna Krizi

Avrupa'nın güvenliğini NATO, AB ve AGİT'ten oluşan üçlü sac ayağı korumaktadır. Bu üçlü gruptan NATO, sahip olduğu askeri güç ve caydırıcılık kapasitesi ile üye ülkeleri korumakta, İkinci Dünya Savaşı'nın yarattığı yıkımı sona erdirmek üzere bir barış projesi olarak ortaya çıkan AB, kıtada barış ve istikrarı korumakta ve AGİT soğuk savaş sırasında doğu ve batı bloğu olarak bölünen Avrupa'nın ortak norm ve değerlerle tekrar bütünleşmesini hedeflemektedir. Ancak bu üç aktör arasından AGİT zamanla giderek önemini kaybetmiştir.

AB ve NATO ise, SSCB'nin dağılmasının ardından kendisini ortak değerler altında tekrar tanımlamış, AB için Kopenhag kriterleri, NATO için

ise Londra Deklarasyonu bu bağlamda temel dönüm noktaları olmuştur. İki aktör de Avrupa'ya istikrarı ve barışı, demokrasi, hukukun üstünlüğü ve insan hakları gibi değerlerin korunmasıyla geleceğinin bilincinde hareket etmiştir. Böylece, SSCB'nin dağılmasının ardından kıtanın dönüşümü büyük ölçüde sorunsuz şekilde gerçekleşmiştir. Fakat bu dönüşümde Rusya'nın stratejik bir rakip olarak görülüp dışlanması 2008 NATO Zirvesi ile Rusya'nın, AB'nin kendi yayılcı politikalarını bu değerler altında gerçekleştirdiğini savunmasına neden olmuş ve Rusya kendisiyle tarihi, kültürel bağı olan Gürcistan ve Ukrayna gibi ülkelerin kırmızı çizgisi olduğunu dile getirmiştir. Nitekim Euromaidan krizi sonrasında Ukrayna'nın doğusu Rusya tarafından işgal edilmiştir.

İşgale Batı tarafından verilen tepkinin zayıf oluşu, çok taraflı birçok antlaşmanın ve güvenlik kurumunun olduğu Avrupa'nın ortasında, böyle bir kriz meydana geliyor ise diğer bölgelerin böyle hayati bir krizde şansının olmadığını, NATO, AGİT ve AB'nin kıtada barış ve istikrarı korumada sınıfta kaldığını söylemek mümkün görünmektedir. Diğer yandan, kriz bir bölgenin başka bir ülke tarafından ilhak edildiğinde uluslararası kurumların etkisizliği nedeniyle işgalci ülke için başarıyla sonuçlanabildiğini göstermiştir. Bu durum ise; Çin gibi sınır sorunu yaşayan saldırgan ülkeler için uygulanabilir bir örnek teşkil etmektedir. Son olarak; Ukrayna krizi

ve devamında Suriye krizi, BM'nin etkisizliğini bir kez daha ortaya koymuş, uluslararası kurumların düşük kapasitesi göz önüne alındığında güncel krizlere karşı işlevsiz kaldığını göstermiştir.

Son yıllarda ise; Rusya'nın, Ukrayna'ya karşı revizyonist politikalarında artış görünmektedir. Kasım ayında Rusya Dışişleri Bakanı Sergei Lavrov, Ukrayna'yı Doğu Ukrayna'da barışı tesis etmek için imzalanan Minsk Antlaşması'nı terk ederek Rusya'nın askeri tepkisine daha çok maruz kalacağını belirtmiştir. Avrupa'nın, Rusya'nın bu revizyonizmine ve ülkenin Donbas'ta askeri varlığını artırarak aynı anlaşmayı ihlal etmesine karşı sessiz kalması, Moskova'yı Avrupa'nın revizyonizmini zımnen kabul ettiğini düşünmeye teşvik etmektedir (Gressel, 2021). AB tarafından Rusya'ya uygulanan yaptırımlar da etkisiz kalmıştır. Yaptırımlarla Rusya ve AB arasında ticaret döngüsü zarar görmemiş, ekonomik yapıtıma uğrayan şirketler yan şirketler kurarak ticareti sürdürmüşlerdir (Scazzieri, 2021). Rusya doğal gaz ticaretinde AB'ye olan bağımlılığını azaltmak için Çin'e yönelmiş ve yaptırımların katlanılabilir olduğunu vurgulamıştır. Böylece AB'nin, yaptırımların Rus ekonomisinin belini bükeceğini ve Putin'in anlaşmaya zorlanacağı savı tutmamış, Putin gücünü sağlamlaştırırken, Rusya'nın Batı'dan uzaklaşma süreci de hızlanmıştır.

Ukrayna açısından, AB ülkedeki rejimin kırılğan doğası ve otoriterleşmeye olan yatkınlığı göz önüne alındığında demokratikleşme hareketlerini desteklemelidir. Bu konuda öğrenim hareketliliği programları artırılmalı ve sivil toplum projelerine ayrılan fonlarda artışa gidilmelidir. AB önümüzdeki on yıl için bu ülkeye somut bir ajanda sunmalı ve gelişmeleri gözlemlemelidir. Ukrayna enerji, kıtanın güvenliği ve yeşil dönüşüm açısından birlik için son derece önemli bir partner ülkedir. Diğer yandan, Ukrayna uranyum zenginleştirmese de AB'nin güvenliği açısından tehdit unsuru oluşturmaktadır. Bunun nedeni ülkede çıkacak herhangi bir toplumsal huzursuzluğun AB'ye yönelik göç dalgasını tetikleyecek olmasıdır. Bu durum AB'nin halihazırda ortak bir tutum geliştiremediği göç politikasının çok boyutlu krizine ayrı bir boyut eklenmesi anlamı taşımaktadır. AB jeopolitik bir aktör olma hedefini korumak istiyorsa kapısındaki krizde etkin rol oynamak zorundadır.

Kaynakça

Balfour, R. (2021, December 16). Europe Needs a New Reckoning on Security and Democracy. Carnegie Europe : <https://carnegieeurope.eu/strategieurope/86014>

Chausovsky, E. (2021, December 27). How Russia Decides When to Invade. Foreign Policy: <https://foreignpolicy.com/2021/12/27/how-russia-decides-when-to-invade/>

- Gressel, G. (2021, November 17). Russia's military movements: What they could mean for Ukraine, Europe, and NATO. European Council on Foreign Relations: <https://ecfr.eu/article/russias-military-movements-what-they-could-mean-for-ukraine-europe-and-nato/>
- Köroğlu, N. Ö., & Satymova, S. (2021). Ukrayna Ulus İnşasının Yapıtaşları ve Bugüne Yansımaları. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 525-534.
- Mackinnon, A. (2021, December 8). Ukraine Ready to Fight to "Last Drop". *Foreign Policy*: <https://foreignpolicy.com/2021/12/08/ukraine-russia-biden-war/> adresinden alındı
- Sarıkaya, B. (2017). Evaluation of The Ukrainian Crisis Within The Context of Regional Security Complex Theory. *Afro Eurasian Studies Journal* Volume 6, Issue 1&2, 33-53.
- Scazzieri, L. (2021). Europe, Russia and the Ukraine crisis: the dynamics of coercion. *Journal of Strategic Studies*, 392-416.
- Speck, U. (2015, March 26). German Power and Ukraine Conflict. *Carnegie Europe*: <https://carnegieeurope.eu/2015/03/26/german-power-and-ukraine-conflict-pub-59501>
- Szporlauk, R. (1998). Nationalism after communism: reflections on Russia, Ukraine, Belarus and Poland. *Nations and Nationalism*, 301-320.
- Trenin, D. (2021, December 28). What Putin Really Wants in Ukraine . *Foreign Affairs*: <https://www.foreignaffairs.com/articles/russia-fsu/2021-12-28/what-putin-really-wants-ukraine>

Avrupa Birliği'nde Yeni Fransa-İtalya İş Birliği

Seda Karatabanoğlu - Gazeteci*

“Fransa ve İtalya arasında güvenlikten ekonomiye farklı pek çok alanda ilişkilerini güçlendirecek gelişmiş ikili iş birliği anlaşması imzalandı. Anlaşma Covid-19 pandemisi, Almanya'da Angela Merkel döneminin bitişı ve Bretix gibi nedenlerle Avrupa Birliği'nde (AB) istikrar sürdürme hamlesi olarak değerlendiriliyor.”

Fransa Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron ve İtalya Başbakanı Mario Draghi, iki ülke arasında dış politika, güvenlik, savunma, göç politikası, kültür, ekonomi, eğitim, adalet, araştırma, kültür ve uzay alanlarını kapsayan iş birliği anlaşması imzalandı. Adını İtalya Cumhurbaşkanlığı sarayından alan “Quirinale Antlaşması” İtalya Cumhurbaşkanı Sergio Mattarella'nın ev sahipliğiyle 26 Kasım 2021'de Roma düzenlenen törenle hayata geçti.

Paris ve Roma Nisan 2022 Fransa cumhurbaşkanlığı seçimlerinden ve ocak ayında 7 yıllık görev süresi dolacak olan İtalya Cumhurbaşkanı Sergio Mattarella'nın görevden ayrılmasından önce anlaşmayı sonuçlandırmak istedi. Söz konusu gelişmiş ikili iş birliği anlaşmasının Avrupa'da 1963 yılında Fransa ve Almanya arasında imzalanan Élysée Antlaşması'ndan sonra ikinci ikili anlaşma olduğuna dikkat çeken Fransız basını sık sık Élysée Antlaşması ve Quirinale Antlaşması'nı karşılaştırdı.

*İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi'nden mezun oldu. Şu anda Paul Valéry Üniversitesi'nde Avrupa Çalışmaları ve Uluslararası İlişkiler programında yüksek lisans öğrencisi. Gazeteciliđe Cumhuriyet Gazetesi'nde muhabir olarak başladı. Ardından çeşitli internet sitelerinde editörlük yaptı. 2016 yılından beri gazeteciliğe serbest olarak devam ediyor. Haber ve söyleşileri DW Türkçe, Euronews Türkçe, Inside Turkey, Journo, NewsLabTurkey ve Sivil Sayfalar'da yayınlandı. Talent Politan ve Mimoza dergilerinde biyografi ve aktüel yazıları yer aldı. Nida Dinçtürk ve Akın Art ile dış haber odaklı Dünya Podcast'in kurucusu ve editörü. Avrupa odaklı politika dergisi EuroPolitika'da Fransa gündemi üzerine yazılar yazıyor.

Paris merkezli Avrupa Dış İlişkiler Konseyi program koordinatörü Mathilde Ciulla, Euronews'e verdiği mülakatta, "Açıkçası, iki ülke uzun süredir birlikte çalışıyor ama Fransız-İtalyan ilişkisi, Alman-Fransız ilişkisinin Élysée Antlaşması ile sahip olduğu duruma sahip değildi. Bence bu ilişkileri yapılandırmakla ve uzunca bir süredir gecikmiş olan iş birliği düzeyine uymaya çalışmakla ilgili" diyerek basındaki karşılaştırmaları yanıt verdi.

Diplomatik krizleri sona erdiren anlaşma

Anlaşmanın temeli 2017 yılında atılmış olsa da Macron hükümetinin, İtalya'da 2018 yılında aşırı sağcı Lig Partisi ile popülist 5 Yıldız Hareketi koalisyonunun iktidara gelmesini tehdit olarak tanımlamasıyla süreç duraklamıştı. Ardından İtalyan Konseyi Başkan Yardımcısı Luigi Di Maio'nun 2019 yılında Fransa'ya son yıllarda damgasına vuran kitlesel hareket

Sarı Yelekliler'in lideriyle görüşmesine tepki olarak Fransa, İkinci Dünya Savaşı'ndan beri ilk defa İtalya'daki Fransız büyükelçisini geri çağırmişti. Ayrıca İtalya, Akdeniz'den gelen göçmen akışına karşı Fransa'yı tepkisiz kalmakla suçlamış ve 1978 yılında eski Başbakan Aldo Moro'yu kaçıran Kızıl Tugaylar'ın üyelerini İtalya'ya iade etmediği için eleştirmişti. Macron ise geçen nisan ayında Kızıl Tugaylar üyelerinin tutuklanması talebini vererek Mitterrand Doktrini'ne¹ son vermişti.

Güçlü Avrupa vurgusu

Güçlü Avrupa'nın öne çıkarıldığı anlaşmayla ilgili konuşan Fransa Cum-

¹ Sosyalist Parti'den seçilen ve 1981-1995 yıllarında görev yapan Cumhurbaşkanı François Mitterrand'ın adına taşıyan bu doktrine göre İtalya'da sol eylemlere karışan ve sonrasında Fransa'ya sığınan kişiler ülkedeki adalet sisteminin sorunlu olduğu gerekçesiyle İtalya'ya iade edilmeyordu. Mitterrand Doktrini yazılı bir metin değildir, sadece siyasi bir karar olarak değeri vardır.

hurbaşkanı Emmanuel Macron, derin dostluğu pekiştireceğini söyleyerek, “Bu anlaşmaya sahip olmamak ne-redeyse anormaldi. Bizi pek çok şey birleştiriyor; hikâyelerimiz, kültürlerimiz, sanatçılarımız” dedi. NATO’ya katkıda bulunan, daha güçlü bir ortak Avrupa savunmasının inşasına katkı bulunacaklarını söyleyen Macron, Avrupa’nın dış sınırlarını korumak için düzensiz göçe ve insan kaçaklarına karşı mücadele edeceklerini söyledi.

bakanlar kuruluna katılabileceğini aktardı: “Ortak çabalarla ve Avrupa entegrasyon sürecini hızlandırarak kendimizi güçlendirebiliriz. Bugün imzalanan bu anlaşma, bu yolun başlangıcıdır. Bu anlaşmanın ikili ilişkileri sağlamlaştırmanın ötesinde, Avrupa entegrasyon sürecini de teşvik edecek.”

İtalya Başbakanı Mario Draghi ise anlaşmayı tarihi bir an olarak nitelendirerek, “Fransa ve İtalya, yakınlıklarını ve bağlarını sağlamlaştırıyor, bugün artık daha da yakınız” dedi. Avrupa’ya yönelik göç akışının yönetilmeye ihtiyaç duyduğunu aktaran Draghi, Fransız ve İtalya bakanların karşılıklı olarak diğer ülkedeki

Yeni müttefik arayışı mı?

Anlaşma Almanya’da 16 yıldır görev yapan Şansölye Angela Merkel’in görevinden ayrılması sonrası yeni koalisyon müzakerelerinin tamamlanmasının ardından geldi. Bu durum Fransa’nın Avrupa Birliği’ndeki başlıca müttefiki olan Almanya yerine yeni bir müttefik araması olarak değerlendirildi. Macron ise bu iddia-

lara yanıt olarak “İtalya ve Almanya, birbirini tamamlıyor. Birini diğerinin yerine koymanın yollarını aramaya gerek yok. AB, siyasal üstünlük üzerine kurulan bir proje değil, buna inanarak ve güçlü bir şekilde söylüyorum” dedi. 1 Ocak 2022’de devralacağı Avrupa Birliği Dönem Başkanlığı ile birlikte Avrupa’nın liderliğine soyunduğu yorumlarına da reddeden Macron, AB içinde liderlik takıntısı olmadığını, AB’de kararların 27 üye ülke tarafından alındığını aktardı.

Libya’daki ortaklık

Fransa ve İtalya arasındaki ortak paydalardan bir tanesi de Libya’da Türkiye ve Rusya etkisini azaltmak. Libya Başbakanı Abdülhamid Dibeybe’nin geçen haziran ayında gerçekleştirdiği İtalya ve Fransa ziyaretleri, İtalya ve Fransa’nın Libya’da ekonomik ve siyasi üstünlüğü yeniden elde etmeyi

amaçladığı şeklinde değerlendirildi. İtalya ve Libya arasındaki iyi ilişkiler geliştirmek isteyen Dibeybe, Libya’nın yeniden inşası için birçok ülkenin desteğine ihtiyaç duyduklarını ancak İtalya’nın ayrıcalıklı konumda olduğunu söylemişti.

Macron-Dibeybe görüşmesinde, Libya’daki siyasi geçiş dönemini desteklediklerini ve Libya’nın askeri egemenliğine ve istikrara kavuşması gerektiğini aktaran Macron, Türkiye ve Rusya’nın yabancı paralı askerlerinin Libya’yı terk etmesi gerektiğini söylemişti. Dibeybe ise Fransa ile Libya arasındaki ilişkilerin resmi olarak yeniden başlamasından duyduğu memnuniyeti dile getirmiş ve Fransa’nın Libya’nın istikrarı ve yabancı paralı askerlerin varlığının sonlanması için katkıda bulunabileceğini belirtmişti. Libya başta olmak üzere Fransa

ve İtalya Kuzey Akdeniz'den Orta Afrika'ya kadar benzer vizyonu taşıyor. Avrupa'ya yönelik düzensiz göçmen hareketi ve bölgedeki Türkiye, Rusya ve Çin etkisi iki ülkeyi birbirine daha da yaklaştırıyor.

Detaylar gizemini koruyor

Şüphesiz AB'ye yeni bir projeksiyon sağlayacak olan Fransa-İtalya anlaşması kilit önemdeki konuları çözmeye iradesi taşıyor. Ancak detayları henüz basına yansımayan anlaşmaya dair bazı sorular gizemini koruyor: Fransız-İtalyan savunma sistemleri birbirine nasıl entegre edilecek, ortak tedarik zincirleri oluşturmak için uygun olan ekonomik ve endüstriyel alanlar hangileri, uluslararası ticari rekabette hangi yol izlenecek, AB ekonomik politikasına dair nasıl bir ortaklık oluşturulacak?

İtalya tüm dünya ülkelerini ekonomik ve toplumsal olarak derinden etkileyen Covid-19 salgınından en ağır etkilenen ülkelerden biriydi. AB tarafından yalnız bırakılmak şikayetçi olan İtalya'nın Quirinal Antlaşması ile birlikte pandemisi kalıcı sorunlarıyla mücadele etmeyi amaçlayan Avrupa ekonomisinde önemli bir aktör olabilecek. Ayrıca Başbakan Giuseppe Conte'nin ocak ayındaki istifasının ardından kurulan teknokrat hükü-

metinde başbakan ve olan daha önce Avrupa Merkez Bankası başkanlığı görevinde bulunan Draghi liderliğinde imzalanan anlaşma İtalya açısında siyasi tartışmalara konu olmaktan uzaklaşıyor.

Referanslar:

https://www.lemonde.fr/international/article/2021/11/26/le-traite-du-quirinal-signe-entre-la-france-et-l-italie-pour-renforcer-leur-cooperation_6103735_3210.html

<https://fr.euronews.com/2021/11/26/traite-du-quirinal-italie-et-france-scellent-leur-amitie-dans-un-accord-de-cooperation-bil>

<https://www.euronews.com/2021/11/26/quirinale-treaty-can-a-new-french-italian-pact-shift-the-balance-of-power-in-europe>

https://www.lemonde.fr/international/article/2019/01/12/france-italie-le-lent-divorce_5408232_3210.html

<https://tr.euronews.com/2019/01/20/salvini-kizil-tugaylar-uyelerini-istedi-fransa-bakacagiz-dedi>

Enflasyon ve Risk İlintilerinin Avrupa Birliği'ne Etkileri

Medine KÜÇÜKKAHYAOĞLU*

GİRİŞ

COVID-19, toplumun bütün varoluşsal süreçlerini derinden etkiledi; sağlık, eğitim, ulaşım, turizm, ekonomi, enerji ve yaşamsal tüm dengeleri alt üst etti. Panik havasının ve korku dolu eve kapanmanın sonrasında, yeni gelecek ve yeni gerçek ne olacak sorusu belirmeye başladı. 2019 bitirken topu havaya atan dünya gündemi, 2020 senesini işaret ediyordu ve bahardan sonrası feraha çıkılır elbet deniyordu. Virüs yeni varyantları ile can alırken, herkes evine kapanmış yeni hobi dünyaları ile yaşama tutunmaya çalışıyordu. Derken 2021 geldi ve zaman hızlandırılmış bir teknikle bitti. Önümüzde kocaman bir 2022 senesi var ve görece daha az can alıcı iddia edilen yeni pek çok varyant bu sefer emek, iş gücü piyasaları, makroekonomik dengeler; üretim-tüketim,

maliyet ve enerji sorununu gelecek tartışmamızın tam da odağına yerleş-tirmiş oldu.

Bu çalışmada öncelikle makroekonomik anlamda enflasyonun Avrupa Birliği (AB) çerçevesinde incelenerek yeni seneye heybemizde neler bulabileceğimiz ele alınıp incelenecektir. Buna ek ülke bazlı etkileri ve dünyaya genel yansımaları tartışılacaktır.

2022 NE GETİRİR?

Pandeminin genel seyri, yeni tedaviler ve aşılamanın artması ile ilk beklenti; "pandeminin" "endemiye" dönüşmesi. Makroekonomik anlamda küresel ve bölgesel odaklı enflasyon artışı büyük bir risk arz etmektedir. Bu alanda interaktif bir yaklaşımla ekonomi konuları kendine özgü yöntemleriyle ele alan Tom Standage'ın

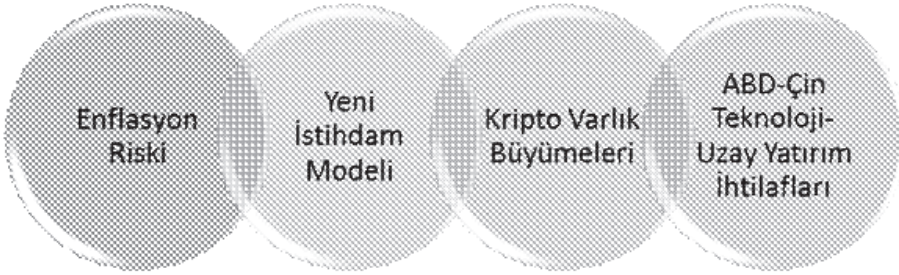
*Medine KÜÇÜKKAHYAOĞLU | THY A.O. Gelir Yönetimi Uzmanı | EURO Politika Dergisi Misafir Yazar

Photo: Shutterstock

Economic Intelligence analizi pek çok sektör ve küresel trend için birbiriyle ilintili konuları tartıştı:

mokrası ve insan hakları konularında dijital dünyanın gerçekleştirdiği yeni süreçler, süper güçlerin bu anlam-

Kaynak: <https://www.economist.com/the-world-ahead/2021/11/08/ten-trends-to-watch-in-the-coming-year> (Erişim: 16.12.2021)

Ekonomik parametrelerdeki değişkenlerin hızı zor takip edilirken de-

da da mücadelelerine sahne olacağı beklentilerini güçlü kılıyor. Tüm bu

tartışmaların odağında iklim krizi bulunuyor ve küresel anlamda yeni bir yeşil dünyanın temelleri çoktan atıldı bile. COVID-19'un ekonomi üzerindeki son bir yıldır görülmemiş etkiler yarattı, piyasalardaki yüksek oynaklık ve enflasyon keskin bir yükseliş durumunda. Kimi ekonomi çevreleri enflasyondaki yükseliş durumunun geçici olduğunu iddia etse de geniş anlamda çekirdek enflasyonu konusunda tartışmalar sürmektedir. Çekirdek enflasyondaki verilerin daha az değişken olması konusu genel enflasyon durumundaki geniş aralıklı değişkenlik arz etse de çekirdek enflasyonun en yaygın ölçüsü, gıda ve gıda fiyatları dışındaki enflasyon oranıdır (Mishkin, 1997).

FED yetkililerinin analizlerinde kullandıkları ve çekirdek enflasyonla eş

anlama gelen XFE enflasyon tahminleri, federal araştırma veri setlerinin de politika analizlerinin merkezinde yer alır. Bu anlamda analizler incelendiğinde enflasyon çıkmazının tam ortasında gıda ve enerji fiyatlarındaki değişikliklerin en temel neden olduğu açıkça görülmektedir. AB ülkeleri için Şubat ve Mayıs aylarında fiyatlara yansıtılması beklenen zamlar da bu görüşü destekleyici mahiyettedir. Ancak 2021 son çeyrek dalgalanmalarını göstermektedir ki genel enflasyon dalgalanma trendi kadar XFE ölçütleri de sağlıksız biçimde zayıf ve dalgalıdır.

Genel enflasyon seviyesindeki yüksek dalgalanmanın arkasında salt gıda ve enerji fiyatlarında gerçekleşen riskler kadar başka birçok sektörde de aşırı ve ani fiyat hareketlerine neden oldu;

Photo: Shutterstock

- Hava yolculuğu, otel ve konaklama
- İkinci el araç piyasaları
- Giyim ve tasarım tekstil ürünleri
- Toplu izlenen spor müsabakaları
- Finansal hizmetler

AB'nin konsey bazında konuyu gündemde tutması önemli olmuştur, İspanya başta olmak üzere birlik ülkeleri enerji fiyatlarındaki artışın çok büyük risk oluşturduğuna dikkat çekmeleri ve birlik düzeyinde bir karar mekanizmasının alınmasına duyulan ihtiyacı belirtmişlerdir. Fransa kiş sezonu için, doğal gaz ve elektrik

fiyat seviyeleri için tavan bazlı fiyat mekanizmasını benimsemişlerdir. Almanya'ya gaz ithal eden Uniper'in yönetim kurulu başkanı; fiyatlardaki görülmemiş ve riskli bu zirvenin risklerine dikkat çekmiştir. Düsseldorf merkezli gazetelere yapılan açıklamalarda 2022 dönemi ilk çeyrek için bir megavat gaz fiyatı 90 avroyu aştı ki geçen sene bu seviye 10 avronun altındaydı ve majör anlamda diğer bir etkisi yine elektrik fiyatlarında da benzer bir durumun olması. Dünya piyasalarında artan talep artışı sebebiyle fiyat seviyelerindeki artış mik-

Fiyat Sepetleri	Ürün Grupları Enflasyon Oranları							
	13.Tem	20.Kas	21.Haz	21.Tem	21.Ağu	21.Eyl	21.Eki	21.Kas
Tüm öğeler HICP	1000.0	-0.3	1.9	2.2	3.0	3.4	4.1	4.9
Aşağıdakiler hariç tüm öğeler: enerji	905.0	0,6	0,8	0,9	1,7	1,9	2,0	2,5
Enerji, işlenmemiş gıda	854.5	0,4	0,9	0,9	1,6	1,9	2,1	2,6
Enerji, yiyecek, alkol & tütün	687.4	0,2	0,9	0,7	1,6	1,9	2,0	2,6
Enerji, mevsimlik yiyecekler	876.3	0,4	0,9	0,9	1,6	1,9	2,1	2,6
Tütün	974.5	-0.4	1.9	2.2	3.0	3.4	4.1	4.9
Gıda, alkol ve tütün	217.6	1.9	0,5	1,6	2,0	2,0	1,9	2,2
İşlenmiş gıda, alkol ve tütün	167.1	1.2	0,8	1,5	1,7	1,9	2,1	2,3
İşlenmemiş gıda	50.5	4.2	-0.3	1.9	3.0	2.6	1.4	1.9
Enerji	95.0	-8.3	12.6	14.3	15.4	17.6	23.7	27.5
Enerji dışı endüstriyel mallar	269.1	-0.3	1.2	0.7	2.6	2.1	2.0	2.4
Hizmetler	418.3	0,6	0,7	0,9	1,1	1,7	2,1	2,7

Kaynak veri seti: prc_hicp_manr -Eurostat (Erişim: 15.12.2021).

Ülke –Bölge Enflasyon Oranları							
Ülke-bölge	20.Kas	21.Haz	21.Tem	21.Ağu	21.Eyl	21.Eki	21.Kas
Euro bölgesi	-0.3	1.9	2.2	3.0	3.4	4.1	4.9
AB	0,2	2.2	2.5	3.2	3.6	4.4	5.2
Belçika	0,2	2.6	1.4	4.7	3.8	5.4	7.1
Bulgaristan	0,3	2.4	2.2	2.5	4.0	5.2	6.3
Çekya	2.8	2.5	2.7	3.1	4.0	4.8	4.8
Danimarka	0,4	1.9	1.7	1.8	2.4	3.2	3.8
Almanya	-0.7	2.1	3.1	3.4	4.1	4.6	6.0
Estonya	-1.2	3.7	4.9	5.0	6.4	6.8	8.6
İrlanda	-1.0	1.6	2.2	3.0	3.8	5.1	5.4
Yunanistan	-2.1	0,6	0.7	1.2	1.9	2.8	4.0
İspanya	-0.8	2.5	2.9	3.3	4.0	5.4	5.5
Fransa	0,2	1.9	1.5	2.4	2.7	3.2	3.4
Hırvatistan	0.0	2.2	2.7	3.1	3.5	3.9	4.7
İtalya	-0.3	1.3	1.0	2.5	2.9	3.2	3.9
Kıbrıs	-1.1	2.2	2.7	3.3	3.6	4.4	4.7
Letonya	-0.7	2.7	2.8	3.6	4.7	6.0	7.4
Litvanya	0,4	3.5	4.3	5.0	6.4	8.2	9.3
Lüksemburg	-0.7	3.4	3.3	3.5	4.0	5.3	6.3
Macaristan	2.8	5.3	4.7	4.9	5.5	6.6	7.5
Malta	0,2	0,2	0,3	0,4	0,7	1.4	2.4
Hollanda	0.7	1.7	1.4	2.7	3.0	3.7	5.9
Avusturya	1.1	2.8	2.8	3.2	3.3	3.8r	4.1
Polonya	3.7	4.1	4.7	5.0	5.6	6.4	7.4
Portekiz	-0.4	-0.6	1.1	1.3	1.3	1.8	2.6
Romanya	1.7	3.5	3.8	4.0	5.2	6.5	6.7
Slovenya	-1.1	1.7	2.0	2.1	2.7	3.5	4.9
Slovakya	1.6	2.5	2.9	3.3	4.0	4.4	4.8
Finlandiya	0,2	1.9	1.8	1.8	2.1	2.8	3.5
İsveç	0,2	1.8	1.8	2.5	3.0	3.3	3.9
İzlanda	2.6	4.0	3.7	3.7	3.8	4.2	3.9
Norveç	0,4	3.0	3.3	3.8	4.8	4.0	5.8
İsviçre	-0.8	0,5	0,5	0,8	0,8	1.3	1.5

Kaynak veri seti: prc_hicp_manr -Eurostat (Erişim: 15.12.2021).

tarlarının bir süre daha devam edeceği ve 2022 diğer tüm çeyreklerde de hepimizin konuşacağı ana gündemlerden en önemlisinin fiyatlar seviyesi ve zamlar olacağı aşikâr. Eurostat, HICP verilerinden elde edilen enflasyon kavramları ve sözünü ettiğimiz ülkeler de dahil olmak üzere veri setleri aşağıdaki tabloda işlenmiştir (Eurostat, 2021).

Yeni varyantın ekonomik tüm süreçlerde yol açtığı belirsizlik, enerji piyasasındaki dalgalanma ve tedarik ilintilerindeki kaos AB ülkeleri üzerinde ciddi bir baskı oluşturmuşa benziyor. Tablodaki son iki aylık verinin beklentinin de üstünde çıkması, enflasyonun geçici olduğunu ileri süren çevrelerin yanıldığını göstermektedir. Avrupa Merkez Bankası da bu durumda politik araçlarında belirsizlik yaşamaktadır, bu durum büyüme ibresini aşağı çeken ve yüksek enflasyon rakamları altında hangi araç sepetinin kullanılacağını da hayati kılmaktadır.

İki tablonun bize anlattığı en temel şey şu; AB'yi ve gelişmekte olan piyasalara olan etkileri nedeniyle aslında hepimizi karamsar bir kara kış bekliyor. Vaka sayılarının Kasım ayından beri rekor seviyede artışı, eş zamanlı olarak enerji fiyatlarındaki görülmemiş artış seviyesi, kısıtlama endişesini de beraberinde getiriyor. Artan enerji maliyetleri ekonomiler üzerinden beklenenden daha yüksek seviyede bir baskı oluşturacak. Avro bölgesi yıllık enflasyonu son iki

ayda 4,1 seviyesinden 4,9'a çıkmıştır. İmalat ve hizmet sektörlerinde görülen fiyat artışları son on beş yılın en hızlı artış trendini ortaya koymaktadır. Gıda fiyatlar seviyesindeki artış ise 1,9'dan 2,2'e yükselerek çekirdek enflasyon üzerinde ciddi artışa neden olabilecektir. Tabloda incelendiğinde Litvanya listenin zirvesinde onu sırasıyla Estonya, Macaristan, Polonya, Letonya ve Belçika takip ediyor. Fransa görece daha dengeli bir artışa sahip olsa da Almanya'da ciddi bir enflasyonist artış söz konusu, beklentiler bu yükselişin aralık ayında da yükseleceği yönünde. En ilginç yanı şu; Avrupa Merkez Bankası verileri ile Eurostat verileri asla örtüşmemekte, bu da iyimserliğin artık piyasadaki etki gücünün düşüşte olmasından kaynaklanmaktadır.

Rusya enerji fiyatları ve tedariki konusunda istikrar yönünde hareket edeceğini beyan etse de enerji akışının önündeki kıta ötesi politik engeller, ABD faktörü ve maliyet sorunu devam edeceğe benziyor. Fransa'nın eksik kapasite ile çalışarak birliğe elektrik tedariki konusundaki güçlü güvence oluşu eş zamanlı olarak nükleer santralleri ile var olmaya çalışan bir başka çelişkili duruma dönüşmekte. Yeşil mutabakat ve AB dönüşümü en azından bu kış duracak gibi çünkü karbon emisyonu fiyatlaması ve tarifeleri üzerinde belirlenen kriterler de enerji fiyatlamasında ilave bir fiyat artış yükünü oluşturabilir. Kış aylarında enerji talebinin daha da yüksek oluşu enflasyon ve enerji ilintisini bu

sene boyunca tartışacağımız gerçeğine ulaştırıyor bizi. Hem de baya etkilenecek! Büyüme üzerinde net bir yavaşlama, daha fazla devlet desteği (İngiliz üretim şirketlerinin bazılarında olduğu üzere) üzerine artan vaka sayısı tam bir çıkmaz.

AB dışında ise gözler Çin'in üzerinde: Goldman Sachs tahminlerine göre Çin, zorunlu karşılık oranlarında esnetme sağlayarak, bankacılık araçları ile likiditeyi besleyebilir ve daha fazla harcamalar yoluyla büyümeye pozitif bir etki üretebilir ancak Pekin olimpiyatları kaynaklı çevresel kirlenme faktörünün üretim sektörleri üzerinde baskı oluşturma riski var. Çin'in iktisadi düzenleme ve planlama orga-

nı NDRC:

-Serbest ticaret bölgelerinde uygulanan yabancı yasalarına esneme sağladı.

-Yabancı kişilerin yatırım yapma listelerindeki sayılarda da esneme sağladı.

-Üretim bazlı iştirakleşmeye izin verip, sektörel ve teknolojik karmadaki engeli kaldırdı.

Kapsamlı ve yerli bir gelişme sayılmasa da Çin hacminin büyüklüğü göz önünde bulundurulduğunda yine de olumlu sayılabilecek nitelikte.

Dünyanın genelini neler bekliyor diye bir soru sorarsak cevap kuşkusuz şöyle olurdu;

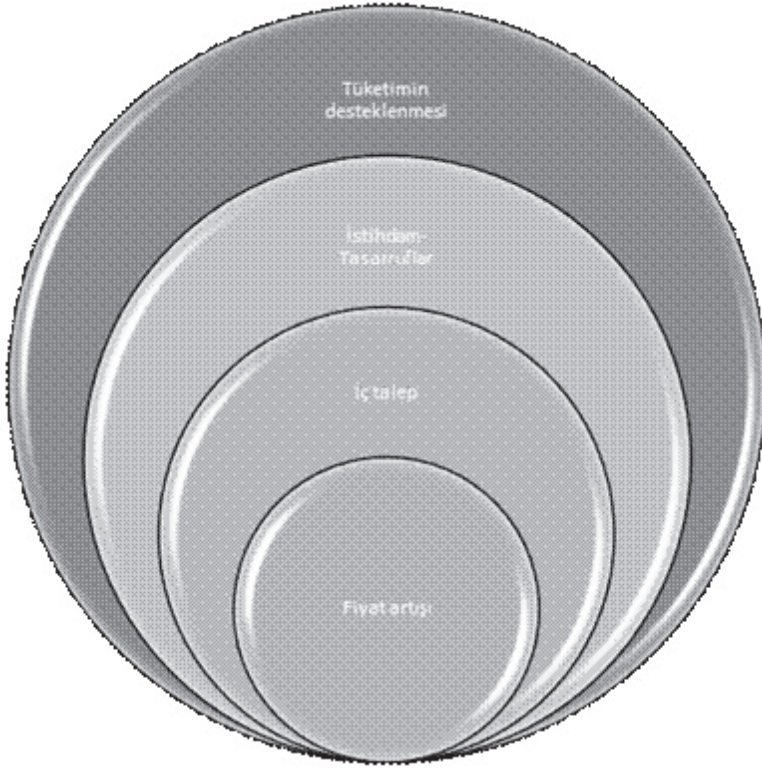

Photo: Shutterstock

Enerji fiyatlarındaki ciddi artışlar, ücretler ve çalışan ücretleri üzerinde de artışları tetiklemekte, bazı sektörlerde talep öyle yüksek ki arzı çoktan aştı bile. İstihdam oranlarında toparlanma ve tasarrufları artırma yoluyla iç talep, sektörleri besleyecek ana unsur olacak kalacak kısa vadede

Sonuç Yerine

Negatif etkilerin hâkim kalacağı görüntüsünün altında pozitif ve iyimser beklentilerimi korumaktayım, bazen trajik dediğimiz olaylar aslında yeni bir değişimin öncüsü. Enerji alanındaki kriz aslında biraz da enerji sektöründeki köklü değişimin ayak sesleri. Yeşil dönüşüm taahhütleri ile şu an yapılanlar AB genelinde büyük tutarsızlık taşısa da önümüzdeki tüm dönemlerde iklim krizi tüm dünyayı AB'nin ortaya koyduğu ideal üre-

tim ve enerji modellerine taşıyacak. Elektrikli araçlar, nükleer modüler segmentasyonlar ve farklı yaklaşım alanlarında AB-Çin-ABD arasında çoklu çapraz rekabet modellerini yansıtmaya devam edecek. Varyant konusundaki büyük yayılım ve felaket senaryosu, aşının üretim hacminin artmasına bu durum zamanla ilaç veya kapsül gibi daha artı değeri yüksek sağlık ürünlerini tetikleyecek.

Havacılık ve turizm gibi sektörlerde beklenen likidite erimelerinin pazarda rakip birleşmelerinin ve iş birliğinin artacağı yönde beklentilere sahip. Tedarik zinciri aksaklıkları, gelecek üç yıllık vadede beklenen resesyon olasılıkları aslında ülkelerin bu zorlu alanlarda dijitalleşmenin verdiği birikimi ve çoklu çözüm senaryolarını hayata geçirmelerini sağlayacaktır.

Ekonomik anlamda yeniden bir regüle dönemine geçiliyor, neo-liberal yanlı politikalar yerini biraz daha devlet destekli büyüme ve korunma sürecine bırakacak.

Zirvede yine perakende sektörü, telekomünikasyon ve gayrimenkul var. Bu sektörlerde fiyat düşüşleri çok da olası değil, artış veya benzer seviyeler görülecek gibi duruyor son AB verilerine bakılırsa inşaat üretimi dünya ve bölge bazlı artmış durumda.

Tablonun ne ölçüde karamsarlaşacağı biraz da ülkelerin bu durumları bir fırsata dönüştürüp kendi kurgularını ve oyunu yeniden kurmalarında yatıyor aslında. Denenmiş deneyerek ve kısa vadeli üretilebilecek çözümler önümüzdeki karmaşık ve belirsiz durumları çözmede yetersiz kalacağı aşikâr.

O zaman değişime direnmemek ve akışta, yeniden regüle olmak temel idea!

Referanslar:

Eurostat(2021). https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=prc_hicp_manr&lang=en (Erişim 16.12.2021).

HICP: Harmonised Index of consumer Prices (Harmonize Edilmiş tüketici Fiyatları Endeksi; Avroyu kabul eden üye ülkelerin ağırlıklı fiyat endeksi kavramını yansıtmaktadır).

Miller, Rich, 2021, "Summers Slams Woke Fed for Risking Losing Control of Inflation," Bloomberg, October 13.

Mishkin, 2007, "Headline versus Core Inflation in the Conduct of Monetary Policy," Speech at the Business Cycles, International Transmission and Macroeconomic Policies Conference, HEC Montréal (Montréal: Canada).

Mishkin F. S. ve Posen A. S. (1997), "Inflation Targetting: Lessons from four Countries", Federal Reserve Bank of Newyork Economic Policy Review, 1997.

NDRC: Çin'in Ulusal Kalkınma ve Reform Komisyonu

Shapiro, Adam Hale, 2020, "A Simple Framework to Monitor Inflation," Federal Reserve Bank of San Francisco Working Paper 2020-29.

Vega J. L. ve Wynne M. A. (2001), "An Evaluation of Some Measures of Core Inflation for the Euro Area", European Central Bank Working Paper Series, no.53.

Verbrugge, Randal, 2021, "Is It Time to Reassess the Focal Role of Core PCE Inflation?" Federal Reserve Bank of Cleveland Working Paper No. 21-10.

Baş Belası Putin

Christoph von Marschall

Christoph von Marschall'ın yorumuyla; Rusya, 1945 Yalta Konferansı'nı baz alarak Avrupa'yı zorla bir bölünmenin içinde bırakmak istiyor. Oysa ABD, Çin ve Tayvan nedeniyle buna seyirci kalamaz.

Biden için Putin usandırıcı bir baş belası. Amerikan Başkanı, enerjisini iç politikadaki projelerini kongreye getirmeye yoğunlaştırmak istiyor ve 2022 seçimlerinde çoğunluğu kaybetmekle tehdit ediyor.

Putin de onu Ukrayna sınırındaki askeri konuşlandırmasıyla bir video görüşmesine zorluyor. Açıkçası Rusya, 1945 Yalta bağlamında Avrupa'daki etki alanlarını elde etmek istiyor. Çünkü bu gerçekleştirdiği takdirde sınır eskiye göre daha doğuda olacak. Bu sebeple Moskova, Ukrayna ve Belarus üzerinde hak iddiasında bulunuyor.

Birisini istemediği bir görüşmeye zorlamak bir de üstüne bundan taviz vermesini medet ummak akıllıca bir davranış mı? Cevap belli, tabii ki de değil. Ancak Putin, şu an cazip bir müzakere ortağı olarak görünebileceği bir konumda bulunmuyor. Zaten ne Ukrayna'ya ne de ABD'ye sunabileceği yapıcı teklifleri de yok. Kiev de şüphesiz ki tekrar Rusya'nın boyunduruğu altına girmeye niyetli değil. Ayrıca Putin, yıkıcı tehditler savurmaya başladı.

Onun müzakere stratejisi, Batı'da çıkar çatışmalarının çözümünde yaygın bir şekilde kullanılan al-ver yöntemin-den tamamen farklı bir psikolojiyi takip ediyor hatta göç dengeleri de işine girdiğinde daha şaşırtıcı bir hal alıyor. Ekonomik olarak Rusya'dan 14 kat daha güçlü olan Amerika, AB ortaklığıyla bu oranı 25'e çıkarıyor.

Amerikan Başkanı Joe Biden ve Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin, Haziran 2021, Cenevre

FOTOĞRAF: IMAGO/ITAR-TASS/MİKHAİL METZEL

Askeri açıdan da Nato, Rusya'ya karşı ezici bir üstünlüğe sahip. Peki nasıl oluyor da zayıf olan güçlü olanı tehdit edebiliyor?

Aslında bir yolu var. Putin, Biden için uygun olmayan bir zamanda onu "bağımsız bir Ukrayna ne kadar önemli" sorusuyla düşüncelerini süzgeçten geçirmeye zorluyor. Biden'ın iç politika önceliklerinden sapmak

istememesi ve Ukrayna'yı Putin'in pençesine kaptırmama hedefine çok fazla zaman veya kaynak harcamak istememesi durumu daha anlaşılır kılabilir.

İşin İçinde Çin Olmasaydı Biden Vazgeçmeyi Düşünebilirdi

İç politikada başarısız olma riski kefeye konulduğunda, Ukrayna kendi içinde ikinci sırada yer alıyor. Bi-

Putin ve Biden matruşkaları, Moskova'da bir hediyelik eşya dükkânı

FOTOĞRAF: DPA/AP/PAVEL GOLOVKİN

den'in yaptığı veyahut yapmadığı şeyler, Çin ve Tayvan'ı da ilgilendiriyor. ABD, görece zayıf bir Rusya'nın, bağımsız Ukrayna'yı kontrolü altına almasına göz yumarsa çok daha güçlü bir Çin, bunu Tayvan'ı ciddi sonuçlardan korkmadan işgal edebileceğine dair bir işaret olarak görebilir.

Video görüşmesi, aslında gelecekteki dünya düzenini içeriyor. Putin, 1989'da başlayan özgürlük döneminin merkezi anlaşmalarına uymadı. Zaten 1990 Paris Şartı'nda Moskova, ittifak sistemlerini özgürce seçme hakkını her devlete vermişti. 1994 Budapeşte Muhtırası, Ukrayna'ya nükleer silahlarını teslim edebilmesi için sınırlarının dokunulmazlığını garanti etmişti.

Artık Karara Varılmalı: Gaz İşletmeleri ya da Sınırlama

Kremlin ordularının ilerlemesiyle siyasi kontrol imkanı veren Yalta'nın vaad ettiği dünyanın hayallerini kuran Rusya, bu konuda üstelemeye devam ediyor. Ukraynalıların çoğun-

luğunun gönüllü olarak onunla iş birliği yapmasını kimse beklemiyor ki zaten bu durum anlaşmalarla da uyuşmuyor.

1989 sonrası özgürlük döneminden nelerin nasıl muhafaza edildiği sorusu sadece Biden'in cevaplama istenen bir soru değil. Yeni kabine de istediğinden daha hızlı karar vermek zorunda kalacak: Putin'in kendi ordusunu finanse ettiği enerji işleri yani Nord Stream hala bundan sorumlu olabilir mi? Yoksa Almanya da mı bir sınırlamaya gitmeli?

Yazan: *Cristoph von Marschall*

Çeviren: *İsmail Çiçek*

Makale Orijinal Başlığı: *Für Biden ist Putin ein Quälgeist*

Link: <https://www.tagesspiegel.de/politik/videogipfel-zum-ukraine-konflikt-fuer-biden-ist-putin-ein-quaelgeist/27867658.html>

Egemenlik Ne Anlama Geliyor!

Von Stefan Kornelius

Rusya NATO ülkeleri ile kendisi arasında bir tampon bölge oluşturma planları yaparken tarih bizlere bu durumun nasıl bir hal alacağını gösteriyor.

Rusya Dışişleri Bakanı Sergei Lavrov ile Amerikalı meslektaşısı Tony Blinken ve Doğu-Batı arasındaki uzun

şiddetli tartışmada meydana gelenler, büyük bir endişe doğuruyor. Retorik olarak bir saldırı arayışında olan Rusya, Batı'nın saldırgan tutumlar sergilediğine dair suçlamalarda bulunuyor. Aynı zamanda bir tür mesafe garantisi ya da iç işlerine karışılması şartı talep ediliyor.

Photo: shutterstock

Fakat böyle bir garantinin verilmesi mümkün görünmüyor. Ki bu Avrupa'yı etki bölgelerine bölmekle aynı şey olup tabiri caizse kıtanın kendisini Soğuk Savaş'ın içinde bulması anlamına gelirdi. Ayrıca Rusya çevresindeki tüm devletler, kendi siyasi ittifakları üzerine özgür karar verme hakkını kaybederdi.

Ukrayna'nın durumu da Baltık ülkelerinden çok farklı değil. Müttefiklerini kendilerinin seçmelerinin yanında Kremlin'in herhangi bir emrine de riayet etmiyorlar. Batı'nın Rusya'ya doğru ilerlemesini içeren iki numaralı haksız suçlama, gerçeklerle çok az örtüşüyor. Orta Avrupa devletleri, özgür bir biçimde NATO'ya hatta AB'ye katıldılar. Kimse onları buna zorlamadı. Eğer başka bir demokratik çoğunluk olsaydı, devletler ittifaklar oluşturmaya yanaşmazlardı.

Rusya'nın NATO'nun genişlemesi nedeniyle Batı'nın saldırganlığının kurbanı olması ve nefes almak için bir tampona ihtiyaç duyması yönündeki iki argüman, tekrar tekrar gündeme gelmeye devam edecek. Bu; büyük ordu birliklerinin yer değiştirmesiyle, yeni orta menzilli silahlar ve siber saldırılarla batı ittifakında gerilimleri alevlendiren aynı Rusya tarafından talep ediliyor

Putin, tarihin çarkını yeniden çevirmeyi istiyor. Bunu gerçekleştirmek için, Soğuk Savaş'ın ardından NATO'nun verdiği eylemsizlik vaadi efanesini aracı olarak kullanıyor. Ken-

di tarihinde uzun zamandır yaşayan Kremlin hükümdarı, tarihsel olarak çürütülen bu olayı çok umursamıyor. O şimdi sıradaki saldırı için mental koşullar yaratıyor.

Yazan: Stefan Kornelius

Çeviren: İsmail Çiçek

Orjinal Makale Adı: Was Souveränität bedeutet

Kaynak: <https://www.sueddeutsche.de/meinung/russland-nato-lawrow-blinken-1.5479009>

Terminoloji:

Die Pufferzone: Tampon Bölge

Der Schlagabtausch: Şiddetli Tartışma

abspielen sich: Meydana Gelmek

Die Abstandsgarantie: Mesafe Garantisi

Die Nichteinmischungsklausel: İşlerine Karışmama Şartı

Die Einflusszone: Etki Alanı

Die Peripherie: Çevresinde

Die Allianz/das Bündnis: İttifak

Der Alliierte/der Bündnispartner: Müttefik

Die Unterstellung: Haksız Suçlama
aus eigenem Wunsch heraus: kendi isteğiyle

Die Mittelstreckenbewaffnung: Orta Menzilli Silah

schüren: alevlendirmek

Die Stillhalteusage: Eylemsizlik Vaadi

Taraflar Gerilimi Azaltmalı

Von Andreas Zumach

“Biden ve Putin salı günü görüşmek istiyor. Artan gerilimin önüne geçebilmek için her iki tarafın da ortak hareket etmesi gerekiyor.”

Rusya ile NATO üyesi ülkelerin Ukrayna konusundaki yıllardır sürekli artan çatışması, savaşa kadar gidebilecek bir tehlike boyutuna ulaştı. Salı günü Putin ve Biden arasında yapılacak olan telefon zirvesi, yalnız

her iki tarafın da ortak hareket etmesi şartıyla durumu sakinleştirmeye yardımcı olabilir.

Brüksel'deki NATO merkezi, Batı başkentleri ile çoğu medyada sadece Pu-

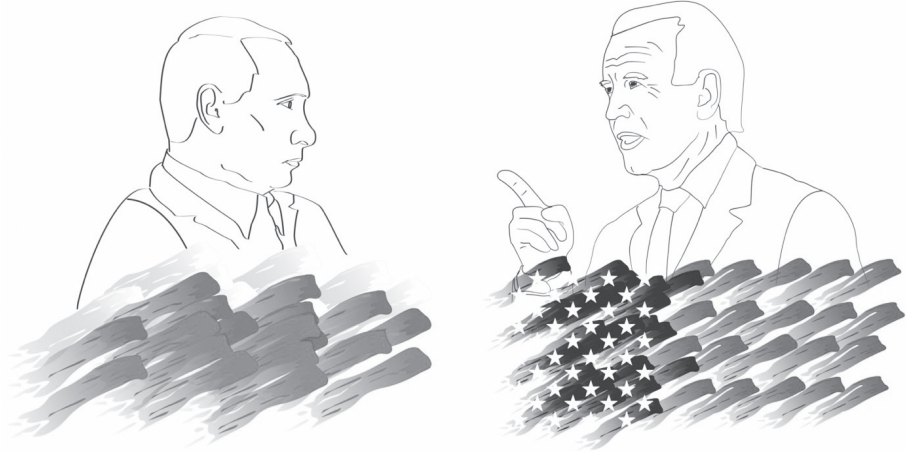

Photo: shutterstock

tin'in bir adım atmak zorunda olması ve Ukrayna ile hudut bölgesinde gerçekten endişe verici askeri birlik ve ağır silah yoğunluğunun sona erdirilmesi talebi başarısız olacaktır.

Çünkü bu tek taraflı talep Batı'da; Moskova ile ilişkilerdeki çatışmanın, Rusya'nın uluslararası hukuka aykırı olarak Mart 2014'te Kırım'ı ilhak etmesi ve Donbass'taki ayrılıkçıların sürekli desteğinin o zamandan beri başladığı yönündeki yaygın anlatıyı takip ediyor. Fakat bu doğru değil. İlişkilerin kötüleşmesi, NATO'nun 1996 itibarıyla cereyan eden doğuya yayılma politikasıyla başladı.

ABD Dışişleri Bakanı James Baker, Almanya Federal Şansölyesi Helmut Kohl ve Almanya Federal Dışişleri Bakanı Hans-Dietrich Genscher'in 1990 Şubat başında Sovyet Devlet Başkanı Mihail Gorbaçov'a verdiği söz çiğnendi. Doğuya yayılma politikası, NATO için ciddi bir tarihi hataydı.

Bunun yerine, Gorbaçov tarafından önerilen "Avrupa Ortak Evi"ne ve AGİT (Avrupa Güvenlik ve İş Birliği Teşkilatı) çerçevesinde Rusya ile Polonya ve Baltık ülkeleri için de güvenilir bir toplu güvenlik sistemine başvurulmamalıydı. Maalesef ki artık bu, revize edilebilecek bir durum değil. Hatta NATO, Ukrayna'ya üyelik sözü vaat etmekten vazgeçebilir.

Bu arada Putin'in talebinin masaya

yatırılmasının ve Biden'ın yarınki telefon görüşmesi ön aşamasında Rusya'nın "Kırmızı Çizgilerini" reddetmesinin ardından bu adım kesinlikle daha zor bir hal aldı. Bununla birlikte, iki veya tek taraflı olarak atılabilecek gerilimi azaltıcı adımlar da bulunuyor. Hava sahasındaki güvenlik önlemlerine ilişkin "Açık Gökler Anlaşması"na tekrar katılım acil olacak.

Cumartesi günü Karadeniz üzerindeki bir Rus yolcu uçağının batılı bir keşif jetiyle neredeyse çarpışacak olması, bu önlemin alınmasının ne kadar acil olduğunu gözler önüne seriyor. Rusya'nın Donbas'taki ayrılıkçılara ve ABD'nin Ukrayna hükümetine verdiği askeri desteğin kesilmesi ile sınırın her iki tarafındaki tüm birliklerin geri çekilmesi, gerginliği azaltma yönündeki yardımcı adımlardan olabilir.

Yazan: Andreas Zumach

Çeviren: İsmail Çiçek

Orjinal Makale Adı: Ukraine-Krise: Beide Seiten müssen deeskalieren

Kaynak: <https://taz.de/Ukraine-Krise/!5817255/>

Doğu Akdeniz'i Vazgeçilmez Kılan Neden

EURO Politika - Analiz

Bir coğrafya düşünün tarih boyunca birçok medeniyete beşiklik etmiş, kıtalararasındaki lokomotif kimliğiyle yüzyıllar boyunca dünya deniz ticaretine yön vermiş bir coğrafya... Adı Doğu Akdeniz; yani Anadolu'nun güneye açılan kapısı...

Sadece Anadolu'nun değil Avrupa'nın da Güneydoğu Asya ve Afrika ülkeleriyle deniz ticaretinde en kısa ulaşım kapısı... Tarihi İpek yolunu düşünün Çin'den başlıyor, Akdeniz ve Anadolu'dan Avrupa'ya kadar uzanıyor. Gerek tarihi önemi gerek

Photo: shutterstock

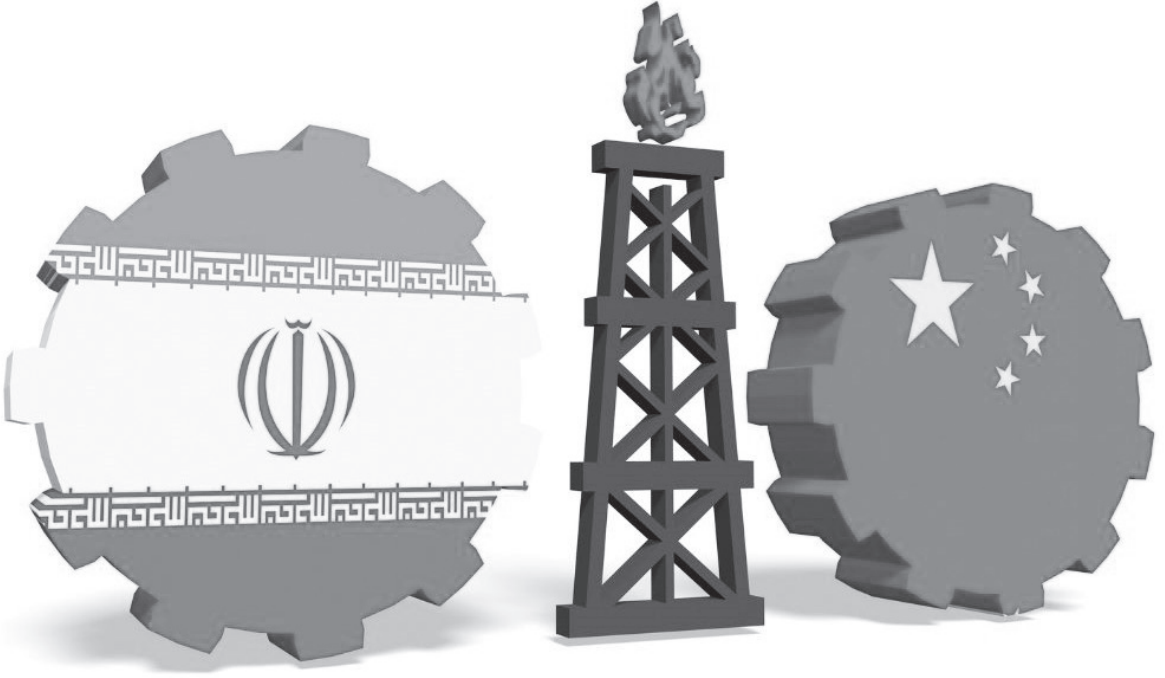

Photo: shutterstock

stratejik konumu gerekse askeri, ekonomik faaliyetlerin yürütülmesindeki rolü ile Doğu Akdeniz bugün suların iyice ısındığı bir coğrafyaya dönüştü.

Ne çevresindeki çatışmalar, yangınlar, ne terör gruplarının bu alan üzerindeki faaliyetleri ne de mültecilerin umut yolculuğu... Doğu Akdeniz de suyu ısıdıran faktör büyük hidrokarbon sahalarının varlığı.

Hidrokarbon bir bakıma enerji kaynağı... Yani aslında araçlarda kullanılan benzin, motorin, LPG, evlerde kullanılan doğal gaz, kömür, tüp gaz ve fuel oil gibi yakıtların hepsinin birer hidrokarbon karışımı... Dünyanın enerjiye olan ihtiyacı düşünüldüğünde hidrokarbon sahaların keşfinin ne denli önemli olduğu da anlaşılabilir.

Bir yanda dünya üzerindeki petrol ve doğalgaz kaynaklarının dengesiz dağılımı diğer yanda ABD, Çin, Avrupa Birliği gibi büyüyen ekonomilerin artan enerji ihtiyacı. İşte Doğu Akdeniz zengin doğalgaz kaynakları ile son 20 yıldır uluslararası aktörlerin iştahını kabartan bir bölge olma niteliği taşıyor.

Dünya üzerinde 20 ülkenin Akdeniz'e kıyısı bulunuyor. Bu ülkeleri; İspanya, Fransa, İtalya, Slovenya, Bosna-Hersek, Arnavutluk, Yunanistan, Türkiye, Suriye, Lübnan, İsrail, Filistin-Gazze Yönetimi, Mısır, Libya, Tunus, Cezayir, Fas, KKTC, Kıbrıs Rum Kesimi ve Malta oluşturuyor.

Doğu Akdeniz'in zenginliğinden faydalanmak isteyen sadece bu 20 ülke değil elbet. Akdeniz'e kıyısı olan ül-

kelerin yanı sıra ABD, Rusya, İran, İngiltere, Fransa, İtalya, Almanya, Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri gibi birçok aktörün bu coğrafya üzerinde çıkar hesabı bulunuyor.

İran Penceresinden Doğu Akdeniz

Petrol zengini olmasına rağmen Amerika Birleşik Devletleri'nin ambargosu ile yıllardır ihracat pazarından mahrum kalan İran, Akdeniz'e kıyısı olmayan bir ülke. Ancak ekonomik gerekçeler başta olmak üzere stratejik bir güç yakalama arzusu ile İran da Akdeniz'e açılma politikası güden ülkeler arasında ilk sıralarda yer alıyor. İran'ın denize kıyısı olmadığı için karadan Akdeniz'e ulaşabilmesi için önce Irak, sonra Suriye topraklarından geçerek Lübnan'a ulaşması gerekiyor. Yıllarca bunun alt yapısını oluşturan İran'ın bu hedefine

ulaşması sanıldığı kadar kolay değil. Çünkü Saddam yönetimindeki Irak, İran'ın baş düşmanıydı. Suriye'nin de Lübnan üzerinde çıkar hesapları bulunduğundan Irak ve Suriye, İran'ın Lübnan'a yani Akdeniz'e ulaşmasının önünde en büyük engel oldu.

2003 yılında ABD'nin Irak'ı işgali, Irak'taki Saddam Hüseyin yönetiminin devrilmesi Akdeniz'e ilerleme politikasına katkı sağlasa da bölgedeki çatışma ve istikrarsızlık bu ilerleyişe önemli ölçüde zarar verdi.

Aslında İran, Tahran-Bağdat-Şam arasında doğalgaz boru hattı inşası için imzalar dahi atılmıştı. İran, bu boru hattı ile doğalgazı Lübnan'a ardından da Yunanistan üzerinden Avrupa'ya aktarmayı planlıyordu.

İran'ın enerji gücü ile Avrupa pazar-

Photo: shutterstock

larına açılması demek ekonomisini ayağa kaldırması aynı zaman da siyasi ilişkilerini geliştirerek önemli bir aktör olması anlamı taşıyor. Avrupa ise İran ile yapacağı ticaret ile ihtiyaç duyduğu enerjiye kavuşacak bu alanda bir alternatif oluşturarak Rusya'ya duyduğu bağımlılıktan kurtulacaktı. Bu kapsamda 2016 yılında yaptırımların kaldırılması ile 17 yıl sonra bir ilk gerçekleştirmiş dönemin İran Cumhurbaşkanı Hasan Ruhani Avrupa'ya ziyaretlerde bulunmuştu.

Ancak yıllar içerisinde ABD'deki yönetim değişikliği ile ambargonun kaldırılmasına ilişkin gelgitli yaklaşım, Esat yönetimindeki Suriye'de süren çatışma ortamı ve istikrarsızlık İran'ın hedeflerine gölge düşürdü.

Suriye'de hakimiyetini kaybetme tehlikesi ile karşı karşıya kalan İran, Akdeniz'e açılma politikasını bir kenara bıraktı ve Suriye muhalefeti ile mücadeleye girişti. Yetersiz kaldığı yerde ise devreye Rusya girdi. Rusya için Suriye'de etkinlik demek bir taşta birden fazla kuş vurma anlamına geliyordu. Çünkü Rusya gösterdiği etkinlik ile İran'ın hakimiyetini kırmanın yanında askeri güç anlamında İran'ı kendisine bağlarken İran'ın Akdeniz'e ilerlemesini de engellemiş oldu. İzlediği politika ile kısa vadede güvenlik risklerini ortadan kaldıran Rusya, uzun vadede doğalgaz ihracatı konusunda güç olmaya devam etti. İran ise Rusya'dan medet umarak kendi ekonomik geleceğini heba etmiş oldu.

İran'ın hakimiyetinin kırılması sadece Rusya değil Orta Doğu politikası bakımından Amerika Birleşik Devletleri ve İsrail'in de işine geliyor. Çünkü İran, Irak-Suriye koridorunda varlığını sürdürdüğünü düşünürken ABD bu koridorda İsrail ile çıkarları doğrultusunda İran'ı da kontrol ediyor. ABD, İsrail ve Rusya, bölgedeki siyasi zayıflık ve çatışma durumunu kendi çıkarları doğrultusunda avantajı çeviriyor.

Özellikle son dönemde ABD-İsrail ile iş birliği yaparak İran'ı nükleer projeden vazgeçirme baskısı yaparken, Rusya ile İsrail'in de İran'ı Suriye'de devre dışı bırakma konusunda el sıkıştığı iddia ediliyor.

Resmin geneline bakıldığında bölgede sürekli güç dengelerinin değişmesi, iş birliklerinin İran'ın aleyhine işlemesi İran'ın Akdeniz'e ilerleme konusunda her geçen gün güç kaybettiği yönünde okunuyor.

Söz konusu Doğu Akdeniz'i vazgeçilmez kılan nedeni ve bölgedeki yeni aktörleri anlamak adına bir önceki (Kasım – Aralık 2021) sayımızda yer alan "Tahran'ın Doğu Akdeniz Koridoru" başlıklı Nimet Karaaslan'ın kaleme aldığı analizi okumanızı öneririz.

EURO Politika Dergisi Dış Haber Servisi

COVID-19 Döneminde AB'nin Terörizmle Mücadelesi

Doğancan BAY*

GİRİŞ

COVID-19 salgını, dünyada hala etkisini yoğun bir şekilde göstermeye devam etmektedir. 2020 yılının Ocak ayında ortaya çıkan COVID-19, çıktığı günden bu yana milyonlarca insanın hayatını kaybetmesine neden olmuştur. Şu ana kadar on milyonlarca insana bulaşmış olan COVID-19, uluslararası sistemi derinden etkilemiş olup neredeyse tüm devletlerin, uluslararası örgütlerin ve insanların ekonomik, sosyal ve siyasi gelişmelerine zarar vermiştir. COVID-19 salgınından olumsuz etkilenmiş olanlardan biri ise şüphesiz ki AB'dir. AB üye devletleri, COVID-19 çıktığından bu yana salgını bitirmek, toplumunu salgından korumak ve normalleşmek için salgınla yoğun bir şekilde mücadele etmektedir. Bunun için üye devletlerin kendi toplumunu aşılama, maske zorunluluğu vs. gibi yöntem-

leriyle toplumunu COVID-19 salgınından korumak için yoğun bir çalışma yürütmektedir.

Bu çalışmada COVID-19 salgınından itibaren AB'nin terörizmle mücadelesine yönelik güvenlik ve savunma politikalarında yaşanan gelişmelere değinilecektir. COVID-19 salgını döneminde içerisindeki AB'nin terörizmle mücadelesinde yaşanan gelişmelerine değinirken bu dönemde AB'nin oluşturduğu güvenlik ve savunma stratejilerine, programlarına, politikalarına ve deklarasyonlara da yer verilecektir.

1. COVID-19 Dönemi AB'nin Terörizmle Mücadelesi

COVID-19 salgını, AB'nin terörizmle mücadelesini de etkilemektedir. COVID-19 Salgını, çıktığı günden itibaren kısa bir sürede bütün dünyayı etkisi altına almış olup alışlagelen

* EUROPolitika Dergisi Yazarı, Milli Savunma Üniversitesi, Güvenlik Araştırmaları, Doktora Öğrencisi.

toplum hayatını önemli ölçüde etkilemiştir. COVID-19 salgını döneminde evlerinde daha fazla vakit geçirmek zorunda kalmış olan toplum, daha fazla sosyal medyaya yönelmeye, sosyal media üzerinden iletişim kurmaya ve haber almaya başlamıştır. COVID-19 salgınıyla birlikte toplumun daha fazla sosyal medyada vakit geçirmesi, terör örgütlerinin sosyal medyaya daha fazla yönelmesine neden olmuştur. Bu durum terör örgütlerinin de sosyal medya platformlarına daha fazla yönelmesine neden olmuştur. Teröristlerin çevrimiçi alanda eylemlere ve saldırılara yoğunlaşması, AB'nin terörizmle mücadelesinde yeni politikalar ve stratejiler oluşturmasına neden olmuştur.

2.1 COVID-19 Döneminde Terörizm: Covid-19 Krizinde Terör Tehdidinin Gelişimi Raporu (14 Mayıs 2020)

AB Terörle Mücadele Koordinatörlüğü tarafından 14 Mayıs 2020 COVID-19 krizinin terörizme etkilerinin nasıl olduğuna dair bir rapor hazırlanmıştır. Bu raporda COVID-19 salgınının bir çok komplo teorisine yol açtığını ve bu teorilerden bazılarının terörist gruplar tarafından özellikle çevrimiçi ortamda tasarlanıp yayılmakta olduğu belirtilmektedir.¹

Raporda korona pandemisi başladığından bu yana terör saldırılarının

¹ EU Counter-Terrorism Coordinator, "Terrorism in Times of Corona: The development of the terrorist threat as a result of the Covid-19 crisis", Brüksel, 7 Mayıs 2020, S. 1., [https://www.statewatch.org/media/documents/news/2020/jun/eu-council-ctc-terrorism-and-corona-note-7838-20.pdf] (Erişim Tarihi: 15.12.2021)

sayısı önemli ölçüde artmadığının ancak terör saldırılarının azalmasının devam etmesinin muhtemel olmadığı belirtilmektedir.

Korona salgınının teröristlerin moralini yükseltmesi, teröristlerin aşırılıkçı ve ayrılıkçı anlatıların ve komplo teorilerinin yayılmasına yardımcı olması durumunun polisin ve askerinin terörle mücadele çabalarını engellemesi ve terörle mücadele politikalarını baltalamasının muhtemel olacağı belirtilmektedir.²

Raporda Avrupa'da devam eden COVID-19 salgınının yol açtığı belirsizlik ve kaygının, terörizmin yeniden ortaya çıkmasına neden olabileceği belirtilmektedir. Bununla birlikte rapor, COVID-19 salgınıyla birlikte te-

eröristlerin salgınla mücadele etmeye yoğunlaşmış olan ulusal hükümetler ile bölgesel ve uluslararası kuruluşların terörle mücadeleye odaklanmanın azalmasından da yararlanabileceği belirtilmektedir.³

Son olarak bu raporda Covid-19 salgınının ileride terörizme getirebileceği etkileri aşağıdaki yedi soru üzerinden belirtilmiştir:

1. Korona krizi, terörizme ve şiddet içeren aşırılıkçılığa verilen desteği artıracak mı?
2. Teröristler ve şiddet yanlısı aşırılık yanlıları, propagandalarında krizi ne ölçüde istismar ediyor?

² A. g. e. S. 1.

³ A. g. e., S. 2.,

3. Krizi siyasi anlatılarına nasıl uyduyorlar?
4. Pandemi nedeniyle teröristler çalışma şekillerini değiştirir mi? onlar bile mi
5. Virüsü 'silah haline getirmeye' çalışmak?
6. Teröristler, korona krizinin bir sonucu olarak hedef seçimlerini uyarlıyor mu?
7. Kriz, yeni terörizm biçimlerine ve şiddet içeren aşırılıklara yol açıyor mu?⁴

2.2 COVID-19 Döneminin Avrupa'nın Suçlarla Mücadelesine Yönelik Etkilerini Gösteren Rapor (11 Kasım 2020)

EUROPOL, 11 Kasım 2020 tarihinde COVID-19 salgınının AB'nin kriminal suçlarla mücadelesini nasıl etkilediğine yönelik bir rapor yayınlamıştır. Bu raporda COVID-19 salgını ile ilişkilendirilen suçların arasında terörizm de yer almaktadır. Bu raporda COVID-19 salgınının her şeyden önce küresel bir halk sağlığı krizi olsa da, Avrupa'daki ciddi ve organize suç ve terör faaliyetlerinin gelişiminde önemli bir etkiye sahip olduğu belirtilmektedir. Bununla birlikte aşırılık yanlısı terör grupla-

⁴ EU Counter-Terrorism Coordinator, "Terrorism in Times of Corona: The development of the terrorist threat as a result of the Covid-19 crisis", Brüksel, 7 Mayıs 2020, S. 4. , [https://www.statewatch.org/media/documents/news/2020/jun/eu-council-ctc-terrorism-and-corona-note-7838-20.pdf] (Erişim Tarihi: 15.12.2021)

rının ideolojik ve siyasi gündemlerini ilerletmek ve yerleşik anlatılarını güçlendirmek için pandemiyi kullandığına dair önemli işaretlerin olduğu belirtilmektedir.⁵

Ayrıca raporda COVID-19 salgınının ortaya çıkmasıyla sanal ortamın sistem karşıtı anlatıların yayılması için daha da verimli bir zemin haline geldiğine değinilmektedir.

COVID-19 kısıtlamalarının kendileri de dahil olmak üzere küresel olarak yeni sorunlar ortaya çıktığı belirtilmektedir. Örnek olarak, 2020 yılında Hollanda'da Radyo-TV Verici Direklerini ateşe vermekten üç şüphelinin tutuklanmasıyla farklı bir terör eylemi ortaya çıkmıştır: Dijital Ağ Sistemlerini Yıpratmak. buna benzer yaklaşık 30 vakanın istihbaratının alınıp önlenmesi, farklı bir tehdidini ortaya çıkardığı belirtilmektedir.⁶

Raporda COVID-19 döneminin başlamasından itibaren 2020 yılında AB içerisindeki terör eylemleri dört kategoride sınıflandırılmaktadır:

1. Propaganda: Bu kategoride AB içerisinde terörist ve aşırılık yanlısı sah-

⁵ EUROPOL, "How COVID-19-related crime infected Europe during 2020", 11 Kasım 2020, S. 2, [https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/how_covid-19-related_crime_infected_europe_during_2020.pdf] , (Erişim Tarihi: 29.12.2021)

⁶ EUROPOL, "How COVID-19-related crime infected Europe during 2020", 11 Kasım 2020, S. 2, [https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/how_covid-19-related_crime_infected_europe_during_2020.pdf] , (Erişim Tarihi: 29.12.2021)

nelerde yayınlanan propagandalarda bir artışa tanık olduğu belirtilmektedir. Bu propagandanın çoğu incelendiğinde asılı olmayan COVID-19 ile ilgili spekülasyonlarına yönelik ilişkin komplo teorilerinin olduğu belirtilmektedir. Bu propagadalarda özellikle cihatçı teröristlerin etkin faaliyette bulunduğu belirtilmektedir. Cihatçı teröristlerin pandemiye İslam düşmanlarını zayıflatmak ve takipçilerini durumdan faydalanarak saldırılar gerçekleştirmeye teşvik etmek için yoğun bir şekilde COVID-19 ile ilgili kara propagandalar yaptığı belirtilmektedir.⁷

a. Cihatçı teröristlerin yanısıra aşırı sağcı veya hristiyan terörizmini savunan terör örgütlerinin mensupları ise pandeminin ortaya çıkması ve yayılmasından yabancıları ve azınlıkları sorumlu tuttuğu belirtilmektedir. Bununla birlikte bazı terör örgütleri ise hastalığın, seçkinler tarafından nüfusu kontrol etmek için bir icat olduğu fikri desteklenmektedir. Hatta bu fikrin aşırı sağcı terör örgütleri arasında da desteklendiği belirtilmektedir. Teröristler, bu tip propagandalara halkı kişirtmeye çalışmaktadır.⁸

b. COVID-19 önlemlerine karşı aktivistlerin de aynı şekilde bu teoriyi yayması veya terör örgütleriyle bağlantısı olmayan normal vatandaşın bile bunu yayması, AB'nin aynı zamanda nüfusun kolayca sol veya sağ

kanat olarak tanımlanmayan kesimlerinde daha fazla hükümet karşıtı duygu ve propagandaya tanık olduğu belirtilmektedir. Bu bakımdan AB'nin farklı fikirler ve konuların birbirine karışıyor gibi görünmesinden dolayı propaganda eylemlerinin arkasında gerçek ideolojiyi ayırt etmekte giderek zorlandığı belirtilmektedir.⁹

2. Kısa Vadeli Etkiler: Bu kategoride AB üye devletlerindeki karantina döneminin yanı sıra uluslararası seyahate yönelik katı önlemlerin -ideolojileri ne olursa olsun- terörist ve aşırılık yanlısı faaliyetlerini etkileyebileceği belirtilmektedir. Ancak karantinalar, tam veya yarı kapanmalar ve seyahat üzerindeki kısıtlamaların terör örgütlerinin etkinlik düzenleme fırsatlarını, fon toplama eylemlerini ve radikal ideoloji telkinlerini tüketme olasılıklarını azaltacağı belirtilmektedir.¹⁰ Bu kısa vadeli karantina, kapanma veya seyahat yasağı tedbirlerinin kısa süreli de olsa terör örgütlerinin eylemlerini etkileyeceği sonucuna varılmaktadır.

3. 5G ile İlgili Saldırıları: Bu kategoride 5G saldırılarının COVID-19 Avrupa'ya yayılırken, 5G cihazlarına ve vericilerine yönelik kundaklama saldırıları bir şiddet içeren bir terör eyleminin geliştiğine değinilmektedir.

⁹ EUROPOL, "How COVID-19-related crime infected Europe during 2020", 11 Kasım 2020, S. 19, [https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/how_covid-19-related_crime_infected_europe_during_2020.pdf] , (Erişim Tarihi: 29.12.2021)

⁷ A.g.e, S. 19,

⁸ A.g.e, S. 19,

¹⁰ A.g.e, S. 19

5G karşıtı protestolar ve kundaklama saldırılarının COVID-19'un varlığından çok önceden beri mevcut olduğu bilinse de, COVID-19 salgınından itibaren Mart ve Nisan 2020'de Avrupa'daki kundaklama saldırılarının sayısının hızla artarak 100'e yakın saldırıya ulaştığı belirtilmektedir. En çok etkilenen ülkelerin ise Birleşik Krallık ve Hollanda, İrlanda, İsveç ve Belçika olduğu belirtilmektedir. Ancak, bu terör saldırılarına yönelik elde edilen mevcut bilgilerin analizinde bu saldırıların hangi ideolojik sahneye atfedilebileceğinin belirsiz olduğuna değinilmektedir.¹¹

Örneğin aşırı sağcıların 5G karşıtı propagandayla övünürken sol kanat aşırılık yanlılarının bu konuyla ilgili eylemlerinin daha önceden bulundu-

ğu belirtilmektedir. Bununla birlikte, son zamanlardaki propagandaların önemli bir kısmının virüsün 5G dalgaları ve antenler aracılığıyla yayıldığını veya iletildiğini iddia ettiği için, pandemiyle açık bir bağlantı olduğuna değinilmektedir. Aşı karşıtı ve hükümet karşıtı eylemciler ve komplo teorisyenleri gibi daha çeşitli kitlelerin buna destek olmasının, bu terör eylemlerinin ideolojisini tanımlamakta zorluk yaşandığı belirtilmektedir.¹²

4. Biyolojik Silah Olarak COVID-19: Bu kategoride Mart ve Nisan 2020'deki karantina döneminde, sosyal platformlarda meydana gelen aşırılık yanlı tartışmaların önemli

¹¹ A.g.e, S. 20

¹² EUROPOL, "How COVID-19-related crime infected Europe during 2020", 11 Kasım 2020, S. 20, https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/how_covid-19-related_crime_infected_europe_during_2020.pdf, (Erişim Tarihi: 29.12.2021)

bir kısmı COVID-19'un bir kimyasal silah olarak görülmesine odaklandığı belirtilmektedir.¹³ Bu bakımdan terör örgütleri, COVID-19'u biyolojik silah olarak görüp bunu sosyal medyada propaganda aracılığıyla dile getirip kitleleri karıştırmayı hedeflemektedir.

2.3 Online Terör Faaliyetlerine Karşı Yeni Düzenlemeler (Nisan 2021)

COVID-19 salgınından itibaren sanal ortamda giderek artan terör propagandalarına ve saldırılarına karşı koymak ve radikalleşmeyi önlemek için AB Konseyi, 29 Nisan 2021 tarihinde online terör faaliyetlerine ilişkin yeni bir düzenlemeyi kabul etti. Yeni kurallara göre, Haziran 2022'den itibaren üye ülkelerdeki ulusal makamlar, AB genelindeki hizmet sağlayıcılara (hizmet sağlayıcı, yer sağlayıcı ve içerik sağlayıcının tümü) terör içeriklerini kaldırmalarını veya bir saat içinde erişimi devre dışı bırakmalarını gerektiren kaldırma emirleri verme yetkisine sahip olacak.¹⁴

Bununla birlikte yetkili makamların özellikle online terör faaliyetlerinin tekrarını önlemek ve bu alanda üye devletler arasındaki koordinasyonu geliştirmek için devamlı bilgi alışverişinde bulunacak, birbirleriyle ve uygun olduğunda Europol ile iş-

birliği yapacaktır. Bu yeni düzenlemeyle bir çok kişiye internet erişim hizmeti sunan erişim sağlayıcılarına ve teröristlerin aktif olduğu internet sitelerinin yer sağlayıcılarına internet sitelerinde ve sosyal platformlarda meydana gelecek terörist hareketlere karşı daha dikkatli olunması amaçlanmıştır. Ancak bunlardan ziyade en çok teröristlerin paylaştığı içerikleri veya yazıları yayınlayan içerik sağlayıcılarının daha fazla dikkat alınması amaçlanmıştır.¹⁵

2.4 Avrupa Konseyi'nin COVID-19 Pandemisinin Terörizm Ve Şiddet İçeren Aşırıcılığa Yönelik Etkilerine İlişkin Kararları (12 Mayıs 2021)

Avrupa Konseyi, 12 Mayıs 2021 tarihinde terörizm ve şiddet içeren aşırı faaliyetlerle mücadeleyle yönelik bir program hazırlamıştır. Bu programda COVID-19'un terörizm, aşırıcılık ve şiddet içeren aşırıcılık faaliyetlerine olan etkileri değerlendirilmiştir.

Bu programda şimdiye kadar COVID-19 pandemisinin terör tehdidi üzerindeki etkisinin sınırlı görüldüğü üzerinde durulmuştur. Ancak hala devam etmekte olan pandeminin üye devletlerin kırılganlıklarını ve radikalleşme risklerini artırabileceği belirtilmektedir. Bununla birlikte aşırılık yanlısı grupların ve teröristlerin çevrimiçi varlığının COVID-19 sal-

¹³ A.g.e, S. 20.

¹⁴ European Economic Area, [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32021R0784&from=EN], European Council, Brüksel, 29 Nisan 2021, (Erişim Tarihi: 01.01.2022)

¹⁵ European Economic Area, [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32021R0784&from=EN], European Council, Brüksel, 29 Nisan 2021, (Erişim Tarihi: 01.01.2022)

gününün patlak vermesinden bu yana arttığı belirtilmektedir.¹⁶

Raporda COVID-19 nedeniyle, terörle mücadelede eden AB güvenlik kurumlarının ve çalışanların, çalışmalarını zorlaştıran çevrimiçi yeteneklere giderek daha fazla güvenmek zorunda kaldığı belirtilmektedir.¹⁷

Orta ve uzun vadede, pandemi ve pandeminin sosyo-ekonomik sonuçları, aşırılıkçı anlatılar için elverişli bir üreme alanı olduğuna değerlendirilmektedir. Ayrıca raporda terörist grupların anlatılarına artık COVID-19'u da dahil ettiğini ve bunun orta ve uzun

vadede güvenlik sorunları oluşturabileceğine değerlendirilmektedir.¹⁸

Konseyde COVID-19 dönemindeki terörle mücadeleye yönelik belirtilen kararlar şunlardır:

- Üye devletleri, ilgili AB organlarına bilgi sağlayarak terör tehdidinin çevrimiçi boyutunun değerlendirilmesine sürekli katkıda bulunmaya çağırılmak.
- INTCEN (AB İstihbarat ve Durum Merkezi) ve EUROPOL'ün pandeminin terör operasyonları üzerindeki etkisine ilişkin değerlendirmelerini derinleştirmeye devam etmesi.

¹⁶ European Council, "Draft Council Conclusions on the impact of the COVID-19 pandemic on the threat posed by terrorism and violent extremism, including the impact on CT and CVE authorities and their activities", Brüksel, 12 Mayıs 2021, S. 3, [<https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-8633-2021-INIT/en/pdf>], (Erişim Tarihi: 04.01.2022)

¹⁷ A.g.e, S. 2.

¹⁸ European Council, "Draft Council Conclusions on the impact of the COVID-19 pandemic on the threat posed by terrorism and violent extremism, including the impact on CT and CVE authorities and their activities", Brüksel, 12 Mayıs 2021, S. 3, [<https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-8633-2021-INIT/en/pdf>], (Erişim Tarihi: 04.01.2022)

- Üye devletleri çevrimiçi terör içeriğine ilişkin düzenlemeyi hızla yürürlüğe koymaya ve Komisyon ve AB internet yönlendirme birimini teknik ve operasyonel uzmanlıklarıyla destek sağlamaya davet etmek.

- Algoritmaların etkisinin ve radikalleşmeyi teşvik etmedeki rollerinin dikkati hak eden bir diğer önemli nokta olduğunun altını çizmek.

- Ortaya çıkan güvenlik risklerinin yanı sıra yeni teknolojilerden kaynaklanan fırsatlara daha fazla dikkat edilmesi gerektiğini not edin ve AB inovasyon merkezinin rolünün altını çizmek.

- Gizli bilgi alışverişi için güvenli VTC sistemleri ve kanalları geliştirmeye devam etmenin büyük öneminin altını çizmek.¹⁹

2.5 2021 Yılı AB Terörizm Durumu ve Eğilim Raporu (23 Haziran 2021)

22 Haziran 2021 tarihinde her yıl EUROPOL tarafından yayınlanan AB Terörizm Durumu ve Eğilim Raporu yayınlanmıştır. Bu rapor, 2020 yılı içerisinde Avrupa Birliği'ndeki terör saldırıları ve tutuklamalarla ilgili özellikleri, gerçekleri, rakamları ve eğilimleri özetlemektedir.

Raporda COVID-19 salgınının teröristlerin şiddet ve ayrımcılık içeren ideolojilerle AB içindeki toplum arasında kutuplaşma yaratma amaçlı

faaliyetlerinin gelişimini daha da hızlandırdığı belirtilmektedir. Bununla birlikte teröristlerin COVID-19 salgını sırasında internette geçirilen zamanın artmasıyla yeni fırsatlar bulunduğu belirtilmektedir.²⁰

Rapor, COVID dönemi terörizm durumunu dört ana başlık üzerinde durmaktadır:

- Çevrimiçi Terör propagandası
- Şiddet ve ayrımcılık içeren Terör Hareketleri
- Teröristler tarafından COVID-19'un Biyolojik Silah olarak kullanılması
- COVID-19 Karşıtı & Aşı Karşıtı Terör Hareketleri

Ancak, her ne kadar bu raporda COVID-19 salgınıyla birlikte teröristlerin yeni fırsatlar bulunduğu ve yeni sorunlar ortaya çıkardığı belirtilmesine rağmen raporda yer alan verilere bakıldığında 2020 yılında teröristlerin tutuklanma sayısının büyük oranda düştüğü belirtilmektedir. 2019 yılında 1004 terörist şüphelisi tutuklanmışken 2020 yılında 449 terörist şüphelisi tutuklanmıştır. Rapora göre teröristlerin tutuklanmasındaki düşüşün COVID-19 salgınıyla bağlantılı olduğu düşünülmektedir. Ancak rapor, bu durumun terör faaliyetlerinin azalmasından dolayı mı, pandeminin

¹⁹ A.g.e, S. 5-6.

²⁰ EUROPOL, "Terrorists attempted to take advantage of the pandemic, says Europol's new EU Terrorism Situation and Trend Report 2021", 19 Kasım 2021, [https://www.europol.europa.eu/media-press/newsroom/news/terrorists-attempted-to-take-advantage-of-pandemic-says-europol-s-new-eu-terrorism-situation-and-trend-report-2021], (Erişim Tarihi: 05.01.2022)

getirdiği kısıtlamadan mı yoksa pandemi sırasında kamu makamlarının operasyonel kapasitelerindeki değişikliklerin bir sonucu mu olduğu belirsizliğini koruduğunu belirtmektedir.²¹

Raporda teröristlerin pandeminin getirdiği seyahat kısıtlaması, sokağa çıkma yasağı, mekanların geçici kapatılması gibi kısıtlamalar, muhtemelen terörist ve aşırılık yanlısı içerik ve ağların çevrimiçi tüketiminin artmasına neden olduğunu belirtilmektedir. Bununla birlikte rapor, aşırılık yanlılarının ve teröristlerin, insanlar karantina altındayken internette geçirilen zamanın artmasıyla yeni fırsatlar bulduğunu ve pandeminin, savunmasız kişileri şiddete başvurmaya teşvik etmek için kullanılan “ek bir stres faktörü” olabileceğini de belirtmektedir.²²

Avrupa İçişleri Komiseri Ylva Johansson, rapora ilişkin olarak Europol’ün AB terör durumu hakkındaki son raporun COVID pandemisinin ortaya çıktığı 2020 yılında çevrimiçi radikalleşme riskinin arttığını gösterdiğini belirtmektedir.²³

²¹ EUROPOL, “European Union Terrorism Situation and Trend report 2021”, 23 Haziran 2021, S. 6., [https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/tesat_2021_0.pdf], (Erişim Tarihi: 06.01.2022)

²² EUROPOL, “European Union Terrorism Situation and Trend report 2021”, 23 Haziran 2021, S. 9., [https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/tesat_2021_0.pdf], (Erişim Tarihi: 06.01.2022)

²³ EUROPOL, “Terrorists attempted to take

Europol İcra Direktörü Catherine De Bolle, rapora ilişkin olarak sanal alanın terörist ve aşırılık yanlısı propagandanın yayılmasını sağlamasında çok önemli bir rol oynadığını belirtmektedir. Bununla birlikte çok daha dijital hale gelen bir dünyada, çevrimiçi yayılan nefret ve şiddet ideolojilerinin yayılmasını önlemenin zorlu olacağını belirtmektedir. Çevrimiçi yayılan nefret ve şiddet ideolojilerinin yayılmasını önlemek için güçlü bir veri koruma çerçevesi içinde en son teknolojik gelişmeleri kullanarak, terörle birlikte mücadele etme şeklini daha da geliştirililebileceğini belirtilmektedir.²⁴

AB Terörizmle Mücadele Koordinatörü İlkka Salmi ise, rapora ilişkin olarak çevrimiçi terörist içerikleri önlemek için ilgili kanunun yürürlüğe gireceğini, hizmet sağlayıcıların ve sosyal platformların tespit edilen terörist içerikleri kaldırmaktan sorumlu olacağını belirtmektedir.²⁵

SONUÇ

Terör örgütleri, COVID-19 döneminde AB’yi yıldırma yönelik sosyal

advantage of the pandemic, says Europol's new EU Terrorism Situation and Trend Report 2021”, 19 Kasım 2021, [https://www.europol.europa.eu/media-press/newsroom/news/terrorists-attempted-to-take-advantage-of-pandemic-says-europol's-new-eu-terrorism-situation-and-trend-report-2021], (Erişim Tarihi: 05.01.2022)

²⁴ A.g.e

²⁵ Pedro Sacadura, “New technology gives new tools “to those who want to do harm”, warns EU’s counter-terrorism chief”, EuroNews, [https://www.euronews.com/2022/01/14/new-technology-gives-new-tools-to-those-who-want-to-do-harm-warns-eu-s-counter-terrorism-cj], (Erişim Tarihi: 08.01.2022)

medya üzerinden propagandalar, manipülasyon çalışmaları ve aşırılıkçı hareketleri destekleyici ve arttırıcı hareketlerde bulunmasıyla hem toplumu karıştırmaya hem de AB'nin COVID-19 döneminde güvenlik alanındaki mücadelesine zarar vermeye çalışmaktadır.

Elde edilen kaynaklar neticesinde COVID-19 döneminde fiziksel terör eylemlerinin azaldığı sonucuna varılmaktadır. Bununla birlikte tutuklanan teröristlerin sayısında da azalma olduğu tespit edilmiştir. Bu durumdan COVID-19'un getirdiği kitlesel salgından dolayı AB'nin getirdiği kısıtlamalarla (seyahat kısıtlaması, mekanların kapatılması, sokağa çıkma yasağı vs.) teröristlerin fiziksel eylem yapmasının da azaldığı sonucuna varılmıştır. Ancak COVID-19'un getirdiği kapanma, teröristlerin sosyal medya platformlarına yoğunlaşmasına neden olmuştur.

Bununla birlikte terör örgütleri sosyal medyaya yoğunlaşmasının yanısıra hala terör saldırılarını planlayarak AB'yi yıpratma çalışmalarına devam etmektedir. Bu bakımdan AB, COVID-19 döneminde hem sanal hem reel faaliyetler olmak üzere çok çeşitli alanda terörle mücadele etmek zorunda kalmıştır. COVID-19'un getirdiği kısıtlamalardan dolayı teröristlerin sosyal medya platformlarına yönelmesini önlemek ve teröristlerin sosyal ağ üzerinden saldırılar gerçekleştirmesini engellemek için AB, yeni politikalar ve stratejiler üretmeye ça-

lışmaktadır. Özellikle sosyal medya platformlarında teröristlerin paylaştığı içerikleri engellemenin yöntemlerinin üzerinde durmaktadır. Haziran 2022'de yürürlüğe girecek olan yasayla, AB hizmet sağlayıcılara (hizmet sağlayıcı, yer sağlayıcı ve içerik sağlayıcının tümü) terör içeriklerini kaldırmasını veya bir saat içinde erişimi devre dışı bırakmalarını gerektiren kaldırma emirleri verme yetkisine sahip olmalarını sağlayacaktır. Böylelikle hizmet sağlayıcıları ve sosyal medya platformlarının içerik sağlayıcıları, gördükleri terörist içerikleri kaldırmakla yükümlü olacak. Bu durum, AB güvenlik kurumlarının görev yükünü de rahatlatmış olacaktır.

Sonuç olarak AB, COVID-19 döneminde terörizmle mücadelesine reel alandan ziyade sanal alanda yoğunlaşma politikası izlemektedir. Teröristlerin sosyal medya platformlarındaki yıpratıcı hareketlerini önleyerek teröristlerin sosyal medya alanında güçlenmesini önleyici politikalar ve stratejiler ortaya koymaya yoğunlaşmaktadır.

REFERANSLAR

EU Counter-Terrorism Coordinator, "Terrorism in Times of Corona: The development of the terrorist threat as a result of the Covid-19 crisis", Brüksel, 7 Mayıs 2020, S. 1-4.

European Council, "Draft Council Conclusions on the impact of the COVID-19 pandemic on the threat posed by terrorism and violent extremism,

including the impact on CT and CVE authorities and their activities”, Brüksel, 12 Mayıs 2021, S. 3, [https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-8633-2021-INIT/en/pdf], (Erişim Tarihi: 04.01.2022)

European Economic Area, [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32021R0784&from=EN], European Council, Brüksel, 29 Nisan 2021, (Erişim Tarihi: 01.01.2022)

EUROPOL, “European Union Terrorism Situation and Trend report 2021”, 23 Haziran 2021, S. 6-9. [https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/tesat_2021_0.pdf], (Erişim Tarihi: 06.01.2022)

EUROPOL, “How COVID-19-related crime infected Europe during 2020”, 11 Kasım 2020, S. 2-20.

EUROPOL, “Terrorists attempted to take advantage of the pandemic, says Europol’s new EU Terrorism Situation and Trend Report 2021”, 19 Kasım 2021, [https://www.europol.europa.eu/media-press/newsroom/news/terrorists-attempted-to-take-advantage-of-pandemic-says-europol’s-new-eu-terrorism-situation-and-trend-report-2021], (Erişim Tarihi: 05.01.2022)

Sacadura P. , “New technology gives new tools “to those who want to do harm”, warns EU’s counter-terrorism chief”, EuroNews, [https://www.euronews.com/2022/01/14/new-technology-gives-new-tools-to-those-who-want-to-do-harm-warns-eu-s-counter-terrorism-c] , (Erişim Tarihi: 08.01.2022)

Avrupa Birliği'nin Manyetik Alanı: Entegrasyon Süreci Krizleri ve Mıknatıs Etkisi

Yiğit Yavuz*

Özet: Avrupa Birliği (AB), yapısı itibari ile benzeri ve ikamesi olmayan "sui generis" bir oluşumdur. Ne var ki yalnız bu yönüyle Avrupa Birliği'ne "sui generis" olarak yaklaşmak büyük bir eksikliktir. Avrupa Birliği; kuruluşu, gelişimi ve devam eden süreçlerinde krizlerle büyüyen, bu yönüyle de benzersiz bir hafızaya sahip bir yapıdadır. İki dünya savaşı görmüş, harap bir coğrafyanın üzerinde savaşın sebeplerini barışın ve iş birliğinin unsurlarına dönüştürerek zor bir süreci işletmiş ve kıtayı birleştiren girişimlerinin en başarılısı olmuştur. Schuman Deklarasyonu ve Paris Antlaşması ile tohumları ekilen Avrupa Birliği'nin krizler haritası, 1954'te Avrupa Savunma Antlaşması'nın reddi ile başlamış ve Brexit sürecine dek uzanan altmış beş yıl gibi geniş bir zaman dilimine yayılmıştır. Ay-

rıştıkça birleşen, uzaklaştıkça yakınlaşan, krizlerle büyüyen bir yapının "mıknatıs etkisi" ile ilişkilendirilerek açıklanabilmesi mümkündür. Bu çalışma, büyük krizlere rağmen Avrupa Birliği'nin genişleme ve derinleşme başarısını, siyasi ömrünü ve önemini sürdürebilme becerisini mıknatıs etkisiyle açıklayarak entegrasyon tarihine farklı bir bakış kazandırmaya çalışmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Avrupa Birliği, Avrupa entegrasyonu, krizler, manyetik alan, mıknatıs etkisi.*

GİRİŞ

Avrupa Birliği, kanlı dönemlerin, yıkıcı savaşların ve bu yıkıcılığın etkisinde harap düşmüş bir coğrafyanın üzerinde temelleri atılan bir "ideal" projesidir. Ancak bu ideal I. ve/veya II. Dünya Savaşı'nın yıkıcılığı sonra-

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Avrupa Birliği Anabilim Dalı, ORCID: 0000-0002-8838-6272, yigit.yavuz@hotmail.com.

sı tecrübe edilmiş ve düşünülmüş bir girişime ait değildir. “Birleşik Avrupa” ideali, kıtanın uzun ve kanlı tarihinde sürekli olarak gündeme gelmiş bir konudur. Kutsal Roma İmparatorları, Napoleon, Hitler ve diğerleri bazen kanlı girişimlerle bazen de ideolojik temeller ile kurulacak ittifaklar üzerinden kıtada birliği yaratmaya çalışmışlardır. (Dinan, 2008: 17) Ancak II. Dünya Savaşı sonrası büyük savaşın yıkıcılığı yalnızca insan nüfusunu değil, yaşama dair tüm fonksiyonları yok etmeye başlayınca somut bir girişimin gerekliliği hissedildi. ‘Altılar Avrupası’ olarak adlandırılan Almanya, Fransa, İtalya, Belçika, Hollanda ve Lüksemburg ülkeleri iki dünya savaşının da en önemli nedenlerinden birisi olan “Ruhr” bölgesinin kömür ve çelik yataklarını ekonomik iş birliğinin odağına yerleştirdi. Paris Antlaşması girişimi ve Schuman Deklarasyonu sonucunda Avrupa, birlik temelinde buluşmuş oldu.

Uzun yıllar birbirleri ile savaşmış ve düşman ilişkileri yaşamış olan devletler ve halklarının, bir anda birlik çatısı altında barış içinde yaşaması beklene-meyeceğinden birlik ideali uzun bir sürece ve ekonomik bağıllık temeline yayıldı. Krizlerle doğan Avrupa, birleşme hareketi içinde doğan krizlerle büyüdü, genişledi ve derinleşti. 1954’te Avrupa Savunma Antlaşması’nın reddi ile başlayan ‘topluluk içi krizler’, Birleşik Krallık’ın üyelik başvurusunun reddi, Ortak Tarım Politikası müzakereleri ve Boş Sandalye Krizi, Bütçe, Petrol, Para Krizleri vb.

krizler ile devam etti. Günümüzde, 2008’den 2020’ye uzanan Euro bölgesi krizi, 2010’dan 2020’ye uzanan Suriye Mülteci Krizi ve 2013’ten 2020’ye uzanan ‘Brexit’ gibi muamma bir sürecin yanı sıra 2020’de küresel boyutta patlak veren, COVID-19 krizi ile Avrupa siyasetinin krizler haritası hâlen geniş bir gündeme sahiptir. Savaş coğrafyasında, krizler üzerine kurulan bu yapının krizler ile büyümesi tahmin edilemez değil, aksine beklenen bir ‘teamül’ olmuştur. Öyle ki Avrupa genişlemesi ve derinleşmesi, her yeni krizle daha da süratlenmekte veya yeni bir şekil almaktadır. Sözüünü etmek gerekir ki Avrupa entegrasyonu süreci ve mıknaatıslanma etkisi analizi bu anlamda birbiriyle benzerlik gösteren bir teşbihtir. En basit anlatımla, kutup uçları ile birbirini itme ve çekme özelliğine sahip cisme mıknaatıs, gösterdiği etkiye ise mıknaatıslanma etkisi denir. Manyetik alan ise mıknaatısın gösterdiği kuvvetten, itme ya da çekme yapılan, mıknaatısı çevreleyen bölgedir. Bu alan, mıknaatıslanma etkisinin yaşandığı ve bu etkinin sonuçlarının gözlemlendiği yerdir. Manyetik alan bir başka nesneyi etkileyebilen bir alandır ve bu alanı zayıflatan, itilen maddeler diamanyetik, çekme kuvveti göstererek alanı nispeten sıkılaştıran maddeler paramanyetik, güçlü bir çekim kuvveti göstererek alanın şiddetini önemli ölçüde artıran maddeler ise ferromanyetik özellikler gösterir. (Lucas, 2015)

Dolayısıyla, Avrupa Birliği entegrasyon süreci manyetik özellikler gös-

teren, mıknatıslanma etkisiyle teşbih edilebilecek bir süreçtir. Avrupa Birliği mıknatıs, mıknatısın kutupları hedefler ve krizler, mıknatısın manyetik alanı ise entegrasyon sürecidir. Bu noktadan hareketle bu çalışma, yaşanan krizlerin Avrupa Birliği entegrasyon sürecinde nasıl bir etki yarattığı sorusunu ampirik bir yaklaşımla tartışacaktır. Çalışma ayrıca Avrupa entegrasyonunun geleceğine dair bilimsel bir öngörü getirmeyi amaçlamaktadır. Makale, üç bölümden oluşmakta olup, ilk bölümde Avrupa entegrasyonu ile ilişkilendirilen mıknatıs ve manyetik özellikleri basit düzeyde açıklanarak, okuyucuya çalışmanın analiz uygulamasına dair ön bir bilgi vermeyi amaçlamaktadır. İkinci bölümde Avrupa entegrasyonuna yön veren akımlar incelenmektedir. Üçüncü bölümde ise Avrupa Birliği entegrasyon sürecinde yaşanan krizler ve bu krizlerin diamanyetik, paramanyetik, ferromanyetik etkileri kronolojik olarak incelenmiş; son bölümde ise Avrupa Birliği'nin gösterdiği reaksiyonlar analiz edilerek krizlerin ekseriyetle paramanyetik ve ferromanyetik özellikleri taşıdığı saptanmıştır. Doğasına uygun olarak ferromanyetik etki hızlandırıcı ve belirgin kazanımların olduğu, paramanyetik etki pozitif hareketlendirme ve nispi kazanımların olduğu, diamanyetik etki ise durağanlaştıran/uzaklaştıran negatif özellikleri ile ele alınmıştır. İncelemeler ışığında, yaşadığı krizler sonrası genişleme dalgası yaratan, derinleşmeyi hızlandıran ya da entegrasyonu yavaşlatan Avrupa

Birliği'nin yaşadığı son krizlerden de güçlü bir entegrasyon hareketi ile çıkacağı savunulmaktadır. Çalışmada kriz kavramı ontolojik olarak ele alınmış olup, içsel ve dışsal kriz ayrımı yapılmamıştır. Ayrıca çalışmada, krizlerin entegrasyon sürecinde gösterdikleri etkinin sağlıklı analizinin yapılabilmesi adına ele alınan krizler sonuçlanmış süreçlerden seçilmiştir. Kriz ya da süreç hâlinde olan kimi güncel konular dolayısıyla ele alınmamıştır. Betimleme, açıklama ve karşılaştırma yöntemleri kullanılarak, yöntem ve içerik yönünden hem ampirik çalışma eksikliğini gidermeyi hem de bilimsel perspektifi çeşitlendirmeyi amaçlayan çalışma, çok yönlü analizleri ile de Avrupa Birliği'nin siyasi geleceğine dair ampirik nitelikli bir kriz tarihi taraması niteliği taşıyacaktır. Bu anlamda çalışmanın literatüre özgün bir katkı yapması ve devam eden çalışmalarda kriz etkilerinin saptanabilmesi için yeni bir analiz metodu yaratması hedeflenmektedir.

1.Mıknatıs ve Manyetik Özellikler

Mıknatıslar, çevresinde manyetik bir alan oluşturan, kuzey ve güney olmak üzere iki kutba sahip cisimlerdir. Görünmez bir kuvvet ile etki alanına giren kimi maddeleri çekme özelliği gösterirken kimi maddeleri itmektir. Manyetik alan çevresinde çekme ve itme oluşan alandır ve bu alandaki maddenin özelliklerine göre hareket hızında yaşanan değişim mıknatıslanma etkisidir. Çalışmada, Avrupa Birliği mıknatıs, entegrasyon süreci

manyetik alan, yaşanan krizler ise manyetik alan içerisinde yaşanan etkileşim olarak teşbih edilecektir.

Bu noktada, analiz düzeyinde yer vereceğimiz üç sınıf manyetik etki; ferromanyetizma, paramanyetizma ve diamanyetizmadır. Bu bölümde çalışmanın analiz argümanı olan diamanyetik, paramanyetik ve ferromanyetik etkiler ön okuma niteliğinde, temel seviyede açıklanacaktır.

1. 1. Diamanyetik, Paramanyetik ve Ferromanyetik Etki

Diamanyetik maddelerin manyetik kuvvetleri negatiftir, dolayısıyla diamanyetik etki mıknatısın manyetik alanının ters yönünde bir alana sahiptir. Diamanyetik etki, uygulandığı alanın duyarlılığının ve hareketinin düşmesine yol açar. (Goldman, 2006: 10) Dolayısıyla diamanyetik etkilerin manyetik alan içerisinde edineceği konum, negatif yönlüdür. Zira Lenz Yasası'na göre, dışarıdan uygulanan kuvvet, diamanyetik maddelerce manyetik alanın aksi yönünde bir değişime neden olur. (Stefanita, 2012: 6)

Paramanyetizma, diamanyetizmin aksine hareketlendirici niteliği dolayısıyla madde için daha önemli bir özelliktedir. (Evans ve Heller, 2003: 7) Paramanyetik maddelerin kuvvetleri, manyetik alana paralel yönlüdür, bu mıknatıslanma kuvveti zayıf şiddetli de olsa alanı sıkılaştıran bir çekimdir. (Stefanita: 7) Bu hâliyle manyetik alanda hareketlendirici sonuçlar yaratan, çekme kuvveti gösteren mad-

deler paramanyetik özellikler taşımaktadır

Ferromanyetik maddeler manyetik alan içerisinde oldukça güçlü etkileşime sahip maddelerdir. Diamanyetizmadan da paramanyetizmadan da daha kuvvetlidir. (Evans ve Heller: 8) Yarattığı etki pozitif yönlü büyük bir hareketlenmedir. Ferromanyetik etki, hızlı ve yoğun bir mıknatıslanmaya yol açar ve manyetik alanının paralelinde, güçlü bir etki yaratır.

Tablo.1: Farklı Manyetik Türlerin Tipik Manyetik Duyarlılık ve Özellikleri

MANYETİK TÜR	DUYARLILIK/ETKİ
Diamanyetik	Küçük ve Negatif
Paramanyetik	Küçük ve Pozitif
Ferromanyetik	Büyük ve Pozitif

Kaynak: Tablo.1, manyetik türlerin duyarlılık ve etki türleridir. "Magnetic Materials.", R. D. Rawlings (Ed.), Material Science and Engineering içinde s.53 kitabından uyarlanmıştır.

Tablo.1'de manyetik türlerin etkileri üzerinde yalın bir gruplama yapılmıştır. Tabloya göre diamanyetik etkileşimin sonuçları küçük ve negatif yönlü, paramanyetik etkileşimin sonuçları küçük ve pozitif yönlü, ferromanyetik etkinin sonuçları ise büyük ve pozitif yönlüdür. Çalışmada doğasına uygun olarak diamanyetik etki, Avrupa entegrasyonu sürecinde yaşanan krizlerden ekonomik ve siyasi entegrasyon hedefine yönelik

durağanlaştıran dolayısıyla olumsuz sonuçlar doğurduğu saptanan krizler için kullanılacaktır. Paramanyetik etki, ekonomik ve siyasi entegrasyonu hedefine yönelik hareketlendirici dolayısıyla nispi olumlu sonuçlar doğurduğu saptanan krizler için kullanılacaktır. Ferromanyetik etki ise ekonomik ve siyasi entegrasyonu hedefine yönelik hızlandırıcı dolayısıyla son derece olumlu sonuçlar doğurduğu saptanan krizler için kullanılacaktır.

2. Avrupa Birliği Entegrasyon Teorileri

Entegrasyon, birçok ayrı alanda gerçekleşebilen yetki devri esasına dayanan bir iç içe geçme sürecidir. Devletler, yetkilerini ve beklentilerini bir üst otoriteye devrederek ortak çıkar esasına göre hareket ederler. Dolayısıyla entegrasyon sonucunda, var olan kurumlar üzerinde yeni bir siyasal topluluğu doğurur. (Waterlow ve Haas, 1969: 16) Avrupa Birliği'nin entegrasyonu ekonomik ve siyasi temelli bir süreçtir. Avrupa entegrasyonu ekonomik alanda başlamış, zamanla siyasi alanda da devam etmiştir. Schuman Deklarasyonu ve akabinde Paris Antlaşması ile Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu'nu (AKÇT) kuran Avrupa Altıları kömür ve çelik sektöründe başlattığı entegrasyon hareketini 1957 Roma Antlaşması ile Avrupa Ekonomik Topluluğu'nu kurmuş ve ekonomik iş birliğini diğer tüm sektörlerle de yaymayı hedeflemiştir. Siyasi entegrasyonu Avrupa Birliği'nin nihai hedefi olarak tasarlayan

kurucu ideoloji bu sürecin öncelikle ekonomik entegrasyonun başarısıyla mümkün olacağını öngörmüştür. Dolayısıyla Avrupa Birliği entegrasyon süreci ekonomik temelde başlamıştır. Entegrasyon teorileri ise hem ekonomik iş birliği alanına dahil olarak genişleyen hem de siyasi iş birlikleri ile derinleşen Avrupa Birliği'nin entegrasyon sürecini açıklamakta ve bu sürece yön vermektedir.

2.1. Federalizm

'Avrupa Birliği' tanımına ve tamamına önemli ölçüde etki eden federalizm, birliğin yapısına ve geleceğine yönelik normatif bir tutum içerisindedir. Ana odak savaşın nedenlerini barışın unsurlarına çevirmektir. Federalistler, genişlemeyi basit bir süreç olarak görerek daha çok anayasal ilkelerin hazmedilmesi, Avrupa değerlerinin ve üst kimliğinin kabul edilmesinin esas süreç olduğunu savunur. Birliğin genişlemesinden çok derinleşmesinin önemi üzerinde duran federalistler, Birlik kurumlarının ve Birlik politikalarının ulaştığı federal, konfederal niteliklerin artırılmasını öncelikleşmişlerdir. (Burgess, 2009: 40) Bu yönüyle federalizm, idealizmin etkisinde Kantçı bir "daimî barış" hedefindedir. (Soyaltın, 2015: 19)

Winston Churchill'in Zürih Üniversitesi'nde yaptığı konuşma¹ ile ateş-

¹ Winston Churchill'in, Zürih Üniversitesi'nde yaptığı "*Let Europe arise!*" konuşması kuruluşu giden yolda, entegrasyon ateşinin yakıldığı önemli bir kilometre taşı olarak kabul edilir. Konuşmada, küçük ulusların ancak ortak bir amaç etrafında birleşerek büyük devletlerle rekabet edebileceği ve bunun için Avrupa Birleşik Devletleri'nin kurul-

lenen Pan-Avrupa ideali kıtayı birleştirme girişimlerini hızlandırmıştır. Özellikle Altiero Spinelli ve Jean Monnet, "Avrupa Federasyonu" fikrinin savunucuları olarak öne çıkmaktadır. Her iki ismin de nihai hedefleri "Avrupa Federasyonu" ve kıtanın ortak sorunlarına yönelik kurumsal mekanizmaların oluşturulması olsa da yöntem yönünden farklılaşmaktadırlar. Monnet fonksiyonalizme yakın "kurumsalci" ve "tecrübi" süreçten yana iken, Spinelli katı bir federalizmin (*hard-core federalism*) sözcüsü konumundadır. Monnet' in federalizmi ekonomik temelde başlayarak diğer tüm ekonomik sektörler yayılacak ve bu ekonomik bağıllık nihayetinde siyasi entegrasyonu getirecektir, entegrasyon süreci krizlerden beslenerek devam edecek ve yap-öğren metoduna dayalı tecrübi bir süreç yaşanacaktır. (Arisoy, 2010: 1202) Monnet' in ihtiyatlı federalizmine karşın Spinelli, daha hızlı ve keskin uygulamalı (*hard-core*) bir federalist tutumdan yanadır. Kurumların daha güçlü federal yapılarda olarak etkin bir rolde olması ve federal yapının giderek güçlendirilmesine yönelik çalışmalar yapılmalıdır. 1987 Tek Avrupa Senedi bu girişimlerin bir sonucudur.

2.2.Yeni İşlevselcilik

Ernst Haas ile 1950'li yılların sonlarında entegrasyon sürecini açıklamak üzere ortaya çıkan teori, sektör bağıllıkları temelindedir. Entegrasyon, ulusal siyasi aktörlerin var olan

yetkilerini zaman içerisinde ulusüstü nitelikli yeni bir üst otoriteye devretmeye ikna olmaları sürecidir. (Haas, 1958: 16) Bir ekonomik sektörde başlayacak iş birliği, zamanla diğer ekonomik sektörler de yayılacak genişleyen iş birliğinin yayılma etkisi (*spill-over*) siyasi entegrasyona ulaşacaktır. Diğer önemli temsilcilerinden Leon Lindberg ve Joseph Nye yöntem yönünden farklılaşmalar yaşasa da (güçlendirilmiş kurumlar ve esnek yayılma etkisi (*spill-over*), süreç mekanizması, entegrasyon potansiyeli vb.) teori; düşük politika (*low politics*) denen nispeten daha önemsiz alanlarda başlayacak olan iş birliği hareketlerinin entegrasyona giden yolda önemli bir aşama olduğunu önceler. Haas'ın tanımının aksine, entegrasyon ulusların karar alma süreçlerini ortak şekilde yürütecekleri bir mekanizmaya devredilmesine ikna oldukları bir süreçtir. (Lindberg, 1963: 6)

Ekonomik entegrasyon olmaksızın siyasi ve askeri entegrasyonlar mümkün değildir. Dolayısıyla, iş birliğini artıracak unsurların fonksiyonel iyileştirmeler olduğunu genişlemenin iş birliğini ve yayılma (*spill-over*) hızını yavaşlattığını savunur. Dolayısıyla Yeni İşlevselcilik, genişlemenin plansız bir şekilde yürütülerek yalnızca üyelik müzakerelerinin sonucuna göre hareket etmenin yanlış bir entegrasyonu doğuracağını, faydacı olmayan üyeliklerin yavaşlama getireceği üzerinde durur. Birliğin ekonomik çıkarlarına uygun ülkelerle entegrasyon sağlanmalıdır. Olduğu gibi

masının kıtanın geleceği açısından hayati olduğu vurgulanmıştır. (Churchill, 1946)

gelişen ve işleyen bir barış sürecinin yönetimi değil, kâr/zarar analizine dayalı “faydacı” anlayış esastır. (Soyaltın: 11) Zaten, entegrasyonun getirilerinin farkına varan tüm siyasi partiler, sektör grupları vb. aktörler arzu, hedef, sadakat ve beklentilerini ulusal hükümetlerden ziyade oluşturulacak yeni karar alma otoritelerine doğru çevirecek, bu entegrasyonun seyri için de itici bir güç olacaktır. (Haas: 9–10) Yeni İşlevselci teori, Avrupa entegrasyonunu Soğuk Savaş sürecinde SSCB genişlemesine ve tahakkümüne karşı bir korunma yolu ya da tepki olarak geliştiğini savunduğu için 1990 sonrası Avrupa entegrasyonunu açıklayamamaktadır. (Haas: 27; Karacasulu, 2007: 89) Haas, en önemli temsilcisi olmasına ve daha sonraları revizyon çalışmaları yapmasına rağmen teoriyi terk etmiştir. Fakat Yeni İşlevselcilik hâlen Avrupa entegrasyonunun önemli teorilerindedir.

2.3.Hükümetlerarasıcılık

Avrupa entegrasyonu teorileri arasında “klasik realizmin” etkisinin görüldüğü, özellikle “Boş Sandalye Krizi” sonrası diğer teoriler karşısında güç kazanmış olan teoridir. En önemli temsilcisi olan Stanley Hoffmann, Fransız Cumhurbaşkanı Charles de Gaulle ve onun 1960’lı yıllardaki ulusal politikalarından etkilenerek entegrasyon sürecine yön veren ana unsurun “ulusal aktörler ve faktörler” olduğunu savunmuştur. Devletler, ulusal çıkarları neyi gerektiriyorsa ona göre ve ona uygun olarak entegrasyonu yönlendirecek-

lerdir, dolayısıyla savunma ve güvenlik gibi yüksek önemdeki ulusal politikalarda entegrasyona sıcak değillerdir. (Hoffmann, 1966: 868) Teori, yeni işlevselciliğe getirilmiş önemli bir eleştiri niteliği taşır. Buna paralel şekilde 1960’ların ikinci yarısı itibarıyla yaşanan gelişmeler Hükümetlerarasıcılık teorisinin Yeni İşlevselcilik teorisine karşı bir zafer elde ettiğini ortaya koymuştur. (Akgül Açıkmeşe, 2004: 11) Bakanlar Konseyi’nin karar alma sürecindeki etkisi, hâlen “yüksek politika” (*high politics*) konularında ulusüstü bir birlik politikasının uygulanamaması gibi nedenlerden ötürü “hükümetlerarasıcılık” teorisi en önemli entegrasyon teorilerinden biridir.

2.4.Liberal Hükümetlerarasıcılık

Andrew Moravcsik’in Tek Avrupa Senedi, Ortak Pazar vb. girişimlerden yola çıkarak oluşturduğu teori tamamlayıcı bir niteliktedir ve Moravcsik’ten başka bir temsilcisi bulunmamaktadır. Entegrasyonun geleceği Hükümetlerarasıcılık teorisiyle açıklanabilir fakat teori, entegrasyon sürecinin bugününü açıklamakta yetersizdir. (Moravcsik, 1993: 483) Zira entegrasyon, yalnızca devletlerin ulusal çıkarları ile değil aynı zamanda bireylerin ve baskı gruplarının çıkarlarıyla uyumlu olarak şekillenmektedir. (Moravcsik, 1991: 21) Örneğin Ortak Pazar, ekonomik ve parasal birlik vb. iş birliklerinin sağlanması Avrupalı iş adamlarının vakti ve nakdi kayıpların önüne geçme isteği ve baskısıyla hızlanmıştır. Özellikle, Avrupa Sanayici-

leri Yuvarlak Masası (*European Round Table of Industrialists*) inisiyatifinin devlet liderleri üzerindeki baskısının rolü çok büyüktür. Avrupa entegrasyonunun geçmişi ve geleceği, Birliğe egemen hükümetlerin (*Almanya, Fransa vb.*) ulusal çıkarlarına, pazarlık güçlerine ve ticari çıkar gruplarının etkisine bağlıdır. (Akgül Açıkmeşe: 18) Moravcsik, Tek Avrupa Senedi'nin Almanya, Fransa ve Birleşik Krallık hükümetlerinin çıkarlarının örtüşerek imzalanabildiğini; bu çıkarların ise ekonomik temelde oluşunun üzerinde durur. Dolayısıyla entegrasyon sürecinin liberal ve hükümetlerarası şekilde kurumsallaştığını savunur. (Moravcsik: 21) Bir bakıma oluşturulan bu kurumlar, devletlerin iç siyasette pazarlık gücünü artıran yapılarıdır. Hükümetlerin, bir üst kuruma yetki delegasyonu yapmalarındaki temel motivasyonları çıkar birliği yapılan antlaşmaları koruyabilmektir. Böylece hükümetler hem diğer devletler ile hem de iç siyasette ulusal muhalefetle sorun yaşamaksızın salt iş birliği çabası içerisinde bir görüntü vermiş olurlar. (Moravcsik, 1998: 3-4) Söyleyebiliriz ki Liberal Hükümetlerarasılık teorisi, entegrasyon sürecinin niyetine ve saflığına dair getirilmiş önemli bir eleştiri niteliği taşımaktadır. Teorinin ışığında, Avrupa entegrasyonunun kıtanın barışı ve ulusların zenginliği için nihai bir hedef olmasından ziyade baskı ve çıkar gruplarının güdümünde ekonomik bir yönelim olduğu analiz edilebilir

3. Manyetik Bir Alan: Krizleriyle Avrupa Birliği Entegrasyon Süreci

Avrupa entegrasyonu ve Avrupa Birliği'ne uzanan süreç, *Schuman Deklarasyonu*'nun akabinde 1951 *Paris Antlaşması*'nin imzalanması ile başlamış ve *Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu*'nun kurulması ile kurumsallaşmıştır. Kuruluş yıllarında Avrupa'daki ve dünyadaki siyasi ortam, savaş sonrası oluşan belirsizlik ve kaos içindeydi. I. Dünya Savaşı sonrası dünya siyaseti *Wilson Prensipleri, Milletler Cemiyeti vb.* idealizm akımı etkisinde tasarlanan çeşitli uluslararası iş birliği girişimlerine ve barışı korumayı önceleyen hükümetlerarası organizasyonlara sahne oldu. Fakat idealizm ve doğrultusundaki girişimler 1929 *Ekonomik Buhranını*, Almanya, İtalya, Japonya gibi ülkelerin saldırgan politikalarını ve en önemlisi de II. Dünya Savaşı'nı önleyememiş; dolayısıyla önemli bir güç kaybı yaşamıştır. Zayıflayan idealizm karşısında güç bulan realist siyaset II. Dünya Savaşı'nı ve sonuçlarını doğurmuş, savaş sonrası siyasi ortamın geleceği artık normatif bir idealist çizgide değil, realist bir çizgide oluşmuştur. Süratle kutuplaşan ve bloklar siyasetine dönüşen siyasi ortamda askeri boyutta güç maksimizasyonu öne çıkmıştır. (Herz, 1981: 239) İşte böylesi kaotik bir ortamda 'idealist' bir barış projesi olarak *Avrupa Birliği*, kanlı savaşların yaşandığı harap bir kıtada hayat bulmuştur. Savaş üzerine, savaş nedenlerinin dönüşümüyle ve kriz tabiatı ile kurulan Avrupa Birliği'nin genişleme

ve derinleşme sürecinin de kaotik bir yapıdan farklı olması tahmin edilemez değildi.

3. 1. Entegrasyon Süreci Krizleri ve Etkileri

Kurulduğu günden bu yana türlü krizlerle mücadele eden Avrupa Birliği, ulusüstü entegrasyon hedefini korumaktadır. Çalışmanın bu bölümünde Avrupa Birliği'nin manyetik alanı olarak betimlenen entegrasyon sürecinde yaşanan krizler açıklayıcı bir yöntem ile ele alınacak olup, işlenen krizlerin Birlik yapısına ve geleceğine dair yansıttığı ferromanyetik/paramanyetik/diamanyetik özellikler analiz edilecektir. Bu çaba aynı zamanda Birliğin geleceğine dair önemli bir tahayyül zemini hazırlayacaktır.

3.1.1 Avrupa Savunma Antlaşması'nın Reddi (Pleven Planı) - 1954

"Avrupa Topluluğu, tarihi bir başarısızlık ile başlar..."

Andrew Moravcsik'in Avrupa entegrasyonuna yönelik yaptığı bu çarpıcı analiz Avrupa entegrasyonu anlamak için çok önemli bir tanımdır. Bahse konu başarısızlık, *Avrupa Savunma Topluluğu*'nun reddedilişidir. (Dinan, 2008: 92) Dolayısıyla bu ret, Avrupa entegrasyonu tarihinin ilk krizidir. Savaş sonrası yeni dönemde oluşan bloklar ve kolektif savunma örgütlerine benzer bir oluşumun Avrupa'da da örgütlenmesi gerektiğine inanan Fransa Başbakanı René Pleven "*Avrupa Savunma Topluluğu*" (AST) fikrini

Fransa Ulusal Meclisi'ne sundu. *Pleven* ve *Jean Monnet* tarafından hazırlanan plan, federalist argümanlar içeren bir yapıdaydı. Plan ilk olarak tek bir siyasi ve askeri otorite altında birleşik bir Avrupa ordusu oluşturmayı, ikinci olarak ise üye devletlere ve Birliğe karşı sorumlu olacak bir "*Savunma Bakanlığı*" öngörüyordu. (Gözkaman, 2014: 7-8)

Büyük tartışmalara sahne olan bu plan sonucunda Avrupa Savunma Topluluğu Antlaşması, 27 Mayıs 1952'de Paris'te imzalandı. Monnet bu imzanın sonucunda Almanya'nın yeniden silahlanacak olmasının ekonomik entegrasyonun siyasi aynı zamanda da askeri entegrasyona da dönüşebilmesi açısından önemli bir fırsat olarak görüyordu. Fakat Avrupa Savunma Topluluğu Antlaşması imza sürecinin ardından özellikle Fransa'da önemli bir muhalefetle karşılaşmış Ağustos 1954'te ise mecliste yapılan oylamada reddedilmiştir. Almanya'nın yeniden silahlanması ve güçlenmesi tahayyülü Fransızları rahatsız etmiş, askeri bir rekabeti doğuracağı endişesi ile bu plana sıcak yaklaşmamışlardır. Ayrıca, bu tarz bir girişim diğer üye ülkeler ile ortak bir karar alma süreci doğurması da bir başka tereddüt ve ret sebebi olmuştur. Sonuç itibari ile başarısız bir girişim olsa da bu kadar kısa süre içerisinde "savunma" gibi yüksek politika (*high politics*) alanına dâhil bir konunun dahi ulusüstü bir yapı ile ilişkilendirilerek kurumsallaştırılması çabası önemlidir. Bu girişimin Avrupa için henüz erken

olduğu ortaya çıkmış olsa da bundan sonrasında yapılacak benzeri girişimler için önemli bir referans olacaktır. (Efe, 2010: 41) Avrupa Savunma Topluluğu'nun reddedilmesinin hemen sonrasında, Haziran 1955'te Dışişleri Bakanlarının katılımıyla yapılan ünlü *Messina Konferansı* entegrasyon yolunda çok önemli bir eşiktir. Öyle ki Messina, Avrupa entegrasyonunun, Schuman Deklarasyonu sonrası, ikinci doğuş manifestosu niteliğindedir. (Dinan, 2008: 95) Monnet' in yerine yapılan atama sonrasında Bakanların ekonomik entegrasyona dair kimi teklifleri tartışıldı ve bir "*Atom Enerjisi Topluluğu*" (*Euratom*) kurulması yönünde fikir birliği sağlandı.

Krizin hemen sonrasında, olumsuz etkileri örtebilmek ve entegrasyon motivasyonunu koruyabilmek adına atılan adımlar olumlu sonuçlar doğurmuştur. Messina ile yaratılan ruh Avrupa'ya enerji alanında ulusüstü bir kurum oluşturmuş; entegrasyon yolunda çok önemli bir adım atılmıştır. Kriz, henüz emekleme aşamasındaki Avrupa entegrasyonu için başlangıçta bir hayal kırıklığı yaratsa da hemen ardından başlatılan yeni girişimler adeta hızlı bir yakınlaşma çabasına sahne olmuştur. Dolayısıyla kriz, Avrupa entegrasyonu için belki de ilk kilometre taşı niteliğindedir. Söyleyebiliriz ki, krizin etkileri Avrupa entegrasyonu için ferromanyetik bir niteliktedir.

3.1.2. Birleşik Krallık'ın Üyelik Başvurularının Reddi ve EFTA'nın Kuruluşu - 1963 / 1967

Avrupalı devletler, Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu ile kömür ve çelik alanında başlayan ekonomik iş birliğinin yarattığı olumlu etkileri diğer tüm ekonomik sektörlerde de görmek ve var olan iş birliğini ulusüstü bir seviyeye taşımak üzere hedef belirledi. *Altılar Avrupası* uzun süren müzakereler neticesinde, 1957 yılında *Roma Antlaşması*'nu imzaladı ve *Avrupa Ekonomik Topluluğu*'nu (*AET*) kurdu. Messina Konferansı'na davet edilen fakat daveti geri çeviren *Birleşik Krallık*, ülke ekonomisinin ve sektörlerinin yönünü değiştirecek herhangi bir ortaklığın içerisinde bulunmak istemiyordu. Roma Antlaşması müzakereleri sürecinde Birleşik Krallık, kendisinin dışarıda kaldığı böylesi bir oluşumun ekonomik çıkarlarına ters düşeceği endişesi ile girişime şiddetle karşı çıktı ve antlaşmanın yapılması için çeşitli temaslarda bulundu. İş birliğinin hükümetlerarası düzeyde ve sadece sanayi ürünleriyle sınırlı kalmasını öneren Birleşik Krallık, tüm itirazlarına ve ikna çabalarına rağmen Roma Antlaşması'nın imzalanmasına engel olamadı. *İngiliz Uluslar Topluluğu*'ndan (*Commonwealth*) vazgeçmek istemeyen Birleşik Krallık, gösterdiği muhalefete rağmen kurulan Avrupa Ekonomik Topluluğu ile birlikte oluşan Avrupa ekonomik bölgesinin dışında kalmış oldu. Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu'nun ardından Avrupa Ekonomik Topluluğu ve Euratom girişimlerinin de başarısı, Birleşik

Krallık'ı harekete geçirmiş ve neticesinde Avrupa Ekonomik Topluluğu dışında kalan Avrupa ülkeleri ile (İsviçre, İsviçre, Avusturya, Portekiz, Danimarka, Norveç) Avrupa Topluluğu'na rakip; ulusal yetkilere sınırlama getirmeyen, liberal bir Avrupa Serbest Ticaret Bölgesi'ni (EFTA) kurmuştur. (Saygın ve Ultan, 2016: 72) Kıtayı birleştirme girişimi olarak başlayan süreçte, bir anda birbirine rakip iki benzer topluluk oluştu ve Avrupa – Birleşik Krallık ilişkileri kısa süreli türbülansa girdi. Fakat ilerleyen süreçte Avrupa Ekonomik Topluluğu alanının dışında kalmak istemeyen Birleşik Krallık, 1961'de Avrupa Topluluğu'na (AT) üyelik başvurusunda bulundu. Birleşik Krallık'ın başvurusunun arkasında savaş sonrası dönemde yaşanan mali sıkıntılar ve Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun Fransa çıkarlarına hizmet edecek bir bölgesel ittifaka dönüşmesini engelleme amacı vardı. (Sokullu, 2017: 14) Fakat başvuru Fransa Cumhurbaşkanı Charles de Gaulle'un muhalefeti ile reddedildi; ilişkilerde kriz dönemi yeniden başladı. Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ile Birleşik Krallık'ın yakın/tarihi ilişkiler içinde olması ve müttefik görüntülerinin ABD'nin kıtaya müdahil olması ihtimalini beraberinde getirmesi, ulusal politikaların savunucusu de Gaulle'nin önemli endişelerindendi. Birleşik Krallık'ın ilk başvurusu böylelikle de Gaulle'nin muhalefeti sonucu reddedildi. İlk başvurunun reddinden sonra mali açmazlarına çözüm arayışı içinde olan Birleşik Krallık, ekonomik temelli

nedenler ile 1967 yılında Avrupa Ekonomik Topluluğu'na yeniden üyelik başvurusunda bulundu. Dönemin Başbakanı Winston Churchill ile de Gaulle'un ilişkileri bir önceki başvuruya göre sürecin daha olumlu seyretmesine yakın olsa da stratejik çıkarların uyumsuzluğu, ABD kuşkusu ikinci başvurunun da Fransa vetosu ile reddedilmesine neden oldu.

Charles de Gaulle'un 1969 yılında devlet başkanlığından istifası sonrası Birleşik Krallık'ın Avrupa Toplulukları'na üyelik yolu açılmış oldu. Charles de Gaulle yerine başkanlığa gelen Georges Pompidou, Birleşik Krallık'ın üyeliğine olumlu yaklaşıyordu. 1970'lerde uluslararası ekonomi ve piyasalar büyük bir sıkıntı içindeydi; küresel petrol krizi Avrupa'nın mali hedeflerini gecikmeye uğratmıştı. Petrol Krizi'nin getirdiği buhran içinde hem Avrupa Toplulukları hem de Birleşik Krallık çözüm yolları arıyordu. EFTA, Avrupa Toplulukları'nın gücüyle rekabet edemiyor; İngiliz Uluslar Topluluğu (Commonwealth) yeterli bir alternatif olamıyordu. Dolayısıyla Birleşik Krallık için Avrupa Toplulukları üyeliği bir tercih değil, zorunluluktaki. Nihayetinde 1973 yılında, Birleşik Krallık ile birlikte Danimarka, İrlanda Avrupa Toplulukları'na üye oldu.

Yaklaşık on iki yıl süren kriz sonucunda Avrupa entegrasyonunun ilk genişlemesi yaşanmış, Roma Antlaşması ile başlayan kutuplaşma "Petrol Krizi" gölgesinde de olsa yakınlaşma

ve entegrasyon ile sonuçlanmıştır. Ayrıca başlangıçta bir tepki olarak Avrupa Topluluğu'na karşı rakip olarak doğan EFTA, süreç içerisinde Avrupa entegrasyonunu baltalamak şöyle dursun yaratılan iş birlikleri ile kıtanın refahına ve kalkınmasına yönelik önemli bir ticaret ortağı olmuştur. Hatta öyle ki zaman içinde bazı EFTA üyesi ülkeler Avrupa Birliği'ne katılmış, kimileri üyelik başvurusunda bulunmuş, pek çoğu da oluşturulan Avrupa Ekonomik Alanı'na dâhil olarak yeni bir bütünleşme pratiği ortaya koymuşlardır. EFTA ile Avrupa Birliği arasında araştırma-geliştirme, bilgi teknolojileri gibi önemli sektörlerle dinamik bir ekonomik alan oluşturulması tasarlanmıştır. (Mercan, 2019: 190–191) Monnet' in öngördüğü gibi krizlerle öğrenerek büyüyen Avrupa, yaşadığı bu kriz ile birlikte önemli bir tecrübe yanı sıra başta Birleşik Krallık ve Danimarka olmak üzere pek çok yeni üye ve yeni iş birlikleri tesis edeceği değerli ticari bir ortak kazanmıştır. Dolayısıyla kriz, entegrasyon süreci için ferromanyetik etkiler gösteren önemli bir kilometre taşı niteliğindedir.

3.1.3 Boş Sandalye Krizi - 1965

Avrupa Birliği tarihinin en önemli krizlerinden birisidir. Kriz, birliğin siyasi geleceğine önemli ölçüde etki etmiş ve birlik yapısına dair düşüncelerde değişiklik meydana getirmiştir. Krizin etkileri öylesine büyüktür ki yeni bir entegrasyon teorisinin ortaya çıkmasında direkt etkili olmuştur. (Bkz. *Hükümetlerarasıcılık*, s. 5) Döne-

min Komisyon Başkanı *Walter Hallstein*, Ortak Tarım Politikası (OTP) ile ilgili düzenlemeler getiren bir teklif sunmuştu. Teklif, Avrupa Komisyonu'nun ve Avrupa Parlamentosu'nun rolünü ve bütçe üzerindeki yetkilerini genişletmekte idi. Teklif, ulusüstü yapıya uygun şekilde oybirliği usulünden oy çokluğu usulüne geçişi, bütçe yetkisinin Parlamento'ya aktarılmasını ve Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun kendi kaynaklarıyla üretim yapmasını öngörüyordu. (Balkır, 2016: 68) Dinan'a göre zaten hatalı bir tercih olan Hallstein başkanlığı, de Gaulle ile girdiği çatışmalı siyasetten sonra meşruiyetinin sorgulandığı bir hâl almıştı. (Dinan, 2008: 112) Hâl böyle iken, ortaya getirilen teklifin daha ulusüstü bir yapıyı öngörmesi de Gaulle ve Hallstein arasındaki köprüleri tamamen yıktı. Fransa, Ortak Tarım Politikası oluşturulmasına karşı değildi ancak ulusüstü bir yapıyı desteklemiyordu. Zaten Roma Antlaşması'nın getirdiği, Bakanlar Konseyi'nde nitelikli oy çoğunluğu ile karar alma ilkesine de karşı olan *De Gaulle*, devletlerin ulusal çıkarlarına ters düşebilecek politikalarda veto hakkının olmasını istiyor; oy çoğunluğuyla karar alınarak kimi ülkelerin azınlıkta kalmasının yanlış olduğunu savunuyordu.

Hükümetlerarası bir iş birliğini savunan *de Gaulle*, bu nedenlerle 1965'te Fransa'nın Bakanlar Konseyi'ndeki temsilcilerini geri çekti ve ulusüstü yapıyı ciddi bir krize soktu. Konsey ve dolayısıyla Avrupa Ekonomik

Topluluğu, tam yedi ay boyunca Fransa'nın boykotu dolayısıyla karar alamadı. Kriz, ulusal çıkarları tehdit edebilecek durumlarda Konsey'de oylama yapılmamasını, dolayısıyla veto hakkının sisteme dâhil edilmesini öngören bir anlaşma ile sona erdi. Kriz, komisyonun siyasi otoritesini zayıflatarak Topluluk içi karar alma usulünü net bir şekilde hükûmetlerarası bir yöne kaydırды. (Dinan, 2008: 114) *Lüksemburg Uzlaşısı* denilen bu anlaşma ile üye devletler 'hayati ulusal çıkarlar' olarak gördükleri konularda veto hakkına sahip oldu. (Tekeli ve İlkin, 1993: 212) Bu kriz sonucunda Topluluk uzun süre etkin şekilde işleyememiş fakat krizleri aşma noktasında önemli bir tecrübe edinmiştir. Krizin neticesinde Topluluğun siyasi geleceğine dair önemli bir karar alınmış; daha sonra yeniden yakınlaşma sağlanabilse de sürecin "ulusüstü entegrasyon" hedefi yara almıştır. Dolayısıyla söyleyebiliriz ki Boş Sandalye Krizi'nin etkileri temel olarak diamanyetiktir. Bir diğer açıdan ise krizin yarattığı olumsuz havayı dağıtmak ve entegrasyon sürecine yeniden hız vermek amacıyla Avrupalı ülkelerin 1965 yılında imzaladıkları ve 1967 yılında yürürlüğe giren *Füzyon Antlaşması* ile üç ayrı kurum olan *Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu*, *Avrupa Ekonomik Topluluğu* ve *Euratom* tek bir kurum çatısı altında toplanmış; Avrupa Toplulukları (AT) böylece kurulmuştur. (Mor, 2010: 510) Kriz sonrası her ne kadar sürecin niteliğine yönelik hızlandırıcı çalışmalar yapılırsa da krizin özünde yarattığı etkinin en-

tegrasyon süreci için diamanyetik etkilerde bulunduğu açıktır. Bir bütün olarak bakıldığında krizin sonuçları paramanyetik özellikler taşıyor olsa da özü itibarı ile kriz ve etkileri Avrupa entegrasyonu için diamanyetik özellikler göstermektedir.

3.1.4. Werner Planı Krizi - 1970

Roma Antlaşması ile koyulan hedef ile Topluluk aşamalı olarak gümrük birliği modelinden ortak pazar ve ekonomik parasal birlik modeline geçecekti. Ancak hem topluluk içi yaşanan gelişmeler hem de dünya ekonomisinde yaşanan gelişmelerden ötürü koyulan bu hedef planlanan zamanda gerçekleşemedi. 1969 *Lahey Zirvesi*'nde Avrupa Ekonomik Topluluğu'na üye devlet başkanları tarafından Ekonomik ve Parasal Birlik (EPB) için bir rapor hazırlanması talebi Lüksemburg Başbakanı *Pierre Werner*'e iletilmişti. Planın temel amacı Avrupa içerisinde döviz kuru hareketlerine sınır getirmek, ticarete tarife içi/dışı engelleri kaldırmak ve para politikalarına dair merkezi bir karar alma sürecini işletebilmek için parasal birliğe geçişin aşamalarını belirlemektir. (Erarslan, 2011: 10) Yalın bir anlatımla rapor, "6 Mart 1970'te Werner tarafından hazırlanmış, on yıl içinde para birimlerinin değiştirilemez konvertibilitesini, sermayenin serbest dolaşımını ve tek bir para birimine geçmeyi önermiştir." (Bayar, 2014: 213) Werner'in stratejisi siyasi iş birliklerinin artırılarak parasal birliğe geçişi ön görmesinin yanında Fransa ve Almanya'nın eş güdümlü ekono-

mi politikaları ve tasarruf tedbirleri uygulamasını öneriyordu. Tam da bu noktada Almanya ve Fransa arasında görüş ayrılıkları yaşandı. Fransa, politikalarda eş güdümlü taraftarı olsa da ulusüstü herhangi bir yapının kabulüne taraf olmak istemiyordu. Almanya ve diğer topluluk ülkeleri ise bu planın ideal bir entegrasyon olanağı verdiğini, dolayısıyla önemli bir fırsat olduğunu düşünüyordu. 1972 Paris Zirvesi'nde Ekonomik ve Parasal Birliğin 1980'de yürürlüğe girmesi çağrısı yapılsa da 1970'lerde dünyada yaşanan ekonomik kriz ve petrol şoku sonucu topluluk üyesi ülkeler arasında oluşan derin ekonomik farklılıklar Werner Planı'nın uygulanmasını imkânsız hâle getirdi. Buna rağmen Avrupa Toplulukları, 1980 hedefini kaybetse de 1980'lerin başında "Tek Pazar" hedefini güncelleyerek yeniden gündemine aldı.

Kriz, Avrupa'da özellikle de Almanya ve Fransa gibi iki kurucu ülke arasında önemli bir görüş ayrılığına sahne olmuş, Ortak Pazar ve Ekonomik Parasal Birlik hedefi kaybolmasa da sarkmıştı. Dolayısıyla söyleyebiliriz kriz görüş ayrılıkları doğuran ve belirginleştiren; 'mıknatısın' uçlarını birbirinden uzaklaştıran, diamanyetik özellikler gösteren bir krizdi.

3.1.5. İngiliz Bütçe Krizi - 1979 / 1984

Birleşik Krallık ve Avrupa Toplulukları arasında üyelik sonrası ilk somut anlaşmazlık hâli diyebileceğimiz bu kriz Birleşik Krallık'ın süreç boyunca

Topluluk ile yaşayacağı görüş ayrılıklarının bir sinyali niteliğindedir. Kriz, "Paramı geri istiyorum!" sloganıyla hatırlanan, Birleşik Krallık'ın Avrupa entegrasyonu ile olan en önemli imtihanlarından birisidir. Margaret Thatcher, Birleşik Krallık'ın Avrupa entegrasyonuna karşı şüpheli siyaseti ve Topluluk ile "tuhaf ortaklık"² ilişkisini şekillendiren dönemin Başbakanıdır. (Sokullu: 11) Thatcher, Kasım 1979'da gerçekleştirilen Dublin Zirvesi'nde Birleşik Krallık'ın Topluluk bütçesine olan katkısının düşürülmesini istemiştir. (Saygın ve Ultan: 80) Bu talep ile başlayan yaklaşık beş yıllık baskı süreci Brüksel ve Fontainebleau Zirvesi'ne kadar devam etmiştir. Thatcher, Birleşik Krallık'ın Topluluk'a katılımından bu yana aldığından çok verdiğini, gelirlerden çok az pay aldığını ve bunun adil bir bütçe paylaşımı yaratmadığını savunmuştur. Thatcher'ın haklılığı konusunda oluşan fikir birliği sonrası Topluluk, Birleşik Krallık'ın katkısı ve kazanımları arasındaki farkın %66'sının iadesini kararlaştırmıştır. (Saygın ve Ultan: 80) Brüksel Zirvesi'nde para iadesi gündeme gelmiş; Fontainebleau Zirvesi'nde ise Birleşik Krallık'ın talebi kabul edilmiştir.

Krizin bu şekilde aşılması ile Birleşik Krallık'ın Topluluğa dair bütçe sorununu ortadan kalkmış oldu. Böylece

² Tuhaf Ortaklık (*Awkward Partnership*): Literatürde Birleşik Krallık ve Avrupa Birliği'nin 1973 - 1997 arasındaki ilişkilerinin karmaşıklığı ve devamında öngörülemez geleceğini ifade etmek için kullanılır. (George, 1998) Kavram, Avrupa Birliği'nin Kuzey ülkeleri ile ilişkileri için de kullanılabilir.

Birleşik Krallık, Ortak Pazar'a yönelik tutumunu değiştirdi ve müzakerelerde daha yapıcı bir tutum takınmaya başladı. Dolayısıyla bu krizin çözülmesi Ortak Pazar yolunda önemli bir eşikti. Bu nedenle kriz, gerek Birleşik Krallık'ın Topluluğa dair bakışını ılımlı hâle getirmesi, gerek ardından hızlanan Ortak Pazar müzakereleri sebebiyle entegrasyon sürecinde paramanyetik özellikler göstermiştir.

3.1.6 Ortak Pazar Sancıları: Anglo - Alman Krizi ve Euroclerosis Çıkmazı

Toplulukta ilk genişleme 1973 yılında *Birleşik Krallık* ile beraber *Danimarka* ve *İrlanda*'nın üyelikleri idi. Fakat bu üyelikler, Topluluk için coşkulu bir büyümeden çok küresel krizlerin, petrol şokunun gölgesinde ağır aksak bir adım oldu. 1973 yılında Arap ülkelerinin petrol ambargosu sonucu oluşan küresel şok Avrupa'da ekonomik dengeleri alt üst etmiş, ortak pazar için önemli bir önkoşul olan üye ülke ekonomilerinin birbirlerine yakınlaştırılması hedefi kısa vadede imkânsız hâle gelmişti. Çünkü kriz, üye ülke ekonomileri arasındaki farklılıkları derinleştirmiş ve daha da belirgin bir hâle getirmiştir.

Kriz sonrası üye ülkeler, ortak bir petrol paylaşımı mekanizması işletmek adına Kopenhag'da toplandı. Birleşik Krallık, petrol paylaşımının şirketlerce yapılmasını savunurken; Almanya ve grubu Komisyon'un petrol dağıtımı üzerinde güçlü bir denetim mekanizması işletmesini

savunmuştur. Bu ihtilaf ortamından bir uzlaşma çıkmamış, 'Petrol Şoku' Avrupa Toplulukları içerisinde yeni bir *Anglo-Alman Krizi* doğurmuştur. (Balkır: 70) 1978 yılında yeniden patlak veren Petrol Krizi ile de Avrupa iyiden iyiye durgunluk sürecine girmiş, üye ülkeler entegrasyon sürecini büyük ölçüde boşlayarak iç sorunlarını çözmeye, ulusal ekonomilerini korumaya ve iyileştirmeye odaklanmıştır. Dolayısıyla entegrasyon hızı düşmüş, ortak politika alanlarında iş birliği zayıflamıştır. Bu dönemi Alman ekonomist *Helbert Giersch*, "*Euroclerosis*" adıyla durgunluk devri olarak nitelemiştir. (1985: 4) Anglo-Alman Krizi ve Euroclerosis dönemine rağmen entegrasyon hedefi kaybolmadı ve 1979'da Avrupa Para Sistemi (APS) ile başlayan "*Yeniden Avrupa*" başlığındaki reform tartışmaları önem kazandı. APS'nin kurulması ile oluşan parasal iş birliğinin yeni boyutu, ekonomik ve parasal birlik hedefi için çok önemli bir gelişme oldu. (Balkır: 173) Ekonomik ve Parasal Birlik için, Roma Antlaşması'ndan bu yana öncelikli hedef Ortak Pazar idi. Ancak Ortak Pazara giden yolda karşılaşılan bu engeller, süreci tıkamış; hedefi geciktirmişti. *Euroclerosis* döneminden çıkış için yapılan reform hareketlerinin belki de en önemlisi 1983 *Stuttgart Zirvesi*'nde iç pazarın oluşturulmasının gerekliliği masaya yatırılarak; Komisyon'dan bir rapor talep edilmesi oldu. Komisyon Başkanı *Jacques Delors*'un hazırladığı '*Beyaz Kitap*' ile 'Avrupa Tek Pazarı projesi' resmen başladı. (Balkır: 172) Rapor, iç

sınırlardan arındırılmış gerçek bir ortak pazar oluşturulmasını amaçlayarak; mal, hizmet, kişi ve sermayenin serbest dolaşımı önündeki fiziksel, mali ve teknik engellerin kaldırılmasını teklif etmiştir. *Delors'un Beyaz Kitabı* 28-29 Haziran 1985'te yapılan zirvede onaylanarak yapılacak reformları belirlemek üzere hükümetlerarası bir konferans kararlaştırılmıştı. (Tatoğlu: 24) Tam bu tarihlerde bir başka önemli adım olarak, sınır kontrollerinin, oluşturulacak alana dâhil ülkeler arasında, kaldırılmasına ilişkin bir antlaşma imza edildi: "*Schengen Antlaşması*." İlk olarak alana dâhil olan imzacı ülkeler *Belçika, Almanya, Fransa, Lüksemburg ve Hollanda*'dır. Bu antlaşma çerçevesinde imzacı taraflar arası sınırlar esnek hâle getirilmiştir. Dolayısıyla *Schengen* hem ekonomik ve kültürel entegrasyon hem de iç pazarın oluşturulması yönünde çok önemli bir adımdır.

Beyaz Kitap çerçevesinde tasarlanan ve 31 Aralık 1992 tarihine dek iç pazarın kurulmasını hedefleyen "Tek Avrupa Senedi" 1986 yılında imzalandı. (Balkır: 174) Senedin 8.A maddesi uyarınca, *Topluluk* amacının kademeli olarak iç pazarın kurulması olduğu ifade edilmektedir. Bu amaç doğrultusunda, Roma Antlaşması hükümlerine uygun olarak malların, kişilerin, sermayenin ve hizmetlerin serbest dolaşımının sağlanması ve oluşturulacak iç pazarın ulusal sınırlardan arındırılması gereklidir. ("Single European Act", 1987: 7) Senet ayrıca Avrupa Siyasi İş Birliği çalışmaları

kapsamında Avrupa Konseyi toplantılarını da hukuki zemine oturtturarak bu organı da resmileştirmiştir. (Balkır: 175) 1989 yılında Berlin Duvarı'nın yıkılması ile beraber başlayan siyasi ortam, Avrupa Toplulukları için yeni bir misyon doğurmuştur. Sovyetler Birliği tahakkümünden yavaş yavaş kopan Orta ve Doğu Avrupa ülkeleri için Avrupa Toplulukları perspektifi önemli bir yönelimdi. Bu süreçte Avrupa Toplulukları, Orta ve Doğu Avrupa ülkeleri için liberal ekonomik ve demokratik değerlerin sağlayıcısı belki de öğreticisi rolünü üstlendi. Tek Avrupa Senedi'nden üç yıl sonra, Maastricht Antlaşması için müzakereler başlamış; Topluluk yapısına dair önemli revizyonlar getirilmiştir. Bu kapsamda, ulusal hükümetlerin ekonomiler üzerindeki yetkilerini sınırlayan bir çerçeve benimsenmiştir. Oluşturulacak "*Uyum Fonu*" marifetiyle, üye ülkeler ve bölgeler arası ekonomik farklılıkların dengelenmesi öngörülmüştür. Bu süreç, üye ülkelerin ekonomileri arasındaki farklardan ve siyasi çıkar uyumsuzluklarından ötürü uzun ve çetin bir süreç olsa da '*Avrupa Tek Pazarı*' 1 Ocak 1993 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Dolayısıyla *Beyaz Kitap*, Tek Avrupa Senedi, Maastricht Antlaşması yalnızca ekonomik iş birliğini değil siyasi iş birliğini de hızlandırmış; siyasi entegrasyon yolunda da büyük bir adım atılmıştır.

Tüm bu gelişmelerin yanında genişlemeye ve kıtanın entegrasyonuna dair bir önemli adım daha atılmıştı. 1972-1973 yıllarında Avrupa Toplu-

lukları ve EFTA ülkeleri arasında ticari ilişkiler artmaya başlamış; bunun bir sonucu olarak iki oluşum arasında serbest ticaret antlaşmaları (STA) imzalanmıştı. 1977'de sanayi ürünleri üzerindeki gümrük vergileri karşılıklı olarak kaldırılmış; 1984'te yayınlanan Brüksel Bildirgesi ile karşılıklı iş birliğinin daha geniş bir perspektife oturtulması kararlaştırılmıştı. Ancak Avrupa Toplulukları'nın "Ortak Pazar" girişimi, EFTA ülkelerinin dış ticaretlerini olumsuz etkileyebilecekti. Çünkü girişim, üye ülkeler arasında 1992'den itibaren mal, hizmet, sermaye ve emeğin serbest dolaşımını öngörüyordu. Dolayısıyla EFTA ülkelerinin ortak pazarın dışında kalmaları durumunda ekonomileri ciddi anlamda zarar görecekti. Bu minvalde, Komisyon Başkanı *Jacques Delors* tarafından EFTA üyesi ülkelerin de ortak pazara dâhil olabilmesi önerisi dile getiriliyordu. (Bahçekapılı, 2013: 357) Bu doğrultuda Mayıs 1992'de dev bir adım atıldı. Avrupa Topluluğu ve üç EFTA üyesi ülke (*İzlanda, Norveç, Lihtenştayn*) arasında imzalanan Avrupa Ekonomik Alanı Antlaşması (EEA/AEA) ile EFTA üyesi bu ülkeler Avrupa Birliği'ne üye olmaksızın Avrupa Tek Pazarı'na dâhil oldu. (Bu süreç içerisinde EFTA üyesi Portekiz, 1985 yılında EFTA'dan ayrılarak Avrupa Toplulukları'na katılmıştı.) Antlaşma, 1994'te yürürlüğe girdi ve bir *Avrupa Ekonomik Alanı* oluşturulmuş oldu. (Balkır: 444) EFTA ile yapılan bu antlaşma kıtanın birbirine yaklaşması ve iş birliğinin kuvvetlendirilmesi adına çok önemli bir girişimdir.

1970'lerdeki ekonomik sıkıntılarla başlayarak 1973 *Petrol Şoku* ile belirgin hâle gelen durgunluk, Avrupa Toplulukları içinde üye ülkelerin çözüm arayışı noktasındaki görüş ayrılıkları ile bir kriz ortamı doğurdu. Üstüne, 1978 yılında yeniden yaşanan Petrol Krizi de eklenince küresel ekonomik ortam tamamen bozuldu ve Avrupa Toplulukları üye ülkeleri entegrasyon süreci ile ilgilenmek yerine kendi ulusal ekonomilerini korumaya yöneldi. Dolayısıyla, Avrupa entegrasyonu başboş ve atıl bir pozisyonda kaldı. Giersch'in "*Euroclerosis*" olarak nitelendiği bu durgunluk dönemi ve kriz durumundan 1980'lerin ortasında yeniden canlanan "Ortak Pazar" hedefi ve bu hedefe yönelik çabalar Avrupa entegrasyonunda yeni bir fasıl açtı. Bu çabaların sonucunda Avrupa entegrasyonu çok önemli mesafeler kat etti ve siyasi – ekonomik iş birliklerini kuvvetlendirdi. Söyleyebiliriz ki bu kriz ve durgunluk ortamının Avrupa entegrasyonuna etkileri ferromanyetik niteliktedir. Mıknatısın 1973'te ayrışmaya başlayan kutupları, 1993'te yeniden yakınlaşmış; üstelik güçlenmiş ulusüstü yapısıyla daha sıkı bir form ortaya çıkmıştır.

3.1.7. Avrupa Para Krizi (ERM Krizi) - 1992 / 1993

Avrupa Para Sistemi (APS) döviz kuru istikrarını sağlayarak, bölgede yaşanabilecek dengesizlikleri engelleyebilmek ve istikrarlı bir para bölgesi yaratmak amacıyla Topluluk ortalaması olan bir para birimine (ECU) dayanarak kurgulanmıştır. Böyle

bir sistemin, üye ülkeler arasındaki ekonomik düzey farklılıklarını en aza indirgeyeceğini ve ekonomik ve parasal birlik için gerekli koşulların oluşmasını hızlandıracağı düşünülmüştür. Çünkü yaşanan parasal istikrarsızlıklar Topluluk içi ticari ve mali sıkıntılara neden oluyor, entegrasyon sürecini yavaşlatıyordu. 6-7 Temmuz 1978'de düzenlenen *Bremen Zirvesi*'nde APS'nin kurulması yönünde fikir birliğine varılmış, 1979 yılında dolar kurunun düşmesi ile birlikte 13 Mart 1979'da yürürlüğe girmiştir. (Balkır: 272) Sistemin üyeleri ilk olarak *Almanya, Fransa, İtalya, Belçika, Danimarka, Hollanda ve Lüksemburg* iken *İspanya, Birleşik Krallık ve Portekiz* de sırasıyla sonradan dâhil olmuşlardır. Sistemin temel unsurları "*Avrupa Hesap Birimi (ECU), Döviz Kuru Mekanizması (ERM), Kredi Mekanizması*" olarak sıralanabilir.

Sistemin içindeki ülkeler arasında Almanya'da 1990 yılında önemli bir değişiklik meydana geldi. Doğu ve Batı Almanya'nın birleşmesi sonucunda Almanya'nın giderleri arttı. Doğu Almanya'yı sisteme dâhil etmeye çalışan Almanya'nın kamu borcu arttı, faiz oranları yükseldi ve enflasyon yüksek rakamlara ulaştı. Sistemin en önemli parçalarından birisi olan Almanya'da yaşanan bu olumsuz gelişmeler Alman Markı'na sabitlenmiş para birimleri olan ülkelerde resesyona yol açtı. Bunlarla birlikte *APS Krizi*, üye ülkelerin ortak bir ekonomi politikası uygulama konusunda anlaşamamaları üzerine ortaya

çıktı. (Bayar: 217) Almanya karşısında parasını korumak isteyen ülkeler faiz oranlarını yükseltti. Piyasada spekülasyon hareketleri, özellikle ekonomik ve parasal birlik hedefli *Maastricht Antlaşması*'nın *Danimarka*'da reddedilmesi sonrası, arttı ve başta Kuzey ülkeleri olmak üzere *İtalya, Birleşik Krallık* ve *Fransa*'nın para birimlerini etkiledi. Birleşik Krallık ve İtalya sistemden ayrılırken birçok ülke de krizden olumsuz şekilde etkilendi. Ancak kriz, tek para birimine geçiş noktasında önemli bir referans noktası olmuştu. Danimarka, *Maastricht Antlaşması*'na yönelik bazı dışarıda kalma (*opt-out*) hakları elde ederek, 1993 yılında yapılan ikinci bir referandum ile antlaşmayı onayladı. Böylece Kasım 1993'te yürürlüğe giren antlaşma, Birliğin ekonomik ve parasal birlik hedefi için çok önemli bir aşama oldu.

1992 yılında yaşanan bu kriz, üye ülkelerin ekonomilerini derinden sarstı. Fakat var olan sistemin uzun vadeli olamayacağı, yeni ve güncel bir sistemin oluşturulması gerekliliği gün yüzüne çıktı. Danimarka'nın *Maastricht Antlaşması*'nı reddetmesi kısa süreli bir krizi daha tetiklese de yapılan ikinci referandum ile antlaşma yürürlüğe girdi. Böylece, ekonomik ve parasal birlik üye ülkeler için neticelendirilmesi gereken üst bir hedef hâline geldi. 1992'de "*Avrupa Topluluğu*" olarak başlayan bu krizin, 1999'a gelindiğinde "*Avrupa Birliği*" olarak ekonomik ve parasal birlik ile olumlu bir yöne doğru evirildiğini; dolayısıyla kriz başlangıçta diamanyetik etki-

ler göstermişse de bir bütün olarak değerlendirildiğimizde 1999 yılında tek para birimine geçiş ile krizin entegrasyon sürecine paramanyetik bir etki yaratmış olduğunu söyleyebiliriz.

3.1.8. Amsterdam ve Nice Antlaşmaları Süreci ve Onay Krizi - 2001

Avrupa Birliği, Maastricht Antlaşması'nda ekonomik ve parasal birlik önceliğinde bir tutum takınmış, bu minvalde bir metin ortaya çıkmıştır. Süreç içerisinde Avrupa Birliği'nin siyasi boşluklarını, entegrasyon sürecinin siyasi boyutunu tamamlayabilmek ve yeni genişlemelere alan açabilmek için yeni bir entegrasyon perspektifi ortaya koyabilmek adına 1996 yılında Torino'da hükümetlerarası bir konferans düzenlendi. Bu konferanstan kayda değer bir sonuç çıkmasa da müzakereler aralıklarla devam etti. Bu esnada Birleşik Krallık'ta yapılan seçimleri Avrupa Birliği destekçisi *Tony Blair*'in kazanması hem Avrupa Birliği için hem de müzakere sürecindeki görüşmeler için olumlu bir gelişme olmuştu. Devam eden görüşmelerde esneklik üzerinde bir uzlaşma ortaya çıktı. 1997 yılındaki Amsterdam Konferansı'nda üye devletler nitelikli oy çoğunluğunun kapsamını genişletmek ve yakın iş birliği, yaygın kullanımıyla "esneklik" kavramını, entegrasyonu tehlikeye sokmaksızın tanımlayabilecek "sınırlı bir esneklik" üzerinde fikir birliğine vardı. Bu hak, Amsterdam Antlaşması ile Avrupa Birliği'nin yapısına ka-

zandırılan önemli bir kazanım oldu. Böylece, Avrupa Birliği'nin ilkeleri arasına farklılaştırılmış entegrasyon eklenmiş, böylece Orta ve Doğu Avrupa ülkelerine doğru genişlemelerin de önü açılmış oldu. Amsterdam Antlaşması'nda yer verilemeyen ve uzlaşamayan konular için bir başka konferansın daha düzenlenmesine karar verildi. Nice Antlaşması'na giden yol da bu şekilde açıldı. (Dinan, 2008: 349-351) Ek olarak Amsterdam'da ortak memnuniyet seviyesinin düşük olması Nice Antlaşması'nı gerekli kılan nedenlerden birisidir. Bu noktada Amsterdam'ın sonuçlarından birisi olan "esneklik" kavramı üzerinde durmak gerekirse, Avrupa Birliği'nin heterojen yapısını uyumlaştırabilme adına entegrasyon sürecini üye ülkeler için öncelikli alanlar üzerinden ilerleterek uyumlaştırma şeklindedir. Bu hâliyle esnekliğin ulusüstü entegrasyondan bir taviz olmaması, tam entegrasyon hedefine ve süreç dinamiğine zarar vermemesi adına esneklik uygulaması her koşulda değil, "son çare" olarak istisnai şekilde benimsenmesi vurgulanmıştır. (Dağdemir, 2001: 32)

Nice Antlaşması, Avrupa Birliği için çok önemli bir dönemeci anlatır. Entegrasyon sürecinin çok önemli bir aşamasında imzalanan bu antlaşma sonucunda büyük bir genişleme dalgası yaşanmıştır. Nice Antlaşması'nın temel amacı Birliği genişlemeye hazır hâle getirecek olan karar alma prosedürü, Komisyon'daki komiser sayısı, Avrupa Parlamentosu'ndaki

sandalye dağılımı, Konsey'deki oy ağırlıkları ve Adalet Divanı ile İlk Derece Mahkemesi ayrımını gözetken kurumsal reformları gerçekleştirmekti. (Akçay ve Göçmen, 2016: 93) Ayrıca antlaşma, Sayıştay'ın üye devletlerce birer, toplamda yirmi yedi üye ile oluşması, Ekonomik ve Sosyal Komite ile Bölgeler Komitesi'nin üç yüz elli milletvekilinden oluşması gibi kimi kurumsal düzenlemeler daha getirmiştir. (Arsava, 2002: 9) Aralık 2000'de, devlet/hükümet başkanlarının Nice'te gerçekleştirilen zirvede bir araya gelmelerinin ardından, uzun süren müzakereler sonucunda uzlaşılan antlaşma metni Şubat 2001'de imzalanmıştır. Bu tarihten sonra üye ülkelerin ulusal onay süreçleri başlamış, Haziran 2001'de İrlanda'da yapılan referandumda halk %53,87 hayır oranı ile antlaşmayı reddetti. (Dinan, 2005: 188) Bu ret kararı Avrupa'da şok etkisi yarattı. Kısa süreli bir onay krizi sürecine giren Birlik, İrlanda halkının ulusal niteliklerini kaybedecekleri endişesi ile hareket ettiklerini ve Nice Antlaşması hakkında yeteri kadar bilgilendirilmediklerini düşünerek, İrlanda hükümeti ve İrlandalı seçmenler üzerinde siyasi bir baskı oluşturdu. Bu yoğun baskılar ve sıkı bilgilendirme turları sonucu 2002 yılında yapılan ikinci referandum ile İrlanda antlaşmayı onayladı. Böylelikle aşılacak kriz sonrası, Nice Antlaşması ancak 2003 yılında yürürlüğe girebilmiştir. Krizin aşılması noktasında kilit faktör, antlaşmanın ulusal kimlikleri üzerinde bir tehdit olmadığına İrlandalıların ikna olmaları olmuştur. Gö-

rülmektedir ki Avrupalılık üst kimliği henüz içselleştirilememiş, uluslar ancak ulusal kimliklerini tehdit altında görmedikçe entegrasyona müsaade etmektedir. (Wæver, 1995: 410)

Nice Antlaşması, Avrupa entegrasyonunda yeni bir safha açmıştır. Antlaşma ile oluşan yeni Birlik ortamında entegrasyon sürecine dair düşünceler ve muhtemel sorunların tartışılması devam etmiş, Avrupa için bir anayasa tartışmaları başlamıştır. (Mor: 525) Yaşanan kriz, Avrupa'yı büyük ve derin bir şekilde olumsuz yönde etkilemese de Avrupa'nın entegrasyon geleceğine yönelik kısa süreli bir tereddüt yaşatmıştır. İrlanda'da yapılan ikinci oylama sonrası antlaşmanın kabulü ile Avrupa Birliği, yirmi beş (sonrasında yirmi yedi ve yirmi sekiz) üyeli dev bir örgüte dönüşmek için önemli bir mesafe almış oldu. Nice Antlaşması'nı takiben, 1 Mayıs 2004'te Avrupa Birliği'nin en büyük genişlemesi olan beşinci dalga genişlemesi gerçekleşti. *Çek Cumhuriyeti, Slovakya, Slovenya, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi, Polonya, Macaristan, Malta, Litvanya, Letonya ve Estonya'nın katılımı ile tam on ülke Avrupa entegrasyonunda 'Büyük Patlama' (Big Bang Enlargement) denilen genişleme dalgasını oluşturdu. Dolayısıyla söyleyebiliriz ki Nice Antlaşması'nın öncülü olan Amsterdam Antlaşması getirdiği esneklik kavramı ile önemli bir kazanım yaratmıştır. Her ne olursa olsun, genele baktığımızda Amsterdam'da ortak memnuniyet seviyesinin düşük olması, Nice Antlaşması sürecine yol*

açmıştır. Nice Antlaşması ile kurumsal revizyonlar ve oluşturulan entegrasyon stratejisi esneklik kavramı ile tamamlayıcı bir nitelik göstererek Avrupa Birliği'nin büyümesine olanak sağlamıştır. Fakat bunun yanında getirdiği çifte karar alma vb. yeni karar alma prosedürleriyle var olan yapıyı daha da hantallaştırmıştır. Süreç içinde yaşanan onay krizi, entegrasyona dair kimlik algılamaları, Avrupalılık bilinci, vatandaşlık vb. ulusüstü nitelik tartışmalarını gündeme getirerek bir anayasa oluşturulması için zemin hazırlamıştır. Bu süreçler ve sonuçlar neticesinde Nice Antlaşması'nın somut anlamda getirilerinin yüksek düzeyde olmadığını, aksine Avrupa Birliği'ne dair var olan endişeleri kuvvetlendirdiğini söylemek mümkündür. Nice görüşmeleri yürüngesinde Birliğin hükümetlerarası bir oluşuma doğru yol aldığı hissi pekişen üye devletler, konferans sırasında kurucu ülkelerden, aynı zamanda ev sahibi de olan, Fransa'nın tavırlarından rahatsız olmuşlardı. (Dinan, 2008: 354-355) Yine de Anayasa Antlaşması gibi ulusüstü bir sürecin öncülü olduğu için söyleyebiliriz ki krizin etkileri entegrasyon süreci için paramanyetik özellikler göstermektedir.

3.1.9. Anayasal Antlaşma Krizi

Avrupa Birliği, entegrasyonda adım adım ilerleyerek 1951 yılında başlanan süreci 2004 yılında tasarlanan "Anayasal Antlaşma"³ ile taçlandır-

³ Resmî adı "*Avrupa için Bir Anayasa Oluşturan Antlaşma*" olan taslak antlaşma, bu çalışmada Anayasal Antlaşma olarak kullanılacaktır.

mak ve federasyona giden yolda önemli bir adım atmak niyetindeydi. Bu süreye kadar Avrupa Birliği, önce serbest bir ticaret bölgesi sonra gümrük birliği oluşturmuş, ardından ortak pazar ve ekonomik ve parasal birliğin aşamalarını hayata geçirmiştir. Son olarak Euro tedavüle girmiştir. Bu hareketlerin hemen hemen hepsi, büyük bir kriz sonrası atılımlar ile gerçekleşmiştir. Euro'nun tedavüle girmesi yalnızca ekonomik bir ilerleme değil aynı zamanda siyasi bir mesaj içeriyordu. Egemenliğin temel sembollerinden olan para biriminin, tekleştirilerek bir ulusüstü otoritenin kontrolüne bırakılması Birliğin bugüne kadar aldığı en önemli ulusüstü aşamadır. Entegrasyonun geldiği son aşamadan oldukça memnun olan Avrupa federalleri, var olan yapıyı bir seviye sonrasına götürebilmek adına anayasa çalışmalarına yöneldi. Aralık 2001'de *Laeken Avrupa Konseyi*'nde Avrupa'nın geleceğini tartışmak ve temel bir anayasa için çalışmak üzere bir dizi toplantılar tertip edilmesi planlandı. (McCormick, 2014: 127) 28 Şubat 2002'de Avrupa Birliği Anayasası'nun taslağını oluşturmak üzere Komisyon ve Parlamento temsilcilerinden oluşan başkanlığını Fransa eski Başbakanı *Valéry Giscard d'Estaing*'in yaptığı yüz beş katılımcılı bir "*Avrupa'nın Geleceği Kurultayı*" düzenlendi. Kurultayın on altı aylık çalışmaları sonucunda hazırladığı "*Avrupa İçin Anayasa Kuran Antlaşma*" adlı taslak metin, Avrupa Birliği Konseyi Başkanlığı'na sunuldu. Taslak, Haziran 2004'te yapılan Brüksel

Zirvesi'nde kabul edildikten sonra Roma'da büyük bir coşku ile imzalanmış ve hukuki bir nitelik kazanmıştır. (Mor: 526) Avrupa entegrasyonu içerisinde ilk kez bu kadar cesur bir adım atılıyor, siyasi bir egemenlik sembolü olan, yüksek politika alanında "anayasa" gibi ulusüstü bir girişim sahneleniyordu. İşte tam da bu noktada Birlik, tarihinin en büyük krizlerinden birisi ile karşı karşıyaydı.

"Anayasa" ibaresinin geçtiği bu antlaşma, Roma'da onaylansa da yürürlüğe girebilmesi için 25 üye devletin ulusal düzeyde parlamento oylaması ya da halk oylaması marifetiyle onaylanması gerekiyordu. Antlaşmayı onaylayan ilk ülke, Kasım 2004'te parlamento oylaması yapan *Litvanya* oldu. Ancak devamında "*Anayasal Antlaşma*" önce *Fransa*'da ardından da *Hollanda*'da yapılan referandumlar ile reddedildi.⁴ Bu ret kararları, Avrupa'da siyasi bir deprem etkisi yarattı. Hemen akabinde toplanan Avrupa Birliği Konseyi'nde olumsuz dalganın diğer ülkelere bir domino etkisi ile sirayet etmemesi amacıyla süreç bir yıl askıya alındı. (Aytuğ, 2009: 17) Antlaşmayı, Fransa ve Hollanda gibi iki kurucu devletin reddetmesi Avrupa entegrasyonunun geleceği açısından büyük bir tereddüt yaratmıştı. Yaşanan bu hayal kırıklığı sonrası, *Reform Antlaşması (Lizbon)* sürecine dek, Avrupa entegrasyonu yeni bir krizle baş

başta kalmıştır. 2007'de, Anayasal Antlaşma'nın temel hükümlerinin birçoğunu içinde barındıran bir antlaşma taslağı hazırlandı. *Lizbon Antlaşması* olarak bilinen bu antlaşma, Anayasal Antlaşma'nın gözden geçirilmiş ve bir kısmı korunmuş bir versiyonu olsa da taslaktan anayasa ibaresi ve üst bir federal devleti imgeleyen bayrak, marş vb. başlıklar çıkarılmıştı. Dolayısıyla Anayasal Antlaşma ile kıyasla ulusüstü nitelikte bazı gerilemeler olmuştu.

Lizbon Antlaşması, eski kurucu antlaşmalara getirilen reformlar olduğu için ulusal düzeyde onaylanmasına ihtiyaç yoktu fakat İrlanda yasaları gereği ülkede referandum yapılması şarttı. 2008 yılında yapılan referandum sonucunda İrlanda seçmeni Lizbon Antlaşması'nı reddetti.⁵ Temel nedenin İrlanda seçmeninin, Lizbon Antlaşması'nı yeterince anlayamaması ve genişleme sürecine dair endişeler beslemesi olduğu düşünülerek aralık ayında gerçekleştirilen Brüksel Zirvesi'nde eş cinsel evlilikler, vergiler, yasama süreçleri gibi konularda İrlanda'nın takınacağına tavra saygı duyulacağı ifade edildi. Yapılan görüşmeler ve ikna turları işe yaradı ve 2009 yılında gerçekleştirilen ikinci referandum sonucunda İrlanda seçmeni antlaşmayı kabul etti. (Demirel, 2018: 99-100)

⁴ Anayasal Antlaşma 29 Mayıs 2005'te, Fransa'da yapılan referandumda %54,87 hayır oranıyla reddedildi. Hemen ardından 1 Haziran 2005'te, Hollanda'da yapılan referandumda da antlaşma %61,6 hayır oranıyla reddedildi. (Uçkan, 2005: 109)

⁵ Lizbon Antlaşması, 12 Haziran 2008'de İrlanda'da gerçekleştirilen referandumda %53,7 hayır oyu ile reddedildi. (Özler, 2009: 2)

Avrupa, 2005'te reddedilen ve iki yıl sonrasında yeniden giriştiği anayasal reformlar ve kurumsal yenilikler içeren Lizbon Antlaşması'nın da 2008 yılında yeniden reddedilmesi ile büyük bir hayal kırıklığı daha yaşamıştı. Ancak 2005'te başlayan kriz, 2009'da antlaşmanın yürürlüğe girmesi ile son buldu. Avrupa Birliği yaklaşık beş yıl süren sürüncemeli anayasa girişimlerinin sonucunda, "anayasa" fırsatını kaçırmışsa da Lizbon ile birlikte bazı ulusüstü nitelikleri daha bünyesine kazandırdı. Lizbon ile birlikte Avrupa Birliği, artık kurumsal bir kimlik kazanmış, Konsey Başkanlığı, Avrupa Birliği Dış İşleri ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilciliği gibi yüksek önemli makamlar kazanmış; Maastricht'in getirdiği ulusal-uluslararası-ulusüstü sütunlu yapı sistemini kaldırarak ulusüstü yapıyı kuvvetlendirdi. Uzun yıllardır tartışılan fakat bir türlü sonuca ulaştırılmayan karar alma prosedürü, nitelikli oy çoğunluğu esası kabul edildi. (McCormick: 129)

Yaşanan kriz, Avrupa Birliği'ni ve Avrupa Birliği'nin iç – dış dinamiklerini derinden sarssa da Avrupa Birliği'nde büyük kopuşlar yaratmamıştır. Bu noktada söylemek gerekir ki 2005'te Fransa ve Hollanda'da arka arkaya gelen retlerden sonra sürecin durdurulması, muhtemel ret silsilesi ve derin motivasyon kırıklığının önünü almıştır. Sonrasında işletilen süreç neticesinde Lizbon Antlaşması bir başarı örneği olmuş; "Anayasal Antlaşma" içeriğine bağlı kalarak kimi kurumsal reformlar ve düzenlemeler Birlik

yapısına kazandırılmıştır. 2005'ten 2008'e dek oluşan kısa süreli krizler Avrupa miktatsızının kutuplarını birbirinden tamamen uzaklaştırmamış, aksine 2007'de başlayan *Lizbon Süreci* ile kutuplar birbirine nispeten yakınlaşmıştır. Kurumsal yenilikler ile kuvvetlendirilen ulusüstü yapı, Avrupa Birliği'nin gelecekteki entegrasyon hedefleri için önemli bir sonuç ve başlangıç olmuştur. Dolayısıyla söyleyebiliriz ki Anayasal Antlaşma krizi, Birlik yapısına kazandırdığı kimi nitelikler ve gelecek perspektifi ile Avrupa entegrasyonuna dair paramanyetik etkiler göstermiştir.

3.1.10.Euro Bölgesi (Eurozone) Krizi - 2008

Avrupa Birliği, ekonomik temelde başlattığı iş birliğini, özellikle Maastricht Antlaşması ile ulusüstü bir seviyeye taşımış, 1999 yılında resmen başlayan Euro'ya geçişle birlikte Birliğin ekonomik ve parasal bütünleşmesini sağlama yolunda önemli bir adım atmıştı. Fakat Euro'ya geçiş, yalnızca ekonomik boyutta üye devletlerin ortak bir para birimi kullanması demek değildir. Çünkü para birimi, temsil ettiği değerler itibariyle egemenliği ve ayrıca ortak kullanımı vesilesiyle Avrupa Birliği için ulusüstü entegrasyona dair kararlılığı simgelemekteydi. Dolayısıyla, Euro ve Euro kullanımını Avrupa Birliği için ekonomik bir başarı olmasının yanında siyasi bir başarıyı da teşkil etmektedir. (Verdun, 1999: 311) Belirlenen kriterler⁶

⁶ Maastricht Kriterleri: 1992 yılında imzalanan ve 1993 yılında yürürlüğe giren Maastricht Antlaşması

ışığında, on bir üye ülke ile kullanımına başlanan Euro, süreç içerisinde kriterleri sağlayan sekiz üye ülkenin de katılımı ile on dokuz üyeli⁷ bir alan oluşturulmuştur. Bu hâliyle Euro, Amsterdam Antlaşması ile Avrupa Birliği'ne kazandırılan esneklik kavramının başarılı bir örneğidir. (Bkz. *Amsterdam ve Nice Antlaşmaları Süreci ve Onay Krizi*, s.12-13) Euro'ya geçiş başarılı bir entegrasyon hamlesi olsa da süreç içerisindeki dalgalanmalardan etkilenmiş, alanın geleceği tartışma konusu olmuştur.

ABD emlak piyasalarında 2007 yılında başlayan kriz, süreç içerisinde küresel piyasalara dolayısıyla Avrupa Birliği ve Euro bölgesine de sirayet etmiştir. Kriz, finans temelli bir kriz olup bankaların konut kredisi (*mortgage*) kullandırma politikalarının çökmesiyle patlak vermiştir. Temel nedenlerden bir diğeri yüksek hacimli türev ürünlerin⁸ krizin merkezinde olması ve bu ürünlerin küreselleşen dünyada hızla yayılmasıdır. (Bocutoğlu ve Ekinci, 2009: 67) Kriz, bu iki temel nedenin bir araya gelerek finans piyasalarını

ile belirlenen, Birliğin para birimi olan Euro'ya geçiş için üye ülkelerde aranacak uyum ve ekonomik yakınsama kriterleridir. Bu kriterler, enflasyon, faiz oranı, bütçe dengesi, borç dengesi ve döviz kuru istikrarıdır. (Akçay, 2017: 38)

⁷ Euro kullanan üye ülkelerin oluşturduğu ekonomik alan olan Euro Bölgesi (*Eurozone*) üyeleri ilk etapta *Almanya, Fransa, İtalya, Belçika, Hollanda, Lüksemburg, İspanya, Portekiz, İrlanda, Avusturya ve Finlandiya* iken süreç içerisinde *Estonya, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi, Letonya, Litvanya, Malta, Slovakya, Slovenya ve Yunanistan*'in da katılımları ile on dokuz üyeye ulaşmıştır.

⁸ Türev ürünler şirketlerin, yatırım riskini azaltmak ya da devretmek için başka bir ürünün değerine bağlayarak türettiği finansal araçlardır.

kilitlenmesi neticesinde patlak vermiştir. Sözü edilen türev ürünlerin Avrupa bankalarına satılması sonrası kriz aşamalı olarak Avrupa'ya da sıçramıştır. (Göçer, 2012: 20) Finansal piyasalarda yaşanan kriz zaman içerisinde reel sektöre de yansımış; işsizlik artışı, istihdam daralması ve ekşi büyüme olarak sonuçları küresel boyutta tezahür etmiştir.

2008 yılında Avrupa'ya sirayet eden kriz, etkileri hâlen devam eden bir tablo yaratmıştır. Örneğin, Yunanistan krizden en çok etkilenen Avrupa Birliği üyesi ülke olmuş; Ekonomik ve Parasal Birlik alanında olması dolayısıyla Euro Bölgesine de olumsuz şekilde yansımıştır. Kriz, Yunanistan'ın yakın ekonomik bağlarının olduğu Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'ne ardından da Portekiz, İrlanda, İspanya ve İtalya gibi ülkelere yayılarak Avrupa Birliği'nin en önemli gündemi hâline gelmiştir. (Erdem ve Uluçak, 2014: 30) Ekonomik boyutundan ziyade krizin etkilerini derinden yaşayan ve krize nispeten hazırlıklı yakalanan Birlik üyesi ülkeler arasında derin siyasi çatlaklar doğurmuştur. Çünkü kriz, Euro bölgesinin ortak geleceği hakkında büyük endişeler yaratmıştır. Üye ülkeler krizi ortadan kaldıracak tedbir ve yaptırımlara müracaat etmektense, adeta birbirlerini suçlama yarışına girişmişlerdir. Bu yarış iki ayrı blok yaratmış; bir blokta krize nispeten hazırlıklı yakalanmış başta Almanya gibi 'merkez grup' ülkeleri bir diğer blokta ise krizden derin şekilde etkilenen ve borç bata-

ğına saplanan başta Yunanistan gibi 'çevre grubu' ülkeler konumlanmıştır. Merkez grubu, krizin Yunanistan gibi kimi ülkelerce ihmal edilen ekonomik gerekliliklerden, yerine getirmediği sorumluluklardan ve 'tembelliklerinden' dolayı yaşandığını iddia ederken çevre grubu ülkeleri kriz ortamındaki Birlik ruhunun ve dayanışmanın yoksunluğundan şikâyet etmişlerdir. Öniş ve Kutlay'ın tanımıyla, bu tam anlamıyla bir *ekonomik bütünleşme/siyasal parçalanmışlık* paradoksudur. (2012: 5) Zira kriz, Avrupa Birliği açısından trajik gerçekleri ortaya koymuştur. Ekonomik ve Parasal Birlik her ne kadar ulusüstü nitelikte bir girişim olsa da tam anlamıyla bir 'Birlik alanı' yaratamamıştır. Ortak para birimine geçen ülkeler para politikası ile alakalı yetkilerini üst otoriteye⁹ devretseler de maliye politikalarının hâlen ulusal düzeyde uygulanıyor olması alan için asimetrik bir özellik doğurmaktadır. (Cengiz, 2018: 931) Hâl böyle olunca Avrupa Birliği, maliye politikalarını ulusal politikalar alanından çıkaramayacağı için, bu alanda en azından disiplin ve denetim sağlayabilmek amacıyla 'İstikrar ve Büyüme Pakti' (*Stability and Growth Pact*) girişimini oluşturdu. (Grauwe, 2016: 131) Girişim, maliye politikalarının gelecekte ortak politika alanı hâline gelmesi için önemli bir aşama olabilirdi. Ne var ki girişim başarılı olmak şöyle dursun, bizzat dönemin Komisyon Başkanı *Romano*

Prodi tarafından 'zamansız ve aptalca bir girişim' olmakla eleştirilmişti. (Mahony, 2002) Örneğin Yunanistan, İspanya, İrlanda, Portekiz vb. 'çevre ülkeler' tek para politikası gereği merkez ülkeler ile aynı politikaları uyguluyorken, bütçe, borçlanma, sosyal politika harcamaları, kredi düzenlemeleri, dış ticaret tercihleri vb. mali/finansal diğer alanlarda farklı ulusal politikalar uygulamışlardır. (Grauwe, 2010: 3) Bu durum, krizin Birlik eliyle yönetilmesinden giderek uzaklaşmasına ve üye ülkeler arası krizden etkilenme farklılıkların artmasına neden olmuştur. Doğal olarak merkez grubu bir başka ülkeye göre daha fazla borçlanma riski alan çevre ülkeleri Euro bölgesini büyük bir borç krizine sürüklemiş, altına girdiği borçlanmaları ödeyemeyerek süreç içerisinde kendi ülke ekonomilerini de iflasın eşiğine getirmiştir.

Euro bölgesinde krizin etkilerinin çok uzun bir sürece yayılmasının birçok nedeni olsa da siyasi şekilde bütünleşmemiş bir alanın ekonomik iş birliğini üst seviyede yürütmeye çalışması en önemlisidir. Zaten finans/maliye politikalarının yapımında ayrı hareket ülkeler, kriz sonrası yaşadıkları bloklaşma ve ayrışma nedeniyle krizin etkileri ve sonuçlarıyla uzun süre tek başlarına mücadele etmeye çalıştı. (Öniş ve Kutlay: 9) Her şeye rağmen Avrupa Birliği tarafından, borç batağına saplanmış ülkeleri kurtarabilmek ve krizden çıkabilmek amacıyla bazı kurtarma paketleri oluşturuldu. İki bölümden oluşan paket ile geçici

⁹ Avrupa Merkez Bankası, Frankfurt merkezli, Euro Bölgesi üye devletlerinin Merkez Bankalarınınca oluşan para politikasının kontrol ve koordinasyonunu sağlayan üst otoritedir.

olarak *Avrupa Finansal İstikrar Mekanizması* (EFSM) ve *Avrupa Finansal İstikrar Fonu* (EFSF) kuruldu. EFSM, Avrupa Birliği'nin bütçesini teminatıyla piyasadan fon arayacak ve krizden etkilenen üye ülkeleri yararlandırmayı amaçlamıştır. *Avrupa Yatırım Bankası* tarafından finanse edilen Lüksemburg merkezli EFSF'nin amacı ise, borç batağındaki Euro bölgesi ülkeleri için geçici mali destek paketleri sağlamak ve böylece alanın parasal istikrarını korumaktır. (Sinn, 2010: 1–2) Fonlardan başlıca yararlanan ülkeler iki defa Yunanistan olmak üzere, İrlanda ve Portekiz olmuştur. Krizin belki de kalıcı anlamda en önemli kazanımı, Kasım 2010'da gerçekleştirilen Ekonomi ve Maliye Bakanları Zirvesi'nde alınan kararlarla işbu iki geçici kurumun görevlerini içeren hem Euro bölgesi ülkelerinin hem de tüm Birlik üyesi ülkelerin mali sıkıntılarını çözebilecekleri kurumsal bir adres olan "Avrupa İstikrar Mekanizması" (ESM) olmuştur. ESM üye ülkelere kredi vermesi ve finans piyasalarına müdahale etme yetkisiyle önemli bir Avrupa Birliği için önemli bir kuruluş olmuştur. Lüksemburg merkezli kurum, Ekim 2012'de resmen faaliyetlerine başlamıştır. (Riebert, 2012) Mekanizma, Avrupa Birliği'nin parasal politikalarından sonra finans/maliye politikalarında en azından uyum zemini ve başvuru mercii olması bakımından önemli bir adımdır. Bu politika alanının ulusüstü otoriteye devri şu an için ne kadar mümkün olmasa da böylesi bir kurumun varlığı ihtiyaçlara, beklenti ve kararlılığa

dair önemli bir simge niteliğindedir. Mekanizma farklı kesimlerce her ne kadar eleştirilse de uzlaşma eksikliğini gidermesinin yanında nelerin yapılabileceğine dair genel bir çerçeve çizmesiyle kriz anlarında karar ve aksiyon almayı hızlandıran bir mekanizma olmuştur. (Micossi, Carmassi ve Peirce, 2011: 9)

Sonuç olarak üye ülkeler, aralarında yaşanan ayrışmalar nedeniyle birbirlerini "öteki" olarak görmeye başladı. Bu durum ekonomik gücü ve hacmi dolayısıyla özellikle Almanya'dan yoğun bir destek beklentisinin olması üzerine Alman halkının kurtarma ve kalkındırma görevinin neden onlara düştüğünü sorgulamaya ve eleştirmeye başlamışları ile gözlemlenebilmektedir. Çok açıktır ki bu durum, krizin Avrupalılar üzerinde Birlik bilincini örselemesine dair önemli bir örnektir. Bir diğer önemli nokta, para politikasını koordine eden otorite ile maliye/finans politikalarını koordine eden otoritenin farklı olmasıdır. Her bir üyenin farklı ekonomisi, beklentisi ve hedefleri olacağından ilerlemesi zor bir yol olacaktır. İşte Avrupa Birliği, ilerlemesi zaten zor olan bu yolda 2008 yılında düştüğü borç çukuru içinde patinaj çekmeye başlamış; herhangi bir mesafe alamamıştır. Kriz, süreç içerisinde Birlik yapısına kazandırdığı Avrupa İstikrar Mekanizması ile Ekonomik ve Parasal Birlik hedefine dair önemli bir adım olmuştur. Fakat krizin geneline baktığımızda, olumsuz etkileri kimi ülkeler üzerinde hatta Birlik genelinde hâlen dahi

devam eden bir özelliktir. Kriz, gerek ülkeler arası gruplaşma ve ayrışmanın belirgin bloklar hâline gelmesi, gerek Euro bölgesinin başarı seviyesinin tartışılmasına yol açması, gerek Avrupalı vatandaşlar arası Birlik bilincini örselemesi ve Birliğe dair güven duygusunu zedelenmesi gerekse de desteğe ihtiyaç duyan iflasın eşliğinde Birlik üyesi ülkeler yaratması nedeniyle Avrupa entegrasyonunda diamanyetik özellikler gösteren belki de en büyük kriz olmuştur.

3. 2. Krizlerin Entegrasyon Sürecine Dair Etki ve Katkı Analizi

Avrupa Birliği ve Avrupa entegrasyonu ekonomik temelde başlayan iş birliğini ulusüstü bir nitelik ile siyasi entegrasyon ile nihayetlendirmeyi hedeflemektedir. Temelleri yetmiş yıl önce Schuman Bildirgesi ile kriz döneminde, kriz coğrafyası üzerinde atılan Avrupa Birliği, olağan kriz doğası ile kurulmasını takip eden süreçte pek çok kriz yaşamıştır. Keza yaşamaya da hâlen devam etmektedir. Bu bölümde ele alınan krizlere dair uygulanan etki tipinden analizlere ve teorik yaklaşımlar üzerinden kazanımlara yer verilecektir.

Sayırsız kriz kültürü içerisinde yaşananlar sonrası Avrupalı liderler entegrasyonun altyapısını oluşturmadan üst yapıdaki askeri/siyasi entegrasyonların başarısızlığa uğrayacağını farkına varmışlardır. (Günoğur, 1996: 15) Fakat gerek oluşan bu baskı ortamı gerek üye devlet-

lerin ulusal kimliklerinden yeterince taviz vermemeleri ulusüstü entegrasyon hedefini gittikçe zor bir hâle getirmektedir. Bu durum Avrupa Birliği'nin yalnızca hükümetlerarası normatif bir güç olduğunu savunan görüşleri güçlendirmektedir. (Manners, 2002: 236) Her şeye rağmen Avrupa Birliği'nin, birbirine düşman komşu devletlerin ve uluslarının yaşadığı kanlı bir coğrafyada kurulduğunu unutmadan savaş dönemlerinden günlere gelen süreçte ortaya konulan projenin başarısını teslim etmek gerekir. Zira Avrupa Birliği esasen yaşanan krizlerin veya başarısızlıkların tek başına bir nedeni değil, muhatap merciidir. Avrupa Birliği'nden önce oldukça dar ekonomilere sahip Avrupalı küçük ülkelerin büyük ülkeler ile rekabet edebilmeleri ve büyük pazarlarda tek başlarına varlık gösterebilmeleri oldukça güçtür. Avrupa Birliği, her şeyden önce işte bu güç birliğini sağlamıştır. Ayrıca, SSCB'nin dağılması ile tahakkümden kurtulan Orta ve Doğu Avrupa ülkeleri için Avrupa Birliği, yeni bir hedef olmuş küresel dünyaya entegrasyonlarının sağlanması noktasında Avrupa Birliği çok önemli bir rolü başarıyla üstlenmiştir. (Tüysüzoğlu, 2015: 493) Keza bu ülkeler aşamalı olarak Avrupa Birliği'ne ve dünya ekonomisine kazandırılmışlardır.

Tablo.2: Avrupa Birliği'nin Manyetik Alanında Yaşanan Krizler ve Etkileri

Kaynak: Tablo.2, yazar tarafından oluşturulmuş bir şemadır. Entegrasyon sürecinde yaşanan krizler tematik olarak etki alanlarıyla şematize edilmiştir.

İşlenen krizler ele alındığında, Avrupa Savunma Topluluğu'nun kurulmasını öngören Plevan Planı her ne kadar reddedilmiş olsa da hemen ardından kurulması yönünde fikir birliği sağlanan Euratom, Avrupa Birliği'nin ulusüstü yapısını kuvvetlendiren; kurumsalcı yaklaşım¹⁰

¹⁰ Kurumsalcı Yaklaşım: Entegrasyonun ulusüstü nitelikte tamamlanabilmesi adına oluşturulacak ulusüstü kurumların rol oynayacağı kabul edilir. Ulus devletler, kendi çıkarlarını ve varlıklarını korumayı ana amaç edinmelerinden ötürü ulusüstü bir yapıyı inşa edemezler. Dolayısıyla Kurumsalcılık, ekonomik ve rasyonel şekilde işlenen kurumlar aracılığı ile ayakları üzerinde durur. (Cini ve Borragn, 2016: 113-115) Avrupa Birliği, kurduğu Avrupa Komisyonu, Avrupa Parlamentosu vb. ulusüstü kurumlar ile entegrasyonu tasarlamıştır. Bu hâli ile Avrupa Birliği Kurumsalcılık için en önemli örnekleri oluşturmaktadır. (Rosamond, 2000: 114) Öte yandan Kurumsalcılık yalnızca oluşturulan kurumlar değil, getirilen normlar, ilkeler ve değerlerdir. Devletler Avrupa Birliği'ni ancak bu şekilde dikkate

çerçevesinde önemli bir kazanımdır. Ayrıca yayılma etkisini savunan Yeni İşlevselcilik teorisi için de bu kazanımın değerli olduğunu eklemek gerekir. Dolayısıyla kriz ferromanyetik bir etkide, Avrupa entegrasyonuna hız vermiştir. Birleşik Krallık'ın üyelik reddi akabinde kurulan EFTA, başlangıçta Avrupa'da rakip bir kurum gibi gözükmüşse de süreç içerisinde kimi EFTA üyelerinin Avrupa Birliği'ne katılması, Avrupa Birliği dışındaki kalan EFTA ülkeleri ile de Avrupa Ekonomik Alanı'nın oluşturulması yayılma etkisi ile açıklanarak, Yeni İşlevselcilik yaklaşımına uygun bir kazanım olarak değerlendirilebilir. Bu hâliyle kriz, Avrupa entegrasyonu için ferromanyetik etki altında hızlandırıcı bir özelliktedir. Boş Sandalye krizi, Topluluk'ta yönetim felci yaratması ve etkilerinin hükümetlerarası bir yapıya yönelim yaratması nedeniyle önemlidir. Krizin yarattığı olumsuzluk havasını yaratmak amacıyla imzalanan Füzyon Antlaşması üç ayrı kurumu birleştirerek Avrupa entegrasyonu için önemli bir hamle olmuştur. Kurumsalcılık yaklaşımıyla olumlu anlamda değerlendirilebilecek bu gelişme belki de krizin en önemli kazanımı olmuştur. Werner Planı, getirdiği siyasi iş birliklerinin artırılması ve ekonomik parasal birlik taslağı ile önemli bir planı. Fakat Fransa'nın Boş Sandalye Krizi'nde gösterdiği tavrın benzerini göstermesi ile Avrupa Birliği ulusüstü bir yakınlaşma fırsatını daha tep-

alarak önemseyecek ve çıkarlarını uyumlaştırmaya çalışacaklardır. (Akgül Açıkmeşe: 21-22)

miş, krizden de herhangi bir kazanım ile çıkamamıştır. Diamanyetik etkiler ile analiz edilen kriz, Hükümetlerarasıcılık teorisinin tezlerini kanıtlar nitelikte Avrupa Birliği'ni yine devlet engeline uğratmış ve yapıyı hükümetlerarası bir çizgiye yaklaştırmıştır. İngiliz Bütçe Krizi sulh ile çözülmesi ile Birleşik Krallık'ın entegrasyona yaklaşımı ılımlı hâle gelmiştir. Zira oluşturulmak istenen Ortak Pazar için Birleşik Krallık'ın tutumu çok önemlidir. Dolayısıyla kriz, Ortak Pazar gibi federal nitelikli bir yapının müzakere edilmesine zemin hazırlaması yönüyle Avrupa entegrasyonunda federalizmi güçlendiren paramanyetik bir etki göstermiştir. Eurosclerosis, Avrupa entegrasyonu için çok önemli bir durak dönemidir. Bu süreçte Kurumsal yaklaşım ile ele alınabilecek Avrupa Para Sistemi'nin kurulması, Avrupa Konseyi'nin resmî nitelik kazanması; federal bakış açısı ile ele alınabilecek Tek Pazar'ın ve Schengen alanının oluşturulması; Yeni İşlevselcilik ışığında ele alınabilecek Avrupa Ekonomik Alanı'nın oluşturulması gibi çok önemli kazanımlar yaşanmıştır. Bu hâli ile Eurosclerosis, Avrupa entegrasyonunda siyasi – ekonomik iş birliklerini artırmış, federalizm hedefini güçlendirmiştir. Dolayısıyla Avrupa entegrasyonu için Eurosclerosis tam bir ferromanyetik etkiye sahiptir. 1992 yılında yaşanan Avrupa Para Krizi, kurulan para sisteminin gelecek için yeterli olamayacağını gözler önüne sermiştir. Hemen ardından imzalanan Maastricht ve Amsterdam Antlaşmaları ile Euro'ya geçiş

için çok önemli bir referans olan kriz, federalist perspektiften önemli bir kazanımdır. Bu süreç içerisinde Avrupa Toplulukları'ndan Avrupa Birliği'ne geçiş, Kurumsalcılık ışığında önemli bir kazanımdır. Bu hâli ile kriz, entegrasyon için paramanyetik etkiler göstermektedir. Amsterdam Antlaşması'nın yol açtığı memnuniyetsizlik durumu, Nice Antlaşması'na uzanmış fakat Nice Antlaşması'nın onaylanması sürecinde kısa süreli onay krizi yaşanmıştır. Kurumsal yapıya dair getirdiği revizyonlar ile Kurumsalcılık ile ele alınabilecek önemli kazanımlar olmuşsa da krizin belki de en önemli kazanımı yetersiz görülmesi nedeniyle yol açtığı "anayasa" tartışmalarıdır. Bu hâli ile federalizm hedefine hizmet eden bir kriz olan süreç, entegrasyon için paramanyetik bir etkiye sahiptir. Hemen ardından müzakerelerine başlanan Anayasal Antlaşma, büyük bir heyecan ile hazırlanmış ve imzalanmış olmasına rağmen Fransa ve Hollanda gibi iki kurucu ülkede reddedilerek büyük bir kriz yaratmıştır. Sürecin durdurulmasının ardından başlayan Lizbon Antlaşması sürecinde antlaşma taslağının bir kısmı korunsada federal niteliklerden tavizler verilmiş, entegrasyon hızı düşmüştür. Yine de getirdiği revizyonlar ile federal yapının kuvvetlendiğini söyleyebilir ve krizin paramanyetik etkiler gösterdiğini ifade edebiliriz. Son olarak ele alınan Euro Bölgesi krizi ise, etkileri hâlen devam eden bir krizdir. Bu süreç içerisinde üye ülkeler arası bloklaşmalar baş göstermiş, ekonominin yönetil-

mesi ayrışmalar nedeniyle gittikçe zorlaşmıştır. Bu süreçte geçici süreyle kurulan mekanizmalar krizden edinilen tecrübeler ışığında Avrupa İstikrar Merkezi gibi kalıcı kurumlar hâlinde kazanımlara dönüşmüştür. Bu mekanizmanın Avrupa Birliği'ne kazandırılması Kurumsalcılık altında ele alınabilecek bir kazanım olmasının yanında, ortak bir finans/maliye politikası oluşturulması yolunda atılan bir adım olması bakımından federalist bakıştan bir kazanım olarak da değerlendirilebilir. Fakat kriz, etkilerinin hâlen devam ediyor olması ve bölgenin başarısını önemli ölçüde paraliz etmesi dolayısıyla genel manada etkileri diamanyetik olan bir krizdir.

Sonuç

“Avrupa’da Birlik” ideali 1950’de Schuman Deklarasyonu, Monnet Planı ile başlayan bir proje değildir. Dolayısıyla, Avrupa Birliği’nin ömrüne bağlı bir proje de olmayacaktır. Kıta var oldukça birlik ideali de var olacak, bu yönde çabalar devam edecektir. Fakat Avrupa Birliği girişimi, bu zamana dek kıtanın ve dünyanın gördüğü en ciddi ve en başarılı entegrasyondur. Her ne kadar aynı kıtayı paylaşsalar da farklı dinamikleri ve farklı siyasi gelenekleri olan yirmi sekiz (Brexit sonrası yirmi yedi) ülkenin aynı birlik çatısı altında politika yapma mücadelesi bir başarı hikâyesidir. Kanlı savaşlarla harap edilmiş, fakir bir nüfus ve coğrafyanın üzerinde, savaşın nedenlerini barışın unsurlarına çevirerek; bir refah alanı oluş-

turmak ve bunu sürdürebilmek ciddi bir çabadır. Milliyetçilik akımlarının etkisiyle iki dünya savaşı görmüş Avrupa kıtası ülkeleri için “federal” ve “ulusüstü” hedefli bir Birlik çatısı altında aynı amaca hizmetlerini sağlamak, başta imkânsız gözükse de geldiğimiz noktada algının değiştiğini söyleyebiliriz. Artık, “Avrupa Birliği’nin neden hâlen resmî bir anayasası yok?”, “Avrupa Birliği’nin geleceği federatif mi olacak, hükümetlerarası mı?” tartışmaları yapılıyor ise Avrupa Birliği’nin başarılı bir entegrasyon hareketi olduğundan bahsetmemiz gerekir. Böylesi bir oluşum, krizlerden ayrı düşünülemez ve krizler olmadan bir büyüme perspektifi çizilemez. Tarih ve tecrübe ile sabit olarak Avrupa entegrasyonu tarihi, derin bir krizler haritasına sahiptir. Ancak Monnet’ in dediği gibi, Avrupa krizlerle öğrenerek; büyümektedir. Bu noktada krizlerin Avrupa entegrasyonuna getirdikleri ve Avrupa entegrasyonundan götürdükleri önemli bir analiz konusudur. Geleceğe dair bir tasavvur ortaya koyabilmek için, geçmişin muhasebesi yapılmalı ve tecrübelerden bir yol haritası çıkarılmalıdır.

Avrupa entegrasyonu, salt bir genişleme ve derinleşme stratejisine dayanmaksızın; başvuruya binaen ‘rastgele üyelikler’ şeklinde kontrolsüz bir büyümeyi tercih etmemiştir. Entegrasyon süreci, krizlerden çıkış için bir fırsat niteliğinde değerlendirilmiş ve her kriz Avrupa entegrasyonu için yeni bir fasıl açmıştır. Krizlerin ayrıştıran ve birleştiren etkilerinin

Avrupa entegrasyonunda hangi yön-
de daha baskın olduğunu fizik bilimi
içerisinden müknaatıslanma etkisiyle
açıklamak yeni bir ampirik çabadır.
Manyetik alanların içerisinde hızlan-
dırıcı, hareketlendirici ve itici kuv-
vetler gösteren madde özelliklerini
Avrupa entegrasyonu ile teşbih ede-
rek; krizlerin etkileri analiz edilmiş,
entegrasyon sürecine hâkim olan
kriz yapısının ferromanyetik ve para-
manyetik özellikler gösterdiği ortaya
koyulmuştur. Genel manada para-
manyetik ve ferromanyetik özellikleri
olan entegrasyon süreci krizlerinin
ortaya koyduğu genel tablo, genişle-
me ve derinleşme yolunda krizlerin
perçinleyici bir etkisinin olduğudur.
Çalışmada Avrupa entegrasyon süre-
cinde yaşanan krizlerden on tanesi in-
celenmiş, bu incelemenin sonucunda
üç krizin ferromanyetik etkiler, dört
krizin paramanyetik etkiler, üç krizin
ise diamanyetik etkiler doğurduğu
analiz edilmiştir. Bu bulgular ışığın-
da yapacağımız analiz, Avrupa en-
tegrasyonunun yaşadığı kriz geçmişi,
Birliğin geleceği için olumsuz bir re-
ferans değil bilakis umut aşılacak
bir referans olduğudur. Zira Avrupa,
ulusüstü hedefini kaybetmedikçe en
yıkıcı krizi dahi fırsata çevirmesini
bilmiştir. Yaşanan güncel krizler, Av-
rupa Birliği'nin ömrüne dair yapılan
kuşkucu yorumları artırsa da çalış-
manın ortaya koyduğu perspektif ve
analiz, daha önce yaşanan krizlerin
Avrupa entegrasyonu için fırsatlar ve
kazanımların baskın olduğu bir tablo-
dur. Geçmiş analiz etmeksizin yapı-
lacak gelecek tahayyüllerin içi boş ve

dayanaksız olacaktır. Çalışma ile bir-
likte krizlere uygulanabilecek olan bu
uygulama, geleceğe dair bilimsel bir
yorum yapabilme şansını artıracak-
tır. Avrupa Birliği, yaşadığı krizlerle
başa çıkmayı öğrenen, zaten bu doğa
ile kurulup tasarlanan bir oluşum-
dur. Entegrasyonun dününde oldu-
ğu gibi, bugününde de yarınında da
krizler yaşanacaktır; ancak Monnet'
in çizdiği ve tasarladığı Avrupa, kriz-
lerle öğrenerek büyümektedir ve bü-
yümeye devam etmelidir. "Daha önce
birçok kriz yaşadık. Öyle ki, krizden krize
tökezledik... Fakat her defasında doğru
yöne gittik. Geriye dönüp baktığımızda,
ilerlemelerimizdeki anahtarın krizler ol-
duğunu söyleyebiliriz."

Referanslar

Akçay, B. (2017). Avrupa Birliği'nde
Ekonomik Kriterler. *Ankara Üniver-
sitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 56(3),
11–52.

Akçay, B. ve Göçmen, İ. (2016). *Avru-
pa Birliği: Tarihçe, Teoriler, Kurumlar ve
Politikalar* (3. bs.). Ankara: Seçkin Ya-
yıncılık.

Akgül Açıkmeşe, S. (2004). Uluslara-
rası İlişkiler Teorileri Işığında Avrupa
Bütünleşmesi. *Uluslararası İlişkiler*, 1(1
(Bahar 2004)), 1–32.

Arısoy, A. (2010). Avrupa'da Fede-
ralizm Geleneği ve Avrupa Bütün-
leşmesinde Federalist Akımlar. *Ege
Akademik Bakış (Ege Academic Re-
view)*, 10(4), 1195–1206. doi:10.21121/
eab.2010419605

Arsava, F. (2002). Nice Antlaşmasının Getirdikleri. *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, 1(2), 1–30.

Aytuğ, H. K. (2009). AB Anayasasının Reddedilme Dinamikleri ve AB'nin İzlediği Yeni Strateji: Lizbon Antlaşması. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(3), 13–30. <http://acikerisim.deu.edu.tr:8080/xmlui/handle/20.500.12397/5336> adresinden erişildi.

Bahçekapılı, C. (2013). Avrupa Kıtasında Avrupa Birliği Dışındaki Entegrasyon Hareketleri. O. Küçükahmetoğlu, H. Çeştepe ve Ş. Tüylüoğlu (Ed.), *Ekonomik Entegrasyon: Küresel ve Bölgesel Yaklaşım* içinde (3. bs., ss. 347–364). Bursa: Ekin Kitabevi.

Balkır, C. (2016). *Uluslararası Ekonomik Bütünleşme Kuram, Politika ve Uygulama: AB ve Dünya Örnekleri* (2.Baskı.). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Bayar, Y. (2014). Euro Bölgesi Borç Krizi ile Avrupa Döviz Kuru Mekanizması Krizinin Karşılaştırmalı Analizi. *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 22, 211–231. doi:<http://dx.doi.org/10.11611/JMER202>

Bocutoğlu, E. ve Ekinci, A. (2009). Genel Teori , Küresel Krizler ve Yeniden Maliye Politikası. *Maliye Dergisi*, (156), 66–82. http://uvt.ulakbim.gov.tr/uvt/index.php?cwid=9&vtadi=TSOS&c=ebsco&c=summon&c=ebsco&ano=101092_72821bd151e449f292ab986ef2fa4892 adresinden erişildi.

Burgess, M. (2009). European Integration Theory. A. Wiener ve T. Diez (Ed.), *European Integration Theory* içinde (ss. 25–41). New York: Oxford University Press.

Cengiz, Ç. (2018). The Challenges of Monetary Integration in the European Union: The Theory of Optimum Currency Areas and Crises. *International Journal of Academic Value Studies*, 4(22), 922–933.

Churchill, W. (1946). United States of Europe. *The International Churchill Society*. 25 Mayıs 2020 tarihinde <https://winstonchurchill.org/resources/speeches/1946-1963-elder-statesman/united-states-of-europe/> adresinden erişildi.

Cini, M. ve Borragán, N. P.-S. (2016). *European Union Politics*. (Oxford, Ed.) (Fifth Edition.). Oxford University Press. doi:10.1093/hepl/9780198708933.001.0001

Dağdemir, E. U. (2001). Avrupa Birliği'nin Bütünleşme Sürecinde Esneklik Kavramı: Amsterdam Antlaşması Çerçevesinde Bir Değerlendirme. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 56(2), 1. doi:10.1501/sbfder_0000001825

Demirel, D. (2018). Lizbon Antlaşması'nın AB'nin Kurumsal Yapısına Etkileri. *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 3(1), 91–103. <http://static.dergipark.org.tr/article-download/3a52/4441/08a2/5a3bfa1728724.pdf> adresinden erişildi.

- Dinan, D. (2005). *Avrupa Birliği An-siklopedisi (İkinci Cilt H - Z)*. (H. Akay, Ed.) (I. Basım.). İstanbul: Kitap Yayı-nevi.
- Dinan, D. (2008). *Avrupa Birliği Tarihi*. (H. Akay, Ed.) (I. Basım.). İstanbul: Kitap Yayınevi.
- Efe, H. (2010). Soğuk Savaş Döneminde Avrupa'da Ortak Dış Politika Oluş-turma Çabaları. *Ankara Avrupa Çalış-maları Dergisi*, 9(1), 37–62. doi:10.1501/avraras_0000000136
- Erarslan, M. T. (2011). *Ekonomik ve Parasal Birliğin Teknik Yapısı ve Türki-ye'nin Sisteme Dahil Olması*. Ankara: Devlet Planlama Teşkilatı.
- Erdem, E. ve Ulucak, R. (2014). Avru-pa Birliği'nde Parasal Süreç ve Euro Krizi. *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 33(1), 19–42.
- Evans, M. E. ve Heller, F. (2003). Basic Magnetism. *Environmental Magnetism: Principles and Applications of Enviro-magnetics* içinde (C. 86, ss. 7–30). Am-sterdam: Academic Press.
- George, S. (1998). *An Awkward Part-ner: Britain in the European Community*. Oxford: Oxford University Press.
- Giersch, H. (1985). *Eurosclerosis* (No: 112). Kieler Diskussionsbeiträge. Kiel.
- Göçer, İ. (2012). 2008 Küresel Eko-nomik Krizin Nedenleri ve Seçilmiş Ülke Ekonomilerine Etkileri: Ekono-metrik Bir Analiz. *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 17, 18–37.
- Goldman, A. (2006). *Modern Ferrite Technology*. Springer US (Second Edi.). Pittsburgh, PA: Springer. doi:10.1017/CBO9781107415324.004
- Gözkaman, A. (2014). Avrupa Savun-ma Topluluğu'nun Reddi Üzerine Bir Analiz. *Beykent Üniversitesi Sosyal Bi-limler Dergisi*, 7(2), 6–19. doi:10.18221/bujss.30295
- Grauwe, P. De. (2010). Crisis in the Eurozone and how to deal with it. *Centre for European Policy Stu-dies*, (204), 1–6. <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.463.4184&rep=rep1&type=pdf> adresinden erişildi.
- Grauwe, P. De. (2016). *Economics of Monetary Union* (11th Editi.). Oxford: Oxford University Press.
- Günuğur, H. (1996). Avrupa Birliği Bütünleşmesinin Tarihsel Gelişimi (Dünü, Bugünü, Yarını). M. Özdemir ve S. Altınışık (Ed.), *Avrupa Birliği El Kitabı* içinde (III. Baskı., ss. 13–28). Ankara: Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası.
- Haas, E. B. (1958). *The Uniting of Euro-pe: Political, Social, and Economic Forces 1950-1957*. University of Notre Dame Press. Notre Dame: University of Not-re Dame Press. doi:10.2307/40200075

- Herz, J. H. (1981). Political Realism Revisited. *International Studies Quarterly*, 25(2), 237–241. doi:10.2307/2600354
- Hoffmann, S. (1966). Obstinate or Obsolete? The Fate of the Nation-State and the Case of Western Europe. *Daedalus*, 95(3), 862–915. <https://www.jstor.org/stable/20027004> adresinden erişildi.
- Karacasulu, N. (2007). Avrupa Entegrasyon Kuramları ve Sosyal İnşacı Yaklaşım. *Uluslararası Hukuk ve Politika*, 2(9), 82–100.
- Lindberg, L. (1963). *The Political Dynamics of European Economic Integration*. London: Stanford University Press.
- Lucas, J. (2015). What Is Magnetism? | Magnetic Fields & Magnetic Force. *Live Science Contributor*. 27 Aralık 2019 tarihinde <https://www.livescience.com/38059-magnetism.html> adresinden erişildi.
- Mahony, H. (2002). Prodi calls stability pact “stupid”. *euobserver*. 1 Haziran 2020 tarihinde <https://euobserver.com/economic/8008> adresinden erişildi.
- Manners, I. (2002). Normative Power Europe: A Contradiction in Terms? *Journal of Common Market Studies*, 40(2), 235–258. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/1468-5965.00353> adresinden erişildi.
- McCormick, J. (2014). *Avrupa Birliği’ni Anlamak*. (Y. Şahin ve H. H. Şahin, Ed.). Ankara: BigBang Yayınları.
- Mercan, S. (2019). EFTA ile AB Arasındaki İşbirlikleri ve Ayrışmalar: Norveç, İsviçre, İzlanda ve Lihtenştayn Örnekleri. U. B. Yıldız (Ed.), *Avrupa Serbest Ticaret Birliği (EFTA): Tarihçe, Kurumlar, Ticaret Antlaşmaları ve Avrupa Birliği ile İlişkiler* içinde (ss. 189–216). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Micossi, S., Carmassi, J. ve Peirce, F. (2011). On the Tasks of the European Stability Mechanism. *Centre for European Policy Studies*, (235). <https://www.ceps.eu/ceps-publications/tasks-european-stability-mechanism/> adresinden erişildi.
- Mor, H. (2010). Avrupa (Birliği) Bütünleşme Süreci ve Sorunları. *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 14(1), 499–541. http://webftp.gazi.edu.tr/hukuk/dergi/14_2_16.pdf adresinden erişildi.
- Moravcsik, A. (1991). Negotiating the Single European Act: national interests and conventional statecraft in the European Community. *International Organization*, 45(1), 19–56.
- Moravcsik, A. (1993). Preferences and Power in the European Community: A Liberal Intergovernmentalist Approach. *Journal of Common Market Studies*, 31(473–524). doi:10.1111/j.1468-5965.1993.tb00477.x

Moravcsik, A. (1998). *The Choice for Europe: Social Purpose and State Power from Messina to Maastricht*. London: UCL Press.

Öniş, Z. ve Kutlay, M. (2012). Ekonomik Bütünleşme/Siyasal Parçalanmışlık Paradoksu: Avro Krizi ve Avrupa Birliği'nin Geleceği. *Uluslararası İlişkiler*, 9 (33), 3–22. <http://dergipark.gov.tr/uidergisi/issue/39281/462583> adresinden erişildi.

Özler, Z. (2009). *Lizbon Antlaşması Değerlendirme Notu* (No:9). İstanbul. https://www.ikv.org.tr/images/upload/data/files/lizbon_antlasmasi.pdf adresinden erişildi.

Rieght, B. (2012). ESM bailout fund kicks off in Luxembourg. *Deutsche Welle*. 2 Haziran 2020 tarihinde <https://www.dw.com/en/esm-bailout-fund-kicks-off-in-luxembourg/a-16293135> adresinden erişildi.

Rosamond, B. (200M.S.). *Theories of European Integration*. New York: Palgrave MacMillan.

Saygın, D. ve Ultan, M. Ö. (2016). Ekonomi ve Siyaset Bağlamında İngiltere - Avrupa Birliği İlişkileri: Tarihsel Bir Analiz. *Güvenlik Stratejileri*, 12(23), 71–102.

Single European Act. (1987). Luxembourg: Official Journal of the European Communities. https://www.avrupa.info.tr/sites/default/files/2016-08/SingleEuropeanAct-TekSenet_0.pdf adresinden erişildi.

Sinn, H.-W. (2010). Rescuing Europe. *CESifo Forum*, 11 (Special), 1–22. <https://www.ifo.de/DocDL/Forum-Sonderheft-Aug-2010.pdf> adresinden erişildi.

Sokullu, E. C. (2017). İngiltere'nin AB ile İmtihanı: Siyasal Söylemlerde Avrupa Şüphesizliğinin Evrimi ve Brexit. *EURO Politika, Özel Sayı*, 11–34.

Soyaltın, D. (2015). Avrupa'da Birlik ve Bütünleşme Hareketlerinin Tarihi ve Kuramsal Arka Planı. C. Dinç (Ed.), *Avrupa ve Avrupa Birliği (Teori, Güncel İç Gelişmeler ve Dış İlişkiler)* içinde (ss. 11–35). Ankara: Savaş Kitap.

Stefanita, C.-G. (2012). *Magnetism*. Berlin, Heidelberg: Springer Berlin Heidelberg. doi:10.1007/978-3-642-22977-0

Tatoğlu, E. (2006). *Avrupa Birliği'nin Tarihsel Gelişimi (1951 - 1995)*. Ankara Üniversitesi.

Tekeli, İ. ve İlkin, S. (1993). *Türkiye ve Avrupa Topluluğu: Ulus Devletini Aşma Çabasındaki Avrupa'ya Türkiye'nin Yaklaşımı*. Ankara: Ümit Yayıncılık.

Tüysüzoğlu, G. (2015). Avrupa Birliği'nin Balkanlar Stratejisi'nde Batı Balkanlar'ın Rolü. C. Dinç (Ed.), *Avrupa ve Avrupa Birliği (Teori, Güncel İç Gelişmeler ve Dış İlişkiler)* içinde (ss. 493–520). Ankara: Savaş Kitap.

Uçkan, B. (2005). Avrupa Anayasası'nın Genel Çerçevesi ve Sosyal Politikalara İlişkin Temel Düzenlemeleri. *Çalışma ve Toplum*, (3), 107–136. <http://www.calismatoplum.org/sayi6/makale3.pdf> adresinden erişildi.

Verdun, A. (1999). The Role of the Delors Committee in the Creation of

EMU: An Epistemic Community? *Journal of European Public Policy*, 6(2), 308–328. doi:10.1080/135017699343739

Wæver, O. (1995). Identity, Integration and Security. Solving the Sovereignty Puzzle in E.U. Studies. *Journal of International Affairs*, 48(2), 389–431.